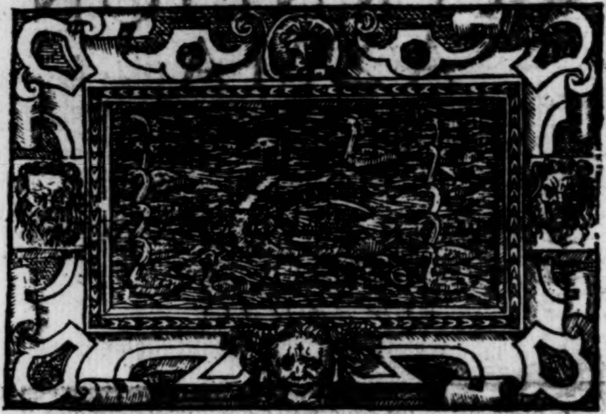
ΚΥΚΝΕΙΟΝ ΑΣΜΑ.

Cygnea cantio.

AVTORE IOANNE LELANDO ANTIQVARIO.

Londini.
M. D. XLV.

CYGNI NOSTER AMOR.

IN CYGNEAM POMPAM.

Aſpice qua pompa Tameſinis fertur in undis
Iſiaca ueniens Cygnus ſpecioſus ab urbe.
Vtque ducem placidè ſequitur chorus almus ouantē.
Ille ſuas reſono celebrabit carmine ripas,
Nomen & Henrici Regis feliciter amplum
Concentor ſublime feret ſuper æthera lætus.
Præbeat attentas auditor muſicus aures.
Rara quidem Cygnum res eſt audire canentem:
Concinuiſſe tamen doctorum turba uirorum
Prædicat, & melicæ uocis punctum omne tuliſſe.

Longe inuictiſſ. Henrico eius appellationis Octauo, Regi Angliæ, Franciæ, & Hiberniæ. Fidei defenſori, ac Anglicane, & Hibernicæ eccleſiæ proximè à Chriſto ſupremo capiti Ioannes Lelandus Londinenſis felicitatem optat perpetuam.

TANTA eſt tui nominis cum celebritas, tum gloria cum maieſtate coniuncta Rex illuſtriſsime, ut me ſcribentem magnitudine quadam ſua facile deterreant. At rurſus cum mecum cogito qua te natura totum ſolers facilitate, humanitate, beneuolentia, candore, denique ingenuitate beauit: non poſſum certè calamo temperare, quo minus animum, atque adeò officium erga te meum luculento aliquo conteſter exemplo. Accipe igitur quid muneris in præſentia apportem. Adoleſcens totus planè conflagrabam Camœnarū amore: qui ardor eo me tandem impulit, ut treis Epigrammaton libellos ſcriberem diligentia quidem magna, at interim an pari eloquentia, felicitate, & gratia

neſcio

neſcio. Primò Græcum addidi titulum, uidelicet ἐγκωμιαστικόν. Secundo uerò Latinum Sales nomen inditum. Tertius & Græcè inſcriptus ἐπικήδιον. Nec ſic contentus Muſas demeruiſſe, aggreſſus ſum, magnis quidem auſis, Eadueardi Principis filij tui incomparabilis natalem diem percelebrare. Qui libellus, quanuis gratias, ueneres, & lepores antiquitatis maieſtatem inimitabilem quidem illam exprimenteis à mea tenuitate accipere non potuit, futurum tamen ſperat, de tuo tanta exiſtimatio eſt Aſcanio, quem prædicat, quem ſuſpicit, quem denique colit, ut ſi non ingentem laudem, at interim ſuffragia qualiacunque & uitam à docta facile impetret poſteritate. Decreueram hoc libello ædito manum de tabula tollere, & Muſas eruditæ iuuentuti relinquere. Nam me aliò iam olim uocauerat noua cura hiſtoriæ, atque adeò antiquitatis Britannicæ ſtudium, quam uidebam quorundam non modo negligentia, & ſocordia, uerum etiam ingratitudine preſſam, & tenebris plus quàm Cimmerijs obuolutam. Senſerat Calliope Muſarum prima ſi non deſertorē, ſaltem ceſſatorem eſſe me: monuitq́ue, ut, ſi iam planè apud me cōſtituiſſē ſeueriora amplecti ſtudia, cygneum aliquid decedens canerem, Muſiſq́ue ſymmiſta conſecrarē. Non potui certè tam æquà petenti operā pernegare meam. At interim ſo-

licitè

licite quærenti mihi unde potiſsimum cantionis exordium deſumerem: Tameſis fluuiorum omnium, qui Britanniam alluunt tuam, facile princeps mihi in mentem uenit. Huius ego aliquãdo, uel ab ipſis fontibus, ripas, ſinus, anfractus, diuortia, mæandros, denique & mediamnes inſulas omneis curioſiſsimè colluſtraui, & memoriæ cõmendaui. Tameſim nemo ignorat cygnorum & altorem, et cultorem eſſe maximum, eo præcipuè loco, quo inſulas prope Iſidis uadum, urbem bonarum literarum cognitione uel ad æthera notã, medijs complectitur ulnis. Ego uerò cum nuper à te huc miſſus eſſem non ſine honorifico munere ad Cygnos, ita delibutus ſum loci tum amœnitate, tum gratia, ut meritò gaudeam me iam tandem nactũ eſſe occaſionẽ oportunã, qua Cygnos, & Tameſim pro dignitate celebrẽ, admirer, ſuſpiciam: cuius tu etiam in ripis & fauſtiſsimo natus es ſidere, & altus. Cygnum igitur ab Iſidis uado ad Grenouicum palatium illud excelſum tuum ſecundo nauigantem flumine, multaq́ꝫ ex penetralibus antiquitatis de Tameſi referentem: ac poſtremò res geſtas tuas canentem, ea frõte accipe, qua minutiſsima tuæ maieſtati exhibentes ſerenas. Vtque penitius intelligas, quæ illuſtriſsimæ notę ſcriptores ſuffragia Cygneę cãtioni olim cõtulerint, accuratè perſcribam quid

de ea tum Grçci, tum Latini ſcriptores pronunciauerint. Principio Vergilius Latinorum poetarum decus maximum de Cygno ſic ſcribit decimo Aeneidos libro.

Nanque ferunt luctu Cygnum Phaëtontis amati
Populeas inter frondes, umbramq́ue ſororum
Dum canit, & mœſta Muſa ſolatur amorem
Canentem molli duxiſſe pluma ſenectam,
Linquentem terras, & ſidera uoce ſequentem

Ouidius libro Metamorphoſeos ſecundo eadem canit, elegantiſsimè expreſſa Cygni figura.

Cum uox eſt tenuata uiro, canæq́ue capillos
Diſsimulant plumæ, collumq́ue à pectore longè
Porrigitur, digitoſque ligat iunctura rubenteis.
Penna latus uelat, tenet os ſine acumine roſtrum.

Eodem etiam libro Cygneæ cantionis meminit.

Et quæ Mæonias celebrabant carmine ripas
Flumineæ uolucres medio caluère Cayſtro.

Idem rurſus decimo quarto eiuſdem operis libro hęc de Canente Pici regis coniuge refert.

Illic cum lachrymis ipſos modulata dolores
Verba ſono tenui mœrens fundebat, ut olim
Carmina iam moriens canit exequialia Cygnus.

Accedunt huc & uerſiculi ex epiſtolis Heroidum.

Sic

Sic, ubi fata uocant, udis abiectus in undis
Ad uada Mæandri concinit albus olor.

Et alibi.

Veluti canentia dura
Traiectus canna tempora cantat olor.

Denique & quarto de triſtibus ſic ſcribit.

Vtque iacens ripa deflêre Cayſtrius ales
Dicitur ore ſuam deficiente necem.

Lucretius etiam libro quarto talia de Cygnis ſub mortem cantantibus infert.

Vallibus & Cygni nece detorti ex Heliconis
Cum liquidam tollunt lugubri uoce querelam.

Martialis quoque poeta hoc diſticho Cygneum cantum in Xenijs collaudat.

Dulcia defecta modulatur carmina lingua
Cantator Cygnus funeris ipſe ſui.

Alexander Nechamius Anglus his uerbis Cygneũ magnificè melos exprimit in libro de laude ſapientię diuinæ.

Ludenti ſimilis pauliſſper ſubleuat alas.
Cedentes tumido pectore ſulcat aquas.
Atropos illa tuis iuſsis obtemperat ultro,
Extremum cum iam cernat adeſſe diem.
Dulce melos reſonat. Demulcet numina cantu.
Mellifluo notas ore ſalutat aquas.
Exequias cantu redimit cōtemptor honoris,

Et

Et gaudet præco funeris eſſe ſui.
Gaudet præſentis ſe linquere tædia uitæ,
Et lætus leti fata quieta ſubit.
Iamque ualefaciens Lacheſi cœlum ſibi buſtum
Eligit, & uolucres ſpernere fata monet.

Cauſam uerò huius tam melici concentus hanc eſſe philoſophi adfirmant, ſpiritus uidelicet per collum procerum, & anguſtum erumpere laborantes. Pythagoras ea fuit opinione, ut crederet Cygnorum animas immortaleis eſſe, atque adeò hinc in funere lætari, ac concinere. Sed neque Cygni canunt, niſi flante zephyro uento geniali quidem illo, ſi quicquam Aeliani Græci iudicio tribuendũ. Sũt qui & Cygnos ſacros fuiſse Apollini adfirment. Vnde & Alexander Nechamius ſic concinit.

Quid, quod Apollinis eſt uolucris præſaga futuri?
Et latuit Cygno Iuppiter ipſe ſuo.

Nec deſunt qui eoſdem alumnos Veneris fuiſſe dicant: inter quos & Horatius lyricus, ut liquidò ex hoc apparet uerſiculo.

Et Paphum iunctis uiſit oloribus.

Subſcribit & huic Statius libro Syluarũ tertio.

Et molleis agitat Venus aurea Cygnos.

Neque enim hîc ab inſtituto alienũ erit meo, ſi apertè ſignificauero Cygneam cantilenam in prouer-

prouerbio non modo Græcis, uerùm etiã Latinis ſcriptoribus fuiſſe, ut apparet in præclariſsimo Prouerbiorũ Eraſmi opere: quo loco Athenæum Chryſippi in hac parte imitatorem, Aelianum, atque alios teſtes in medium producit. Conuenire autem illud adfirmant ſenibus mellita tanquam poſtrema canentibus. Habent enim ſenes maturam quandam rerum memorabilium longo uſu partam cognitionem, quæ circulum abſoluat, & operis egregiè incepti, ac feliciter cõſummati deductam quandam harmoniam terſis inſtillet auribus: Tale quiddam uidetur Cicero Latinę gloria eloquẽtiæ tertio de Oratore libro, de L. Craſſo loquens, his uerbis innuere. Illa tanquam Cygnea fuit diuini hominis uox, & oratio, quum quaſi ſpectantes poſt eius interitum ueniebamus in curiam, ut ueſtigium illud ipſum, in quo ille poſtremum inſtitiſſet, contueremur. Hieronymus denique ſacræ interpres ſcripturæ ait ſenes neſcio quid Cygneum canere, perinde ac ſi diceret numeris quidpiam abſolutum omnibus. Hactenus de Cygnea cantione. Addidi præterea, tanquam ad coronidem, quorundam antiquorum nominum & catalogum, & interpretationem, ut hinc Britannicæ antiquitatis cognitio à multis toties anxiè quæſita, at non inuenta tamen, nunc quaſi reperta uideatur. Tantum

tum in præſentia guſtum erudito lectori maioris operis quotidie accreſcentis exhibui, quem ſi ſenſero lautis placuiſſe palatis, tam fuſè, & accuratè ſcribam, ut aliquando & gratus, & utilis patriæ, adſit modò candidus cenſor, uidear. Tu Princeps omnium quos ſol uidet humaniſsime, atque idem eruditiſsime cape læta manu hæc tui qualiacunque munuſcula alumni, ſi non eloquentis, certè tibi tam bene, quàm qui optimè cupientis. Sic Scottos genus fœdifragum, & Gallos antiquos tui longè nobiliſsimi generis, uni ac imperij hoſtes, ut uictor ſtrenuè incepiſti, concutias, proſternas, tandemq́ fortunatiſsimus debelles. Vale præſidium, & dulce decus Britanniæ.

Londini tertio calendarum Iul.

ACCLAMATIO.

Viue pater patriæ Rex illuſtriſsime regum
Aſcanius toto floreat orbe tuus.

AD INVICTISS. HENRI-
cum Oct. Anglorum Regem.

Perge precor zephyris Princeps dare uela ſecũdis
Hoc pater Oceanus, Neptunus poſcit & ipſe
Nereidumq́ue chorus. Victoria læta triumphos
Promittit ſummos, precium immortale laboris.
Macte animo Victor felix: hac ĩtur ad aſtra.

ΚΥΚΝΕΙΟΝ ΑΣΜΑ.

Cygnea cantio.

Cygnus me genuit pater liguſtris
Ipſis candidior, colunt Aprili
Albæ cum Venerem ſuam uolucres:
Et ſpirat Zephyrus, nouumq́ue pictos
Ver fundit uario colore flores.
Cygnus me peperit niue, & coloſtro
Mater candidior: loco citatus
Iſis quo patitur uadum ſonorum.
Hic inter medios uenuſtus amnes,
Et diuortia curua brachiorum
Dum lentè uagor, & famem repello,
Depaſtis teneris lubenter herbis,
Nec non piſciculis, cibo ſuäui.
Caſu neſcio quo cupido magna
Inuaſit mihi pectus otioſum,
Et multis monuit modis benigna,
Ripas Iſidis ut uirentioreis
Intentis oculis, nouaq́ue cura
Colluſtrarem auidè, quouſque ſalſas.

B

Vndas imbiberent maris refuſi.
Hæc dum ſollicita uoluto mente,
Euincor ſtudio migrationis.
Ergo ut magnificè expeditionem
Ornarem è numero quidem meorum
Biſſenos comites chorum ſuperbum
Selĕgo, reliquoſque concione
Omneis hac habita pater benignus
Committo fidei Iſidis probatæ.
Cygni noſter amor, decuſque noſtrũ,
Qui ritè Iſidis inſulas amœnas
Felices colitis, genuſque noſtrum
Augetis numero undecunque claro,
Lætis accipite auribus meam nunc
Cauſam, conſilióque promouete.
Quodam numine ducor ut ſecundo
Curſu fluminis infimas caduci
Ripas Iſidis, & ſinus liquenteis
Inuiſam. Strepitum dedit ſonorum
Cygnorum niueus chorus canentûm,
Concuſsis alacri uigore pennis.
Applauſus placuit mihi canorus.
Pandum hinc gurgite colluens profundo
Roſtrum, talibus alloquor cohortem.
Noſtrum hoc imperium inſulas beatas,

Et nidos etiam celebrioreis,
Quos ambit ſalicis corona glaucæ
A prædonibus impijs quidem illis
Vos defendite fortiter : uenuſtas
Nec permittite coniuges ab ullis
Aduĕnis fluuio premi maritis.
Omnes his monitis ſtatim adſonabant
Aptantes capiti meo coronam
Baccatam nitidis & hinc, & illinc
Gemmis, ac niueum aureæ catenæ
Collum multiplici orbe circinantes:
Poſtremoq́ue uale uale canentes.
Tanti lumine prænitens decoris
Biſſenas medius feror uolucres
Inter flumineas eò, citatæ
Quo me curſus aquæ uocat perennis.
Sic dum continuo fluore labor
Abbandunica tecta derelinquens
Ciſſæ cognita Saxŏnum tyranno:
Mox cerno Hydropolim ſacrã, Birino
Quondam præſule, confluentiamq́ue
Tamæ, ac Iſidis: inſuper uetuſti
Caſtri culmina lapſa Sinnoduni
Tum paulò inferiùs mihi obtulit ſe
Vrbs clariſſima ſemper Atrebâtum

Gaudens nomine priſtino Caleuæ.
Et Chauſêga locus ſacer, furentes
Quam Dani miſeris modis premebant.
Hinc, lapſu rapidi cito fluenti
Delatus, uideo oppidum, quod olim
Pontes, ſi memini ſatis, uocatum
Alfridi cecinit trophæa magni,
Quâ Cunetio fertur inquietus:
Sunningum quoq; præſulum cathedram,
Henlêgam & ueterem forum popello
Vicino bene cognitum, frequenſque.
Hurſtelêga ferax deinde ſyluæ
Apparet, Mediamnis atque pulcher.
Felix pertinet illa ad Atrĕbates:
Hæc ſpectat Catieblancos colonos.
Ad dextram ulteriùs nitet ſerena
Buſtelli domus, inclytum ſepulchrum
Montis nobilibus uiris acuti.
Pôſt hæc remigio feror ſuperbo
Ad ripas ubi uicus eſt Alaunus.
Et tandem penetro impetu uolucri
Pontem Vindeleſoricum, duarum
Qui uel limina gentium coarctat.
Hîc alas cobibens meas, ocellos
Verto in ſideream quietus arcem.

Mira-

Miratuſque loci ſitum nitentem.
Et turres ualidas, ſacrumq́ue templum,
Dulce exaudio cœlicumq́ue melos:
Clari quale quidem canunt olores
Vndis in medijs uagi Cayſtri.
Tunc ripam citus ambiens ſiniſtram
Molem conſpicio alteram, ſcholamq́ue
Sexti Principis elegantiorem,
Nomen cui ueteres dedêre Aquædon.
Alas explico rurſus, & labore
Grato peruenio ad locum celêbrem
Cerui antiquitus inſulam uocatum:
Erchenualdus ubi pius ſacerdos
Templum perpetuo Deo ſacrauit.
Et mox, defluuio uolans aquarum,
Ancboreticum ego ſinum benignè,
Stenum & nomine uiculum ſaluto:
Contendens uolucri deïnde curſu
Altæ ad conſpicuas domos Auonæ.
Non hic purpurei nitent galeri,
Vt quondam ſoliti, cruces, columnæq́ue
At ſtant gemmiferæ, et nitent coronæ,
Eduardumq́ue ſuum colunt alumnum,
Gentis delicium unicum Britannæ.
Cuius dextera Scotticos tumultus

Compeſcet, manibuſque dura uincla
Gallorum inijciet. Sed ad receptum
Munus confero me. Hoccine eſt celêbris
Famæ Regiödunum, bonore ſummo
Quod treis regibus obtulit coronas?
Ripas tam uirideis iuuat uidere.
Et iam ſumma procul ſuperbientis
Shenæ culmina ſpendidè coruſcant,
Quas rex ſeptimius ſerenus ædes
Montem nomine diuitem uocauit
A quadam regiuncula Brigantum.
Hæres cuius erat domo paterna.
Decurſus Tameſis celer profundi
Iam me ducit, & impigrè ad ſiniſtram
Ripam, fulget ubi uelut corona
Sedes æthereus Sion decora.
Quod templum poſuit Deo ſupremo
Quintus Maximus ille, Galliarum
Gentes qui domuit manu potenti.
Brentæ fluminis binc uadum notando
Binas conſpicio inſulas olorum
Nidis officium ſuum exbibenteis.
Cygni, qui medijs aquis frequentes,
Admirarier, & decus, meamque
Pompam, ac tollere criſtulas comanteis.

Prudens

Prudens ipſe tamen, ſatiſque certè
Securus, Zephyro meò fauente,
Ducor nauigio ſecundiori
Ad Cheuam hoſpitio piæ Mariæ
Gallorum Dominæ celebriorem.
Dehinc & Mortuus eſt lacus ſuperbæ
Villai effigies, domuſque nota:
Cygnorum inſula promicat benigna
Noſtri quæ generis fouet uolucres.
Puttennêga etiam nitens amœnum,
Præter quas alacri feror uigore
Procurſum accelerans. Domus uolucrũ
Tum frontem exerit, ante multa ſæcla
Danis cognita uilla bellicoſis,
Quam dum ſuſpicio lubens micantem
Amplis nobilium ædibus uirorum,
Attentum me aliò uocat recurui
Batterſêga ſinus polita cultrix.
Et Chelſêga locus ferens coronam,
Henrico ueniente Rege, primam.
Ad dextram placido alueo, phaſelo
Tanquam, deuehor intuens apertè
Lomithin titulo palatij alto
Doruernenſis epiſcopi nitentem.
Ad leuam locus eſt ſcaturiente

Circum-

Circumſeptus aqua, cuï priores
Thornêgam proprium dedêre nomen.
Hic reges ſtatuêre præpotentes
Sedem magnificam ſibi, ſuiſque,
Quæ nunc temporis euolutione
Splendoris decus omne comparauit.
Henricus tamen omnium unus inſtar
Octauus precium tulit laboris,
Romanis ſolio ſuo galeris
Excuſsis, ſpatijs palatijſque
Auctis mirifica expolitione.
Quid magnas referam ædium nitelas
Multarum, radiant ſuo emicanti
Quæ nunc lumine, cliuus adiacet quâ
Ripæ excelſior, aſpicitque lymphas
Nymphæ cæruleas ſibi fauentis?
Aedes turrigeræ hinc micant, & inde,
Quas Antonius ille Beccus urbis
Dunolmenſis honos, decuſque ſtruxit.
Dignas plumiferis quidem coronis
Eduardi modo Principis ſereni.
Tum Sabaudia lucet alta ſedes
Olim nobilibus uiris dicata:
At nunc pauperibus domus ſacrata.
Regis Septimij labore ſancto.

Sed

Sed nec laude ſua carent uenuſtæ
Aedes, Balnea cui dedêre nomen.
Hinc templi ueteris ruina ſenſim
Frontem attollere cœpit excitata
Splendent mirificè & ſuperba tecta
Queis fons nomina Brigidæ ſacrauit
Iam peruênimus alta Trenouanti
Celſi ad mœnia, quâ per occidentem
Amnis nomine Fluctus intumeſcit,
Olim cuius in oſtio, minaci
Arx apparuit undecunque fronte.
Illius perijt decus ſed omne,
Bainardi & peperit nouos honores
Caſtellum radians nitore multo.
Miranti ſimilis feror per undas,
Fanum ſuſpicioque dedicatum
Paulo, pyramidemque percelebrem,
Tangit uertice quæ ſuprema cœlum.
Mox & nobilium domos uirorum
In ripa facile adnoto uirenti.
Tum demum memini fuiſſe quendam
Cygni munere maximo beatum
Cultorem illius: at uirum impotentem
Tandem mors rapuit manu cruenta.
Atq; hæc dũ meditor uagus per amnem

Germanoſque pio ſaluto nutu
Merces ſollicitè ſuas paranteis,
Ad pontem uenio arcubus ualentem,
Surgentem'que nouendecim, domorum
Quos faſtigia comprimunt ſuprema.
Sunt & qui referant notæ probatæ
Scriptores tabulatum opus fuiſſe
Richardi imperio Leonis. Ignis
At poſtquam uiolaſſet illud: ecce
Ioannes ditione fratris auctus,
Largo & munere ciuium bonorum
E ſaxis ſolidis opus refecit
Dignum laude quidem ſua perenni.
Hîc me non patitur manere gurges
Magno murmure defluens ab alto.
Quin arcum penetrabo. Sudöuerca
Multis nominibus ualeto clara
Tu Cygnum peperiſti & elegantem,
Quâ ſtant lucida tecta, Branodunus
Reginæ Mariæ potens maritus
Struxit quæ ſtudio nitoris amplo.
Tu Ventæ hoſpitio foues alumnos,
Giffardi ueteris tui patroni,
Rupini'que Petri memor patroni.
Tu felix colis inſulam celebrem

Bermun-

Bermundi niuea benignitate,
Notam et Pontificum domum tuorum.
Bellini uocor ad ſinum frequentem
Nautis, Turrigeramque regis alti
Sedem, armaria Martis ampla magni.
Arx hæc terminat urbis orientem
Verſus mœnia, calculoque gaudet
Magni roboris, hoſtibus timorem,
Ingentem obijciens, trucemque mortem,
Tot ſerpentibus æneis in omnem
Sortem ad fulmina ſæua comparatis.
Sed nunc protinus urbe derelicta,
Dextra Nauticus eſt ſinus petendus
Inſignis ſtatione puppium, tum
Villis eximio labore cultis.
En ſpirat Zephyri fauentis aura:
Et me nunc Ruber ille cliuus altas
Ad ripas uocat illici ſuſurro.
Eſt planè paradiſus iſta uilla
Structuræ nitidæ ferens coronam,
Peſtaniſque roſas ſuauioreis
Profert, ac genus omne liliorum.
Hic fons. Hic nemus eſt ſacrũ Camœnis.
Cygnorum hic numerus pius canentûm.
Hic uel perpetuò iuuat manere.

Sed me Limōdomus cupit uidere.
Fiet: nam cupio uidere & illam.
Hoc ſentire quidem uidetur unda.
Sic me flumine promōuet ſecundo.
Fumus naribus uſtulans oberrat.
Creta hîc aſsiduo domatur igne,
Albo & tota nitet colore ripa.
Ventis uela dabo, ſinuſque curui
Leni perſequar ambitum natatu,
Donec contigero Vadum profundum.
Claſſem iam uideor mihi uidere.
Galli, ſi ſapitis fugam parate.
Accedam propius, triremiumque
Intentus numerum adnotabo iuſtum.
Prima & maxima nomen imperantis
Henrici retinet: Secunda uerò
Et nauis Catarina bella fertur.
Nomen tertia prædicat Mariæ,
Inter quæ reliquas nitet puellas,
Digna Semideûm thoris uirago.
Gaudet quarta quidem Petrus uocari.
Quinta inſignia iactitat Leonis.
Hæc eſt Prima roſa. Hæc et eſt Hirūdo
Hæc eſt Palmifera: & Phaſelus illa
Hæc Pinus uolucris: noua hæc Triremis

Cui

Cui præfectus erat meus Viatus
Cultor Oceanitidum celebris:
Cultor Pieridum celebris ille,
Noſtri & Martia ſæculi uoluptas.
Quid plures memorem? Iuuat receſſum,
Et naualia peruidêre uaſta.
Gunteri mea filius nitela,
Qui tot naumachijs Getas feroceis
Et Gallos domuit genus ſuperbum,
Vicinas habitat benignus ædes.
Intrarem niſi me ſuprema curſus
Meta hinc ad Viridem ſinum uocaret.
Alas carbaſa candidas parata.
Expando. Fluuius fauere perſtat,
Et uentum Zephyrus meus miniſtrat.
Ecce ut iam niteat locus petitus
Tanquam ſidereæ domus cathedræ
Quæ faſtigia picta? quæ feneſtræ?
Quæ turres uel ad aſtra ſe efferentes?
Quæ porrò uiridaria, ac perennes
Fontes? Flora ſinum occupat uenuſta
Fundens delicias nitentis horti.
Rerum commodus æſtimator ille,
Ripæ qui uarijs modis amœnæ
Nomen contulit eleganter aptum.

Aethelredus erat Britanniarum
Princeps: Danicus hunc frequẽter hoſtis
Contorſit miſeris modis, coëgitque
Vrbis præſidio ſibi cauere.
Danorum intereà truces cateruæ
Doruernum ſpoliant, trahuntque ſæui
Elphægum ad loca nota Grenöuici
Sacrum pontificem, necique ibidem
Tradunt, ah capiti ſecuri adacta.
Longo temporis inde perfluente
Curſu, nobilium decus uirorum
Hunfridus ditione Claudiana
Auctus, magnificas beatus ædes
Hic primum poſuit, Placentiamque
Illuſtri titulo uocauit aptè
Linguæ candidus utriuſque cenſor.
Sed cum Curia ſuſtuliſſet illum
Pôli fraude, doliſque Sudouolcæ
Feſtas depoſuit relicta criſtas,
Elugens Domini ſui ruinam.
Horti tunc periêre Adonidiſque,
Quos inſignia tanquàm amœniora
Fatali omine pinxerat feneſtris:
Nimirum fragileis ſciens honores,
Et rerum inſtabileis uices nouarum

Tam

Tam clari meminit uiri togata
Rectè Gallia: tum chorus ſuâuis
Cygnorum Iſidis ad uadum incolentûm,
Cui magnum numerum dedit bonorum
Librorum, ſtatuitque ſanctiori
Diuinus ſtudio ſcholæ theatrum
Noſtro quale quidem uidetur eſſe
Magnum tempore, forſan & futuro.
Quid, quòd munere Verolamienſes
Non ceſſant meritò ſuum patronum
Ipſo reddere ſole clariorem?
Eduardus coluit deïnde Quartus
Aedes funera poſt cruenta Sexti.
Tandem & Septimius potitus arce
Regni, reſtituit locum decori,
Auxitque egregiè domum uenuſto
Frontis lumine, ſplendidiſque pinnis,
Cognati memor inclyti, boniq;.
Quàm regi bene ceſſerit ſecunda
Structura indicat & potens alumnus
Octauus patris æmulator altus:
Quo non magnificentius potentûm
Quiſquam exædificauit, aut deïnceps,
Ni fallor, faciet. Loquatur ipſe
Per me nunc Viridis ſinus, ſuoſq;

Exauctos

Exauctos titulos, ſuos honores
Amplos, culmina prædicetque celſa.
Concentus liquidè canorus aures
Percellit mihi. Fallor? an receſſu
Iſto perſonat? Illud eſt receptum
Cygnos hic habitare concinenteis,
Qui famam Domini ſui, decuſque
Summum lucida tranſferunt ad aſtra.
Vos ergò comites profectionis
Selectus numerus meæ uidetis
Partes eſſe meas, labore plenè
Confecto, unde quidē profectus huc ſum,
Vt laudes alacri ſono celēbrem
Henrici patriæ patris Britannæ.
Nolo ſollicitos mea eſſe cauſa
Vos, quòd carmina concinam ſuprema.
Certè non moriar, petam ſed aſtra
Cœlites habiturus inter ipſos
Sedem conſpicuo polo micantem:
Phœbus noſter ubi coruſcat almus.
Vidiſtis thalamos, ſinusque curuos
Cognati Iſidis: Itionis huius
Ne uos pœniteat. Iuuabit olim
Hæc forſan meminiſſe, Cantilenam
Quin nunc aggredior fauente Phœbo,

Muſa,

Muſarumq́ue nouem choro annuente.
Felix illa dies notanda gemmis
Planè ter niueis, ſuâuibuſque
Sertis, lumina quæ ſerena primum
Henrico tulit inclyto puello.
Felices genuêre qui parentes
Talem ſidere filium ſecundo.
Felix quo Viridis ſinuſque alumno.
Ridebant elementa ſole tali
Orto, lumina qui referret orbi.
Fortunata fuit rotundioreis
Quæ nutricula præbuit mamillas.
Fortunati etiam, & quater beati
Illi qui comites fuêre paruo.
At cum iam teneros adultus annos
Viciſſet, uelut Heſperus minora
Inter ſidera totus enitebat.
Illum uir, mulier, puer, ſenexque,
Omnes denique prædicare magno
Certè numine maximis uolente
Natum rebus, et hoc probauit uſque
Fortunæ facilis rota eminentis.
Solus fratribus omnibus ſuperſtes
Regni præcipuum decus ferebat,
Vnà diuitiaſque uel Midæas,

 Quas

Quas congeſſerat uſibus futuris
Cura, & iuſta quidem parentis illa.
Quis nouit meritis modis referre
Pompam conſpicuam nouæ coronæ,
Ibat quâ mediam nitens per urbem?
Quis nunc munificentiam profuſam
Illius: ualidos quis aut lacertos
Exculta ſatis exprimat camœna?
Natos nam tenui loco beauit
Multos, & Morĭnorum ab urbe uictor
Inſignis rediens tulit coronam
Ex lauro, precium laboris altum.
Regnorum Comes inclytus cruento
Bello perdomuit genus malignum
Scottos. Rex Iăcôbus impetuq́;
Illo concidit, ac ſeueriore is
Pœnas perfidiæ tulit tyrannus.
O factum bene. Vicit Anglus abſens.
Patris gloria, filijq́; uirtus
Houerti uirideis ferent coronas:
Et uictoria læta permanebit
Henrici domitoris improborum.
Tornaco intereà potitus Anglus
Fundamenta noui profunda caſtri
Victor mox poſuit perënne uallum.

Non

Non eſt nobilium chorus uirorum
A me prætereundus, ille Carlum
Quo Quintum hoſpitio fouebat amplo:
Quâ ſtant mœnia celſa Durouerni.
Congreſſus celebris celebriorem
Paulo poſt peperit. Corona fulgens
Francorum, Angligenumq́ue cõfluebat
Guiſneſſum inter, & ardeam uirenti
In ualle, Aurea quæ deïnde dicta eſt
A rerum inſolito nitore quodam.
Hîc reges niuea benignitate
Coniuncti ſpecimen dedêre tale
Pompis, quale quidem à graui ruina
Romani imperij extulêre nulli.
Admirabilis ædium uenuſtas,
Quas erexerat eleganter illic
Henricus ſubitum intulit ſtuporem
Raptis Galli oculis amœnitate.
Quintus Carolus Ictium petebat
Portum Cæſareo nitens honore.
Hinc fit continuò apparatus alter.
Anglus ſplendidus erigi theatrum
Iuſsit, nomen & inclytum loco ex re
Miracli domus inditum eſt decenter.
Poſt annos aliquot reuiſit ipſe

 Cæſar

Cæſar flauicomos potens Britannos,
Londiniq́ue celebrioris urbis,
Henrico duce, mœnia alta uidit.
Nunc ſi præterea canendo uellem
Accuratius explicare fictæ
Quæ pugnæ ſimulachra equeſtris acer
Oſtentauerit is domi, foriſq́ue
Longo carmine uix referre poſſem.
At poſſum intereà docêre ueras
Fictarum comites fuiſſe pugnas.
Ter Gallum impetijt ſeuerus hoſtem
Henricus gladio, & quidem cruento,
Virtutiſq́ue ſuæ tulit coronam
Victor tot ſpolijs onuſtus amplis.
Tum fortuna nouerca cœpit eſſe
Gallo, Cæſareiſq́ue eum triumphis
Captum tradidit illico moleſta.
Anglus candidus illius ruinæ,
Quanuis hoſtis erat, miſertus egit
Capti Cæſare cum potente cauſam.
Illa redditus actione Gallus
Regno eſt. Num poterit mereri inique
Poſt hæc tam benè de merenti amico?
Anglus ſollicito obſides parenti
Gallo filiolos ſtudens labore

Grato

Grato reddere: Carolo remiſit
Auri non leue pondus erogati.
Hinc reges ſtabilem fidem dedêre,
Et iunxêre manus utrinque dextras
Cincti nobilium uirûm cateruis:
Vrbes quâ Morini colunt ſuperbas.
Anglus tam placidæ quietis autor
Gaudet munere pacis inuouato.
Quoſcunque artifices fouens politos:
Hac lege ut laceros palatiorum
Muros reſtituant labore iuſto,
Conferantque ſuum nouis nitorem.
Hinc creuit Viridis ſinus corona,
Hundeſdênaque peruenuſta ſedes.
Hinc Bellus locus extulit ſerenæ
Frontis lumina, Brigidæ & ſacer fons,
Aedes magnifico decôre feſtæ.
Hinc Thornega uetus ſuos honores
Auxit ſplendida Principum cathedra.
Shelfeſêga etiam domus renidens
Signis uentiuolis, & albicante
Criſta. Sideris inſtar eſt Aûona,
Ottelandaque uerticem alta tollit,
Et Nulli titulo domus ſecunda,
Cœlo quæ caput inſerit coruſco.

Sic res publica prænitens quiete
Succeſſum ſtudijs dedit politis,
Queîs florentibus, exuit ueternum
Lex Euangelica, & ſuo uigori
Sacro numine reſtituta plenè
Incrementa tulit, bonoſque fructus.
Huc admouerat & manum ualentem
Prudentiſſimus omnium fuêre,
Vel qui ſunt modò Principum, labore
Henricus facili, utiliq́ue planè
Orta hinc quæſtio magna de ſuprema
Romani quoque dignitate. Sanctus
Illam Præſulibus ſenatus eſſe
Communem aſſeruit, paremq́ue cunctis.
Tunc eccleſia cæpit Anglicana
Romanas nihili æſtimare merces:
Et Rex magnanimus iugum reiecit
Non portabile publico ſuorum
Conſenſu: unde quidem petita longum
Libertas redijt ſuum ad theatrum
Romaniſque uale beata dixit.
Fraudes, ſeditio, doli, cauillæ
Bella horrentia Principi intonabant.
Princeps conſilio ualens ſecundo
Fraudes, diſſidium, dolos, cauillas
Euicit.

Euicit. Deus hoc uolebat ipſe.
Prudens continuò peralta paſsim
Arces littora confici iubebat.
Pendinas tenet aſperi cacumen
Celſum montis, & intonat frequenter.
Mauditi quoque ſubſidet rotundum
Caſtrum, & fulminat impetu furenti
Portus oſtia quâ patent Falenſis.
Tum Portunia comminatur hoſti
Audax arce noua, crepantibuſque
Tormentis: breuis unde tranſitus per
Scapham ad littora fracta Durotrigũ
Quo nec longius eſt loco arx timenda
Saxa ingentia prouolent quod inde,
Piratas quæ abigant procul ſceleſtos.
Couæ fulmineæ duæ coruſcant.
Hæc caſum colit, illa ſolis ortum,
Vectam quà Neoportus intrat altam.
Fauces Hurſta premit minax Auonæ.
Vinchelſêga ſuos ſinus tuetur,
Quâ Limenus aquas agit profuſas.
Doris littore prominet bicorni
Gallis tormina comminans ſuperbis.
Iactat Dela nouas celebris arces:
Notus Cæſareis locus trophæis.

Caſtrum

Caſtrum Regius editum recepit
Burgus fulmina dira, & inſulanos
Tutos ſeruat ab impetu uel omni.
Sed nec Greua ſuo caret rotunda
Moles præſidio: frequens uiator
Vrbem quâ uolucri petit celoce.
Floret Regioduni honos uenuſti,
Caſtellíque nouam ſui figuram
Lætis ſuſpicit adſolens ocellis,
Et pontem celebrat nouum, furenteis
Hulli nil reflui timens procellas.
Sic gens Martia liberè Deïri
Vicinum repetunt forúmque, agrúmque.
Luguballia ciuitas Nouantum
Incrementa quidem ter ampla cæpit:
Et maiora tulit Tuëſis alta.
Celſas inſuper Iccius recepit
Portus robora firmiora turres.
Guineſſus radiat, nouaq́; foſſa,
Vallo & cingitur undecunq́; forti.
Oram littoris anteà recenſi.
At nunc interiora concinam, & quæ
Henricus fabricis tulit politis.
Struxit ſplendida tecta Durouerni.
Hinc & Durobreui uenuſtiorem

Sedem

Sedem conſtituit ſibi, ſuiſque.
Iſuri quoque regiam uirenti
In ripa poſuit decenter amplam.
Porrò Fanum Iācôbi opus renidens
Erexit placidæ ſtudens quieti.
Et nuper poſuit noua elegantis
Fundamenta domus amœniori
Derenti in fluuij uado liquentis.
Sedes pontificum nouas ſacrorum,
Doctas inſtituit pius ſcholaſque.
Hinc ſe Deua putat beatiorem,
Attollit'que caput uenuſta Venta,
Quam lymphis gelidis Auona lambit.
Hinc & Claudia ciuitas celebris
Excelſum caput exerit, nitet'que.
Hinc & Petropolis micat ſerena.
Quid, quod Granta nouē dicata Muſis
Henrici pietate litterati
Terſis prænitet erudita linguis?
Et Chœcos celebrat ſuos alumnos,
Doctam candida Smithioſque turbam.
Ponetum ſophiæ ſeueriorem
Cultorem inſuper approbat, fouet'que
Heueddunum etiam, cuī ſupremam
Dat phraſis Ciceroniana laudem,

 Carrum

Carrũ, Chriſtophorũ, Aſchamũq; cãtat.
Poſtremò Iſiacis ſuum nitorem
Omnem reddidit inſulis benignus
Cygnorum appoſuitq́ue concinentûm
Multis nominibus chorum celebrem:
Noſtræ gloria creuit unde ſtirpis.
Felix Iſidis hoc uadum patrono.
Sunt teſtes fidei ſatis probatæ
Shepreuus decus utriuſque linguæ.
Hocherus nitor artium bonarum.
Colus Cæſarei fori uenuſtas.
Cheadſegus reſonæ ſcholæ columna.
Viſidunus apex ſacræ cathedræ.
Hebræi radius chori Bruërnus.
Caius rhetor, & elegans poeta.
Petrus coſmographus ferax oliua.
Facundus Curio Mineruæ alumnus,
Harpesfeldius Atticæq́ue linguæ
Interpres facilis, diſertus, aptus.
Cultor præterea ſacræ loquelæ
Hardingus numerum politus auget.
Dumq́ue hæc magnificè pararet ille:
Fractos undique pœnitudo Iberos
Syluеſtreis domuit, ſuäue legis
Ferre & perdocuit iugum Britannæ.

Quæ

Quæ uictoria comparanda magnis,
Scottus ſenſerat eminentioris
Fortunæ patruo fauere ſortem.
Gallus ſenſerat, atque pertimebat
Quorſum creſceret illius triumphus.
Ambo conueniunt, manuſque tradunt
Coniuncti ſolitas: prior ſed ipſe
Scottus Martia tela promouebat.
Incerta alea Martis illa ſemper.
Scottorum incaluit cruore fuſo
Iſcæ fluminis alueus uadoſus.
Capta et nobilium uirûm corona,
Infelixq́ue Iăcôbus ingruenti
Ex mœrore animi ſtatim peribat.
Gallus uulnere ſaucius tyranni
Infeſtiſsima quæque cogitare
Anglus bellipotens tumultuantis
Victor conteret omne robur hoſtis.
Poſtremó repetet ſuiq́ue iuris
Cœlo lilia miſsa de ſereno.
Scotti perfidiæ g. aueis tulerunt
Pœnas. Litha iacet redacta prorſus
In mœſtos cineres, minaxq́ue claſsis
Præda eſt facta quidẽ. Proïnde caſtrum
Cui nomen celebre inditum à puellis

Ter ferro uiolenter, atque flamma
Concuſſum patitur meras ruinas
Et clades ſimilis ferocienteis
Adflixit Morinos. Superba facti
Teſtis uicta Bononia impotenter
Quæ nunc fata uocat, Deos & aſtra
Vel crudelia, ſorte diminuta
Galli, cuius erat colũna nuper.
Syrtes nobilium madent cruore,
Et Beſſus peperit fuga ſalutem.
Clades Ardea pertulit frequenteis,
Neptunuſque fauet ſuis Britannis
Noſtræ hic terminus eſto cantionis.
Vndis nou iuuat amplius manere.
Henricus ualeat nitela regum.
Centenos Catarina uiuat annis
Caſti coniugij decus ſupremum.
Eduerdus quoque floreat uenuſtus:
Et tandem ſolio potens auito
Sublímis ſedeat, piuſque Princeps.
Iam longum Viridis ſinus ualeto.
Te præconia: te manent coronæ.
Me cœlum petit arduum canentem.
At Cygni intereà tui memento.
Nutritor Tameſis ualeto chare,

Et

Et Cygnis facilis faueto noſtris
Pulli, grex niueus, mei ualete:
Nymphis Iſiacis, Fauônioque
Vos cõmitto. Agite: inſulamq; ueſtrûm
Vnuſquiſque ſuam lubens reuiſat.

FINIS.

AD CVLTORES ISIDIS.

Iſidis aßiduè ripas qui fluminis altas
Incolitis tacito uenerãtes pectore numẽ,
Accipite arguto redeunteis carmine cygnos
Aurea quod feriat reſonanti ſidera uoce.
Gloria perpetuò ſic uos comitetur ouanteis,
Et fortuna parens tribuat fauſtißima quæq;

AVGVRIVM.

Vergilius cecinit celeberrimus ille poeta.
Aſpice bis ſenos lætanteis agmine cygnos.
Vos decet augurium uatis pernoſcere magni
Sortis & euentum felicem amplectier ulnis.
Qui modò biſſeni repetunt loca cognita Cygni
Candida Muſarum referunt inſignia ſecum,
Iſidis inque uado ſtatuent ſua regna perennes.

AD CANDIDOS BONARUM LITERARUM AMATORES.

EXimiè ſuum certè præſtitit officium Cygnus cantorum decus immortale, Henrici octaui Regis incomparabilis cum maieſtate, tum gloria tam accuratè collaudata: qua parte & nos oportunè admonet, ut eius non modo facta in primis memorabilia, uerum etiam animi ad ipſa uirtutis faſtigia conſcendentis magnitudinem ſimili diligentia, labore, ſtudio poſteritati expeditè, alacriterque unanimes commendetis: cuius nec uos unquam operæ tam utiliter, ſplendidè, magnificè collocatæ pœnitebit. Iuuabit potius iſta cura, & Princeps ueſtris, tum eloquentiæ, tum ingenij, ueris teſtimonijs accenſus incrementa ſuæ uirtutis meritò approbatæ ampliora, duce bono Genio, feliciter cumulabit: tandemque et uos ampliſſimarum ſplendore fortunarum illuſtrabit. Sic pietas, ſic uirtus, ſic cōſcientia recti monēt, iubent, imperant. At uos interim, quibus hæc bonis auibus fortuna arriſerit, infinitæ à Principe ter optimo liberalitatis collatæ aſsiduè meminiſſe decet, quam nō alio ille nomine prudentiſsimus exhibuit, niſi ut exemplo uobis, & quidem luculentiſ-

ſcenti

ſimo præſens eſſet: quo rectè admoniti ſimilia enaſcenti literatorum ſoboli benignè, promptè, profuſè conferatis: alioqui eius in uos beneficia omnia, unà cum oleo, & opera funditus periiſſe. Mementote profeßionis, cui initiati eſtis, certè, ſi prudentia adſit, & amor recti, longè boneſtißimæ. Cauete à ſordibus, tanquam à ſcylla, & charybde. Aequales inſigni artium cognitione conſilio ſano, ac iudicio ſancto promouete. Abſit luxus ſtudiorũ bonorum inimicus longè peßimus. Adſit aurea mediocritas quietis alumna ſuſpicienda illa. Maiorum in dandis, conſeruandisq́ue fortunis eruditorum mediocribus conſuetudinem nunquam planè ſatis laudatam modis omnibus boneſtis integrè conſeruate: ne uim interim raptores inferant, exquiſitæ, elimatæ, conſummatæ eruditionis cõtemptores iniquißimi.

Sint Mecœnates, non deerunt Flacce Marones.

At, ſublatis præmiis, ingenta alioqui felicißima frigent planè. Strenuè igitur uenienti occurrite morbo. Sic Principis nullo unquam emorituram tempore in doctos munificentiam felices imitabimini, & ueſtram quoque gloriam, inſtitutum tam undecunque ſanctum Deo. Opti. Max. promouente, perpetuam conſtituetis. Viuite, & ualete.

COMMENTARII IN CYGNEAM CANTIONEM INDICES BRITANnicæ antiquitatis locupletiſſimi.

Autore Ioanne Lelando Antiquario.

AD SACROSANCTAE antiquitatis amatores

Præterière decem iam ſæcula longa, Britannæ
Antiquum gentis delituitq; decus.
Indolui, fateor, potuiſſe ſilentia tantum,
Vt premerent patriæ fortia facta meæ.
Admonuit Genius cœlo delapſus ab alto
Ne paterer tenebras ſolis habere locum.
Nubila diſcuſſi cupidus, lucemq; reduxi,
Sedibus inq; ſuis ſidera clara nitent.
Vos antiquarum colitis qui lumina rerum
Plaudite, & autori dicite, uiue, uale.

AD CANDIDOS LECTORES.

CONQVERITVR STVdioſorum chorus multa in meis ſub eſſe libris nuper æditis, quæ inſinuationem, explicationem, denique et lucem deſiderent. Sedinterim adeò me hæc qualiſcunque non offendit querela, ut eam, cãdorem, et quidem eximium, ado leſcentum magnis paſsibus ad uenerandæ antiquitatis gratam, exoptandam, utilem etiam cognitionem contendentium facilè interpreter: qua parte nec grauabor inſtituti rationem omnem mei, non modo uerbis, ſed & fide quoque longè optima teſtatiſsimam orbi facere. Credo autem tam ſtupidũ eſſe neminem, aut à communi ſenſu illo alienum, ut inuentis iam frugibus deſideratiſsimis, etiam num glandibus uelit ampliusueſci. Edidici certè, inſtructiſsimus infinita ueterum ſcriptorum non Latinorum modò, uerum etiam Græcorum lectione nomenclaturas urbium, oppidorum, uicorum, ſimul & caſtrorum, ut mittam fluuios, ſyluaſq;, monteſq;, Britannię noſtræ, ſi non mutatiſsimas, certè interim corruptiſsimas eſſe. Quare cogor, uelim nolim, antiquam cum eloquentiam, tum gloriam olim traditam à maioribus uiris planè incomparabilibus, deſuetudine quadam, ac Saxonica barbarie latè inualeſcente, tenebris miſerrimè obductam decori, amplitudini, luci reſtituere. Hic forſitam uidebor quibuſdam ſciolis, argutulis, inuidulis magnificè

intereà polliceri. Deprecor hanc culpã, ſi tamẽ culpa appellãda eſt. At liceat interim mihi, quod ęquiſſimum peto, cum bona gratia facile obtinere: nempe ſi me, per commentarios in Cygneam ęditos cantionem, eruditi diligentem, induſtrium, expeditum perſenſerint, ut ab iniurijs calumniatorũ ſaltem immunis ſim. Nec noceat uati mala lingua futuro. Operã denique mihi ex hac cultura deſumo lubenter omnem. At ſi herba in lętas aliquando ſegetes excreuerit, illas ego ueſtris uſibus candidus uel uniuerſas offero, conſecroq́ lectores humaniſsimi.

Valete.

ELENCHVS AVTORVM quorum teſtimonia in præſenti citantur opere.

Externi.
Ariſtoteles.
Ptolemeus geogr.
Cæſar
Gratius.
Diodorus Siculus
Strabo geogr.
Cornelius Tacitus
Iuuenalis
Vibius Sequeſter
Sextus Rufus
Pomponius Mela
Antoninus
Auſonius
Agathias
Iſidorus
Hiericus
Gotcelinus
Abbo Floriacenſis
Robertus Beccenſis
Rodolphus Dicetenſis
Gulielmus Gemmeti-
cenſis
Ponticus Virunnius
Petrus Candidus.
Aretinus
Paulus AEmilius
Lilius Gregorius
Polydorus
Beatus Rhenanus

Britannici
Gildas
Nennius
Samuel
Anonymus
Beda
Flaccus Albinus
Vilibaldus
Felix
Aſſerius
Obbernus Durouernē-
ſis.
Marianus.
Simeon Dunolmenſis
Ealredus Rhiæuallenſis
Gallofridus Monemu-
thenſis.
Henricus Venantodu-
nenſis
Gulielmus à Maildul-
phi curia
Stephanides Durouer-
nenſis
Gulielmus Remeſegan9

Epitomographus
Aluredus Fibroleganus
Ioſephus Iſcanus
Ioannes Annæuillanus
Sylueſter Giraldus
Rogerius Houedenus
Alexander Nechamius
Matthęus Pariſius
Thomas Spottęus
Geruaſius Durouernenſis
Ioannes Haguſtaldenſis
Gulielmus Thornęus
Ioannes Fiberius
Hugo Albus
Matthęus Florilegus
Ranulphus Higedenus
Thomas Vicanus
Gulielmus Pachēdunus
Thomas Rodoburnus
Henricus Bradeſhauus
Ioannes Frumentarius
Ioannes Roſſus Verouicanus

Copgreuus
Eliota
Chronica Deiorum
Chronica Fani Eadmundi
Chronica Dtri Cantiani
Chronica Dunolmenſia
Chronica Iſiaci uadi
Chronica Richomontana
Chronica Ventę Belgarum
Chronica Fani Albani
Chronica Grantana
Chronica Barnouellenſia.
Chronica Fani Neoti
Chronica Seueriana
Chronica Fani Frediſuuidæ
Chronica Claudiana

ABBANDVNVM. Saxonicè Abbandunc, uulgò Abbingdon. Antiquiori tamē nomine Seuſham dicebatur. Loco ingens tum fama, tum gloria accreuit à condito ibidem monachorum cœnobio, autore Ciſſa patre Inæ Viſiſaxonum rege quod: poſtea Danica uiolentia, imperante Ealfrido rege concidit. Sunt qui prędicent prima tanti operis fundamenta iacta fuiſſe in Bachelegana ſylua, aliàs Bagley, duobus paſſuum millibus ſupra Seuſham, ut Iſis defluit fluuius, eremitamq́ quendam Ciſſę cognitum, pauperem eo loco uitā duxiſse. Fama refert et aliud cœnobium ad Ochidem, ſiue Oncum fluuiū. Fanum uidelicet Helenę uirginibus ſacrum eodem concidiſſe tempore. Conſtat ex ſecundo libro Gulielmi à Maildulphi curia de pontificibus Anglorum, Eadredum Ealfridi nepotem regem Viſiſaxonum Abbandunum inſtauraſſe: quo tempore erat domus regia, ſiue caſtellum in Andreſega Riuanum nomine propter ripam Iſidis, non longè à monaſterio, tanq̃ in mediamni loco: cuius et ad huc paucula extāt ueſtigia. Temporis procurſu Eadgarus rex potentiſsimus magnificè cœnobium auxit conſilio Etheluuoldi, quem ibidem Præfectū coluit, et paulò poſt epiſcopum Ventæ Simenorum deſignauit. At poſtquam Gulielmus Nortomannus imperio Angliæ potitus fuiſſet, monachi noua cura deduxerunt maiorem partem fluminis Iſidis à ueteri alueo in ipſum monaſterium. Oppidum deinde ſenſim accreuit, et celebritatem hoc uno peperit

nomine

nomine. Via publica á Demetia Cambrorum, et gente Claudiana Londinum uerſus, erat per Caleuam. Atrebâtum, quæ nunc Vvalengaforde. Abbandunenſes ſuæ rei ſtudentes, fauente Henrico Quinto rege, duplici ponte quadrati lapidis Iſidem uiolēto, et profundo gurgite ibi delabentē peruium fecerunt. Hinc uiatores commoditate illecti, relicta Caleua, per Abbandunum rectà Londinum petebant. Sic creuit in iuſtam magnitudinem fori, et oppidi celebritas,

Alfridus, qui et Ealfredus, et Aluredus. Erat hic quatuor filiorum Ethelvvolphi regis Viſiſaxonum natu minimus, unctus tamen Romæ, uiuente patre, in regē: at non apud ſuos regia prius functus eſt dignitate, quàm mors treis fratres natu maioreis ſuſtuliſſet. Debellauit Danos, et unicus ſui ſęculi Mecœnas fuit. Academia ad Iſidis uadum, quæ nunc urbs corruptè Oxforde pro Ouſeforde dicitur, eius beneuolentia, et pietate inſtituta. Huius uiri nunquam ſatis laudati res geſtas ſcripſit Aſſerius Meneuenſis, poſtea epiſcopus Clarofontanus, uel, ut notiori utar uocabulo, Shireburnenſis, cuius ego hiſtoriam plurimi meritò facio, quòd Alfrido regi præceptor aliquando fuerit, et eius factorum oculatus planè teſtis. Henricus Huntendunenſis hunc regem à fortitudine illuſtri carmine collaudat.

Aſſerius Meneuenſis.

Alaunus, Anglicè Southeailington. Noſtra ętas uicum nominat recentiori uocabulo Maidenheued à capite uirginis ſuperſtitione nuper ibidē celebri.

Anachoreticus ſinus, Anglicè Ankervvike, nuper cœnobiolum Virginibus ſacrum plus minus

quin-

quingentis paſſibus ſupra Stenū in ſiniſtra, ut Tameſinus amnis defluit, ripa. Hoc templū Leo Opt. Max. poſuêre Gulielmus, & Richardus á Monte Fichetio.

Antonius Beccus. Hîc fuit epiſcopus Dunolmenſis, regnante Eadueardo eius appellationis ab aduentu Gulielmi Magni in Angliam primo. Electus eſt in Patriarcham Hieroſolymitanum, Anno D. 1305. Splendidus erat ſupra quam decebat epiſcopum. Conſtruxit caſtrum Achelandæ 4. paſſuum millibus à Dunolmo in ripa Vindugleſſi fluuioli. Elteſhamum etiam uicinum Grenouico, ac Somaridunum caſtellum Lindianæ prouinciç ædificijs illuſtria reddidit. Denique & palatium Londini erexit, quod nunc Eadueardi Principis eſt. Tandem ex ſplendore nimio, & potentia conflauit ſibi apud nobilitatem ingentem inuidiam, quam uiuens nunquam extingu ere potuit. Sed de Antonio fuſius in opere cui titulus de pontificibus Britannicis dicemus. Nam illorum res geſtas magna cura exquiſiui, et maiori propediem in ordinem redigā.

Atrebâtes olim dicebantur qui ripam Tameſis meridianam accolebant à ponte Fani Ioannis ad Vindeleſoram. Saxones uictores dederunt regioni nomen Berroc ſhire à Berroc Sylua, ubi buxus abundantiſsimè naſcebatur, ſi fides Aſserio adhibenda, cuius hæc ſunt uerba in ipſo Annalium ſuorum exordio, ubi repætit genus Ealfridi regis in Vanatinga uico eiuſdem prouinciæ, nati. Anno D. 849. Natus eſt Ealfridus Angulſaxonum rex in uilla regia quæ dicitur vvanating in illo pago qui no-

B. mina-

minatur Berroc ſhire, à Berroc ſylua, ubi buxus a-
bũdantiſsimè naſcitur. Hactenus Aſſerius. Non me
latet quoſdam eſſe qui prędicent prouinciæ nomen
fuiſſe inditum à nuda quercu, ad quam prouinciales
conuenire ſolebant. Atrebatum meminit Ptolemę-
us, et eo recentior Antoninus. Vixit enim tempori-
bus, ſi rectè memini, Conſtantini Magni, tantum
abeſt ut Antoninus imperator Itinerarium ſcripſe-
rit, quod uulgò circumfertur.

Aquædon, Anglicè Eidune, uulgò Eitoune, ui-
cus flumine Tameſino tantum à Vindeleſora diſ-
iunctus. Alluitur autem Fernamenſi amniculo, qui
paulo inferius ſe in Tameſim exonerat. Splendor
loci omnis in ſchola publica, quam erexit Henricus
Sextus Vindeleſoræ alumnus, rex longè pientior,
quàm imperio fortunatior, et Venfluctus Simeno-
rum epiſcopus cumulatiſsimè auxit. Ex hoc aluea-
rio cõmigrant apes Grantã Giruiorũ, ubi Regiorũ
alũnorũ notiſsima ſocietas. Sextus Aquædunenſes
prędijs donauit. At bona ędificiorum pars accreuit,
ut ego aliquando à fide dignis didici, & opera, &
impenſis Gulielmi Venflucti epiſcopi Ventæ Si-
menorum. Fauebat is impenſius operi ab Henrico
incepto. Sed Eaduceardus in regno ſucceſsor parum
æquus erat illius et amicis, & factis. Hoc Aquędon,
hoc Granta ſentit, ſentietq́ ſemper.

Auona. Hampton courte. Auondunum propi-
us nomen exprimit. Hoc nomen etiam eſt urbi
celebri apud Simenos, quam uulgus Hampton
corruptè pro Auondune uocat. Sed nos breuitati
ſtudemus. Eſt enim Auon frequens fluuijs nomen
apud

apud Britannos.

Auona etiam, qui & Auon celebris fluuius eſt, qui Bladunum urbem antiquam, alias Maildulphi curiam à Maildulpheſbyri Saxonico uocabulo ſic dictam, penè in inſulam redigit: ac deinde Copenhamum, Bradenfordam, et Balnea alluens, Ventam Belgarum, quæ nunc Brighteſtovv, penetrat: pauloque inferius in Sabrinæ æſtum defluit.

Auona fluuius qui uulgò, at corruptè pro Auene Neene dicitur, fama notiſsimus eſt. Oritur ex duobus fontibus, quorum brachia ad Auonam mediterraneam urbem à fluuio nominatam coëunt. Deinde et toti regioni nomen â flumine Auonia, quam uulgus corruptè Northamptonſhire pro Northauonduneſhire appellat. Tum uerò Auonæ uallem emporium non ignobile alluit, quod noſtra ætas pro Auondale corruptè uocat Oundale. Poſtremò Petroburgum attingens paulo inferius paludibus Giruiorum immergitur, iunctuſq; Iſidi, iam Granta aucto, Linum nobile emporium petit, & paucis ab eo loco paſſuum millibus Oceanum ingreditur.

Auona fluuius numero tertius oritur in Vilugiana prouincia alias vvileſhire non procul à Semarij Lupino, uilla ſplendida. Fluit per Ambroſiam, & Seueriam, ac tandem unà cū Duro fluuio à quo Duria prouincia uulgò Dorſetſhir dicta, et gens Durotriges, nomen accepêre, ad Interamnam, quæ uulgò Tvvinhamburne dicitur, in mare properat.

Auona quartus eius appellationis fluuius per Auonam labitur olim oppidum, et caſtrum nobiliſsimorum Bigotiorum Comitum Icenorum, qui

nunc Nordouolcę,et Sudouolcę dicuntur. Nomen autem oppidi pro Auoney corruptè nunc uocatur Bongey. Inde Bellocliuum, et Fanum Oſvvaldi nō incelebria loca alluit, et tandem humili ſolo latè ſtagneſcens ſalſis Garieni aquis ſe immiſcet.

Auona denique fluuius qui et numero quintus cæteris fama non cedit. Oritur Naueſbiæ circa limites Auoniæ mediterraniæ. Verouicum urbem cum antiquam tum nobilem alluit: chinegliſſi etiam caſtrum, quod nunc Killingvvorth, et Stratofordā: poſtremò Eoueſum, Perſoram, ac Theoci curiam, ubi Sabrinæ coniugio ſe nobilitat. Sunt et alij paſſim fluuioli in Britannia Auonę nomine. At ſufficiat in præſentia quinque maximè memorabilium meminiſſe.

B.

Balnea numero multitudinis urbs non modo antiqua, uerum etiam celebris Romanorum monumētis multis, liquidò in muris cōparet, quà itur à porta meridionali ad borealem. Hanc Britanni ſua lingua Cair Badune appellabant, à balneis quanquam minus propriè, cum balnea induſtria incaleſcant. Vrbs igitur à Ptolemæo Θέρμη Græco rectius uocabulo appellatur. Thermę etenim natura calēt. Antoninus hanc urbem nomine Aquarum ſolis recenſet. Beda primo capite primi libri hiſtoriæ Anglicanæ de his balneis, ſecutus Baſilij Magni autoritatē omilia 4 in opere ſex dierum, quod Græcè Εξημέρων, nō ineptè diſſerit, niſi quòd uocabulo balneorum parum appoſitè eo ſit uſus loco. Neque ego certè hoc nomine urbē appellaſſem, niſi admonitus, ut quàm

mini-

minimum ab antiquo diſcederẽ uocabulo. Gildas Britannicæ ſcriptor hiſtoriæ hanc urbem montem Badonicum uocat: quanquam mons redundat. A Baduno recte formatur Badunicus. Lapſus autem ab V. in O. facilis. Dunus ſiue Dunum ſignificatione maximè propria montem deſignat. Et quoniam antiquitus fortitudinis ergô in montibus, ut pote locis natura munitis, et pene inacceſſis oppida extruebant: aut quia oppidi effigies conſurgens altis tectis, turribuſq;, longè intuentibus montis inſtar eſt, uiſum eſt uocabulorum formatoribus oppida pleraq; duni terminare nomine. Hic mons eſt Badonicus, qui uſqueadeò male Vrbinatem, uirum alioqui doctum torſit, ut illum impulerit uel ad Blacomoram Brigantum rem ignotam quæſitum proficiſci. Gallofridus Monouaganus Britannicę interpres hiſtorię figmenta ſecutus Bladudo regi necromantico Thermarum inuentum tribuit. Vtinam incidiſſet Gallofridus in hiſtoriã probatę fidei. Neq; hæc dico ut fidem omnem Britannicæ auferam hiſtorię, cum multa ueriſsima illic legantur: ſed ut lectores maiori cum iudicio legant. Gulielmus à Maildulphi curia ſcriptor Gallofrido longè illuſtrior oratione, plerunque etiam et fide, prædicat libro de pontificibus ſecundo, creditum ab antiquis Iulium Cęſarem fuiſse Thermarum inuentorem. Vt crediderint, certè ego non credo. Tantum ſalutabat ille à limine Britanniam. Nec ultra Atrebates, quantũ ego intelligo, progreſſus eſt. Sunt et alibi Thermę in Britãnia, ne hoc interim ſtudioſus lector ignoret, quà latè patet Doruentania, quę à uulgo Darbyſhire

ſhire dicitur. Locus ubi ſcatent Bucoſtenum nomẽ habet. Eſt ibi ſacellum Annæ matri dedicatum, appendix parœciȩ Bacheuellenſis. Hactenus de Thermis.

Bainardi caſtellum. Legi ego aliquando hoc caſtellum in ditione inſignis familiȩ fuiſſe, cui filius Gualteri cognomen, penes quam manſit uſque ad tempora Roberti filij Gualteri, quo deficiente à Ioanne Anglorũ Rege ad Francos, iuſſu Angli euerſũ eſt. Sȩuitum et eodem modo in reliquam Roberti filij Gualteri hȩreditatem. At an id temporis caſtrũ, quod antiquitus Londini ad Fluctum amniculum ſitum erat, teſte Stephanide ſcriptore, fuerit caſtrũ Bainardi dictum, non poſſum certò pronunciare. Eadueardus 4. rex Angl. caſtrum refecit quod nũc Bainardi nomen obtinet.

Baterſega uilla non admodum magni nominis Laurentius Bouthȩus archiepiſcopus Iſurouicanus uulgô Eboracenſis, hîc prȩdiolum dato prȩcio Nicolao Stenolêgo ſibi comparauerat, ut in ſeceſſum ſe conferret, quoties uel Londini, uel palatij, quod ibi habebat planè magnificũ, ſatietas eum caperet. Vnde et uillȩ fama, ſplendorq́ accreſcere cœpit. Nomen autẽ loco inditũ, ut ego cõijcio, ex cymbis.

Bellinus ſinus Angl. Bellineſgate à Bellino Britannorũ rege, ut produnt ſcriptores, & fama refert publ. nomen accepit, et adhuc retinet. Tradunt etiã & caſtruũ porticulo uicinum ad orientem Bellini nomen antiquitus habuiſſe.

Bellus locus ȩdes uel in primis illuſtres apud Saxones orientales, quæ non multis ab hinc annis

Nouȩ

Nouę aulę nomine gaudebant, poſſidente eas Botelero Ormundię Comite: deinde & Thoma Bononio eius ex filia nepote, et hęrede Vilugię Comite. Sed cum illuſtriſsimus Henricus octauus, permutatione cum Bononio facta, ędes ſibi comparaſſet, cęperunt in immenſum excreſcere ingentibus Principis impenſis, nouūq́ꝫ, iuxta ac elegans nomē Belli loci adſumere.

Bermundi inſula Anglicè Bermundeſege locus humilis, ac paluſtris. Hic Alvvinus uir nobiliſſimus, teſte Ioanne Fiberio Viſimonaſterienſi annalium ſcriptore, et Matthęo, qui Flores hiſtoriarum collegit, monaſterium conſtruxit, quod partim donationibus Gulielmi Magni, et Gul. Rufi regum Anglię: partim etiam Valerani in iuſtam excreuit magnitudinem. Erant autem ante conditum monaſterium ampliſsimæ ędes in Bermūdi inſula, quas ego certè puto fuiſſe Alvvini, et in nouę fabricę uſūs ceſsiſſe.

Birinus. Miſſus hic fuit ab Honorio pont. Ro. tanquām apoſtolus ad Anglos. Peruēnit ad Viſiſaxones, et beneficio Kinegilſi regis, quem unà cū D. Oſualdo Trāſabrinorum rege baptizauit, ac dono accepit Hydropolim, alias Durocaſtrum, oppidum Romanis non incognitum, ſitum autem in ipſa Tamę ripa, in ſedem epiſcopatus ſui. De hac donatione ſcribit Beda quinto cap. tertij libr. Anglicę hiſtorię. Acta hæc circiter annū á Chriſto nato. 635. Succeſſerunt in epiſcopatu uiri fama clariſsimi, donec Remigius Nortomannus ſedem Lindum tranſferret.

Branodunus. Nomen illuſtris familiæ apud Icenos

nos

nos, qui nunc Volcæ. Ad uerbum è Britannico Latinè interpretatur. Coruinus mõs. Brane etenim Britannicè coruum, Dune uerò montem ſignificat. Non multum abludit ab hac compoſitione et aliud nomen Britannis celebre, uidelicet Brennodunus, id eſt Regius mons.

Brenta fluuius oritur in ſylua Henodunenſi, tribus à Barneto uico paſſuum millibus defluit per radices Aroi montis ad Vilodunicos agros, tandẽ ſe exonerans in Tameſim paulo inferius Brentæ uado, uico Danorum fuga celebri.

Brigantes gens Hyperborea, quorum meminit Cornelius Tacitus ſcriptor elegans, et rerum Britannicarum, nempe à Iulio Agricola ſocero edoctus ſuo, non ignarus. Meminit et eorundem Ptolemęus, adfirmans hanc gentem et occidentale, et orientale littus inhabitaſſe. Connumerat etiam Epiacũ, Vinnonium, Caturactonium, Calatum, Iſurium, Rigodunum, Olicanam, et Eboracum Brigantum ciuitates. Vbi autem ſit Epiacum non dum perdidici. Crediderim Vinnonium eam fuiſſe urbem, quę nunc Bincester prope Vedram ſita, non procul ab Achelanda, uilla ruſtica eſt, uia lapide trans flumen ſtrata inſignis, et famoſa fictilibus tubulis, teſſellatis pauimentis, et numiſmatibus Romanis frequenter erutis. Calatũ uerò, ut ego iudico, ea fuit, quæ ab Antonino, et Beda Calcaria dicebatur, Saxonicè Hele caſter. Niſi quis putet Tadecaſtrum uicum celeberrimum uicinum eam fuiſſe. Rigodunum eam dictã arbitror, quæ nunc Ripodunum, et hæc quoq; antiquitatem oſtentat ſuam. De Olicana quidam id pro

nunciat

nunciat, quod ego non omnino affirmo, nẽpe eam eſſe, quæ modo Sacra ſylua aliás Haligfex dicitur. Eam igitur incolebant regionem, quam nunc Eboracenſes. Abſurdum profectò erit poſthac Brigantes cum Hectore Boethio Scotto in Gallouidia quęrere. Antoninus etiam mentionem facit Brigantũ, quo loco de Iſuria antiqua urbe ſcribit. Porrò Iuuenalis ſatyra decima quarta hoc uerſiculo Brigantes gentem, ut ego opinor Hiſpanicam, nominat.

Dirue Maurorum attegias, caſtella Brigantum.

Neque deſunt qui ſuſpicentur Brigantes gentem Britanniæ aquilonarem à Brigantibus Hiſpaniæ nomen, et originem traxiſſe. Sed ego nihil in re non dum ſubtiliter excuſſa affirmo.

Britannię numero plurali dictę ad diſtinctionem primæ, et ſecundæ, quarum Sextus Rufus, qui de prouincijs ſcripſit, meminit. Eſt autem prima, quæ citra iſthmum, quę uerò ultra ſecunda, nunc Scotia dicta: de quibus et Beatus Rhenanus Seleſtadiẽſis in opere de rebus Germanicis illuſtrem facit mentionem. Syluester Giraldus Meneuenſis homo antiquitatis Britannicę ſtudioſus Vibium Sequeſtrem, ut ego arbitror, ſedulò imitatus de Britañniæ diuiſione ita ſcribit libello Diſtinctionũ ſecundo: ubi de aduentu Fugatij, et Damiani apoſtolorum ab Eleutherio Romano epiſcopo in Britanniam miſſorum meminit. Britannia prouincias habet numero quinque. Britanniam primam, Britanniam ſecundam, Flauiam. Maximiam, Valentiam. Prima dicta eſt pars occidentalis inſulę, quia primum in illa Britones Bruto, et Corineo Ducibus applicuerunt, eaq;

C. primo

primo à Corineo & ſuis & occupata eſt,& habitata. Britannia ſecunda Cantia,quia ſecundò à Bruto, & ſuis inhabitata fuit. Tertia Flauia hoc eſt flaua, quę dicitur et Mercia, quaſi mercibus abundans, caput cuius eſt Londonium. Quarta Maximia,id eſt Eboracia ab imperatore Maximo ſic dicta. Quinta Valentia ab imperatore Valente ſic dicta, Albania ſcilicet, quę nunc Scotia. Hactenus Giraldus, cuius nomen in Decretis Romanorum pontificum celebre. Erat ille quidem ſuo eruditus ſęculo: attamen tantùm abeſt ut hanc eius de Britannia in partes diuiſa interpretationem in ſolidum admittam,ut apertè auſim pronunciare illum ſubinde in interpretatione impendiò hallucinatum fuiſſe. Ineptum planè quod de prima,et ſecunda ſcribit Britannia. Et eiuſdem farinæ eſt,quod infert de tertia Britannię prouincia. Flauiorum familiam longè nobiliſsimam,à qua et Conſtantinus Magnus originem duxit,ulnis amplector. At flauam repudio, unà cũ Mercia, quę à Mercis Germanica gente,uel limitanea non à mercibus nomen accepit. Illud quod de Bruti in Britanniam aduentu adfert,quanuis temporum iniquitate ſublatis antiquiſsimorum ſcriptorum monumentis, nec illuſtrium Græcorum,aut Latinorũ iuſtis, quòd ego ſciam,teſtimonijs confirmetur, in optimam planè accipio partem, ingratiſsimus alioqui, ſi inſtructus ſatis domeſticorum ſcriptorum non leui autoritate,peregrina,et exotica foris anxiè diſquirerem. Intereà igitur magni meritò facio monumenta ingeniorum,et antiquæ cognitionis, quę priores nostri non uani,ut Polydorus cenſor certè moleſtiſsimus

impe=

imperio quodam ſuo prædicat, gratè, candidè, opor tunè etiam poſteritati religione iuſta ducti conſecra uère. Gildæ fragmentum quod circumfertur non meminit Bruti. Quid tum. Hoccine ſatis eſt ut eludant, aut pernegent Brutum in Albionem cum ſuis tranſmigraſſe? Collectio, ita me Dialectica amet, frigidiſsima. Nennius Britannus ſcriptor non contemnendus affirmat Brutum nomen Britanniæ indidiſſe, quãquam et Britonis etiam meminit. Gallofridus Monęmuthenſis Britannicę fidem ſecutus hiſtorię idem uel conſtantiſsimè adfirmat. Conſtat teſtimonio Ariſtotelis in libello de mundo, atque adeò aliorum Græcorum, Britanniam principio Olbionem & Albionem fuiſſe dictam. Nec deeſt autor luculentus, qui ſcribat nomen inſulæ inditum ab Albione gigante Neptuni filio, cuius et Pomponius Mela meminit. Gigantes autem Olbionem incoluiſſe uеriſſimum eſt. Poëta qui epitomen Britannicæ hiſtorię edidit, ſic de gigantibus Albionicis ſcribit.

Terra ferax, et amœna ſitu dum nomen habebat,
Albion indigena plena gigante fuit.

Ioannes Annæuillanus libro Architrenij, ſi rectè cõputo, ſexto hæc recitat de gigantibus.

Hos auidum belli Corineus robur auerno
Præcipites miſit, cubitis ter quatuor altum
Gogmagog Herculea ſuſpendit in aëra lucta,
Anthęumq́ ſuo ſcopulo detruſit in æquor.

Vidi ego paſsim, cum totam perluſtrarem Britanniam oſſa gigantea. Ter etiam noſtro ſæculo Londini inuenta eiuſmodi oſſa inter fodiendum. Iugulus columnę appendet in Fano Laurentij ad Pretorium

rium. Crus inuentum me puero in arenarijs prope crucē Charinianam. Denique et craneum ampliſſimū erutū eſt Viſimonaſterij, cū iacerentur fani fūdamenta, in quo Henrici Septimi oſſa conquieſcūt, manifeſto ſunt indicio. Vidi etiam oſſa gigantea Dori Cantiorum, Sturoduni Durotrigum, Londini quoque in cœmeterio Paulino. Inuēta et Gallouini oſſa ingentia, uel, ut ego rectius arbitror gigantis alicuius, unà cū ſepulchro in Roſsia prouinciola Demetarum, teſte Gulielmo Maildunenſi libro de Regibus Anglicis tertio. Denique annis ab hinc paucis ſepulchrum gigantis in Cornubia erutum. Quin omiſsis gigantibus ad Brutum Britannicę gentis parentē redeo. Epitomographus Britannicę hiſtoriæ, hæc quæ ſequuntur de Bruto canit.

Dicitur à Bruto ſortita Britannia nomen,
　　Dicitur et Bruti Britto fuiſſe genus
Pars Corinea datur. Corineo de Duce nomen.
　　Patria deq; uiro gens Corinenſis habet.

Ioſephus Iſcanus poëtarum ſuo ſęculo delicium, et facilè princeps in Antiocheide ſic canit.

His Brutus auito
Sanguine Troianus patrijs egreſſus ab oris,
Poſt caſus uarios conſedit finibus orbem
Fatalem nactus, debellatorq; gigantum,
Et terræ uictor nomen dedit.

Ioannes Annęuillanus poëta, ut illa ferebāt tēpora, certè egregius his uerſiculis Britannia à Bruto nomen accepiſſe clariſsimè oſtendit

Hęc eadem Bruto regnante Britannia nomen.
Traxit in hoc tempus.

Alex-

Alexãder Nechamius, cuius in doctis artibus cogni tio nõ modo Britãnis ſuis, uerũ etiã Gallis, & Italis atq; adeò orbi uniuerſo incredibili cũ admiratione ita innotuit, ut miraculũ ingenij diceretur, his uerbis in libro de ſapiẽtia diuina magnificè Bruto aſſurgit.

Dehinc Bruti tellus eſt dicta Britannia maior.

Nam minor Armoricos gaudet habere ſinus.

Et alibi

Quos Bruti claudit inſula clauſa mari.

His, alijſq; multis edocti Britanni teſtimonijs ſanè luculentis, iure quodam optimo Brutum tanquã ſui generis indubitatum parentem mordicus retinent, et precipuè Cambri. Gloriantur illi quidẽ ſe à Troianis originem accepiſſe. Qua parte non ſolum fidei unius Gallofridi Monæmuthenſis uerum etiã Nennij, qui trecentis amplius ante eum annis floruit, innituntur: tantum abeſt ut iuſtè hoc inuentum Gallofrido interpreti Britãnicę hiſtorię obijciat uel Gulielmus Paruus Nouoburgenſis, uel Polydorus Vrbinas. Bene habet interim quòd Ponticus Virũnius cauſam Gallofridi defẽdendã ſuſceperit, aut rectius Gildę, cuius uerſiculos Gallofridus primo Britãnicę hiſtorię libro uel ignoto, uel ingratè ſuppreſſo autoris nomine recitat. A Gallofrido autẽ uerſus nõ fuiſſe cõpoſitos uel hinc conſtat. Referunt enim aurea fluentes uena antiquitatis inimitabilem quandam cum eloquentiam, tũ maieſtatem, qualem Gallofridus poëta ſuo tempore minime malus, ut liquidò apparet ex prophetico Merlini Syluestris libello ab eo in carmen redacto, cum admiratione facilius potuit ſuſpicere, quàm felicius exprimere. Quare operę precium erit carmen hîc ſubijcere, ut no-

men

Nemj

men Bruti eximium diffuſis orbi radijs plenius eluceat. Conſecratum autem carmen eſt, uotis multis, Dianę uenatrici. Nam Britannia illis nemoroſa temporibus fuit, ferarumq; altrix.

Diua potens nemorum terror ſyluestribus apris,
Cui licet anfractus ire per ęthereos,
Infernaſq; domos, terreſtria iura reſolue.
Et dic quas terras nos habitare uelis.
Dic certam ſedem, qua te uenerabor in æuum.
Qua tibi uirgineis templa dicabo choris.

Agnoſco hîc numen eloquentiæ, quod et ſuſpicio, ueneror q; religione permotus quadam. Sequitur fauentis Dianę reſpõſum elegans, rotundum, propitium. Crediderim planè Deam heroicum quiddam in Bruto penitius deprehendiſſe, quod beneficio magno poſteritati, et æternitati commendatiſſimũ relinqueret. Sic enim magnifica reſpondet.

Brute ſub occaſum ſolis trans Gallica regna
Inſula in Oceano eſt undique clauſa mari.
Inſula in Oceano eſt habitata gigantibus olim,
Nunc deſerta quidem, gentibus apta tuis.
Hanc pete, nanque tibi ſedes erit illa perennis.
Hæc fiet natis altera Troia tuis.
Hîc de prole tua reges naſcentur, et ipſis
Totius terræ ſubditus orbis erit.

Ponticus Virunnius pronunciat Gildam poëtam Britannicum uerſiculorum quos recitaui fuiſſe ſcriptorem, eiuſque operis meminit, cui illuſtris titulus Cambreis. Hęc ille de Cambreide loquens. De qua etiam libro quinto epigrammaton Gildas Britannus poëta ſic canit inſignis.

Iocun

Iocundæ totiens cecini tibi carmina Cambres

Lilius Gregorius Gyraldus Ferrarienſis dulce decus omnis antiquitatis non Latinæ modo, uerum etiam Grecę ita in quinto de poetarum hiſtoria dialogo de Gilda Britanno loquitur. Gildam etiam memini me legere Britannicum poëtam, his, ut puto longè antiquiorem, cuius tum mihi elegiacum carmen mira facilitate conſcriptũ uiſum fuit, nec ideò aſpernabile: quem poſtea etiam citatum reperi in peruetere Britannica hiſtoria. Hactenus Lilius. Adducor certè ut credam alterum hunc fuiſſe à Gilda hiſtoriographo. Phraſis, dictio, elegantiaq́ carminis maiora promittit, quàm ſperanda quidem à monacho tam barbaro ſęculo nato. Quare Gildam poëtam ab hiſtoriographo alterũ iudicio quodã per ſua ſus certo non temerè cõſtituo. Liceat nunc Britannis cum bona uenia originem à Troianis, et Bruto ſuo repetere. Fecerũt idem et Itali, et Galli, multęq́ aliæ gentes gloria infinita illa Troiani nominis illecti. Quales Britanni initio fuerint non temerè definio. Doctiſsimorum eſto iudicium. Scio interim Ioſephũ in opere, cui titulus Antiocheis, hęc magna cum laude ceciniſſe.

Inclyta fulſit.
Poſteritas Ducibus tantis, tot diues alumnis
Tot fœcunda uiris, premerent qui uiribus orbem,
Et fama ueteres. Hinc Conſtantinus adeptus
Imperium Romam tenuit, Bization auxit.
Hinc Senonum ductor captiua Brennius urbe
Romuleas domuit flammis uictricibus arces
Hinc et Sæua ſatus, pars non obſcura tumultus

Ciuilis

Ciuilis, Magnum ſolus, qui mole ſoluta
Obſedit, meliorq́ ſtetit pro Cęſare murus.

Non deſunt et alij melioris notę ſcriptores, quorum opera, et diligentia antiqua Britannorum uirtus elu cet. Ioſephus cuius carmen elimatum prępoſui u-nus multorum breuitatis cauſa inſtar erit. Hoc cer-tè conſtat cultores Britannię eo iam gloriæ perue-niſſe, ut cum gente quauis alia omni uirtutum gene re facilè contendant, hoſteſq́ iugo premant. Tantū hoc defuit palmæ antiquiſsimorum Britannorum, quòd ante Romanorum in inſulam aduentū operi manuario, & militię ſtuduerint potius, quàm literis, quibus famam poſteritati prorogarent. Artium, & bonarum literarum cognitio eo tempore certè om-nis penes ſolos Druides fuit, quibus et Gręca lin-gua tantum non familiaris. Strabo geographus li-bro quarto Bardos, & Vates adijcit, hæc referens. Bardi quidem laudationibus, rebuſq́ poëticis ſtu-dent. Vates autem ſacrificiorum naturaliumq́ cau-ſarum curę dediti. Coniectura ducor eo tempore uulgus Britannorum ineruditiſsimū fuiſſe, ac pror-ſus non potuiſſe linguę ſuę uoces calamo depinge-re. Quo etiam morbo et plerę́q alię gentes omnes barbarę laborabant. Caroli Magni temporibus cœ-perunt barbaræ gentes aliquot ſuæ linguæ uoculis chartas pingere. Rudiores Hungari ne adhuc qui-dem aptè ſuo idiomate ſcribunt. Cęſar meminit nu-miſmatum Britannicorum, et annulorum, quibus in permutatione utebātur. At ego, qui excuſſerim om neis Britannię angulos, et tantum antiquarum rerū uiderim, ne unum quidem, quod ſciam, Britannicè

inſcrip

inſcriptum inueni: cum tamen Romanorum numiſ-
matum paſſim per agros Britannicos erutorum pe-
ne myriades uiderim. Cauſa autē cur Britannorum
numiſmata nulla appareant hæc eſt. Cautum fuit
edicto Ro. imperatorum ſeuero ne quis in Britānia
nummis uteretur niſi ſignatis imaginibus Cęſarum,
idquod et ex Gildæ ſapientis hiſtoriola liquidò cō-
ſtat. Et quandiu imperium Britanniæ in prouinciā
redactę penes Romanos ſtabat, tam diu neceſſe erat
Britannis magiſtratum gerere cupientibus Latinè
loqui, etiam ſi non purè putè. Vnde et prouincialis
linguę ortum apud Britannos, ut arbitror, nomen.
Vulgus tamen magna cum difficultate, et id quidē
corruptè diſcebat. Tabulas donationum omneis, &
rationes alicuius momenti Latinè ſcribebant. Hęſit
tamen in lingua, in fibris, in animo apud uulgus ſer-
mo Britannicus. Qui ſunt peritiores linguę Britan-
nicę, qua nunc Cambri Britannorum reliquiæ utun-
tur facilè ſentiunt infinitam uim Latinorum uoca-
bulorum conſuetudine Romanorum in colloquiū
uulgo familiare irrepſiſſe. Cætera uocabula Cam-
brici idiomatis partim Hebraica, partim Græca, par
tim barbara ſunt. Sed latius in præſentia expatiatus
ſum dum ſolicitè hoc ago, ut Britanni ſplendore ſui
Bruti, à quo unà cum patria fama ſuper æthera no-
ta nomen accepere, illuſtrati, Troiani meminerint
generis, factiſq; parentem uicturis aſſiduè expri-
mant. Forſitan hîc quiſpiam dixerit me bellè munus
perornaſſe meum, ſubeſſe tamen, quæ diuerſū ſua-
deant, et Brutum non magis quàm Britanniam ab
eo denominatum negligant, contempnant, reijciāt

D. deni-

deniqué. Qua parte, ut ueritatem à calumniatorum impetu prætenſo clypeo fortiter protegam, apertè ſignificabo quibus armentur telis. Nennius confirmator magnus Bruti, ne uarietatem ſcribentium de origine Britannica aut conſultò prȩteriȷſſe, aut non cognouiſſe uideretur, Britonis cuiuſdam, filiȷ Hiſici onis alias Iſiconis, qui fuit filius Alani de genere Iapheti, mentionem facit, ſignificans ſe legiſſe apud quendam hiſtoriographum ab hoc Britones nomen accepiſſe: quam tamen opinionem recitauit potius, quàm confirmauit, prælata meritò Bruti gloria. Sunt et aliquot prȩtereà obſcuræ famæ ſcriptores, qui leuiter Britonis, et Britonū nomen attigerunt. Scriptoribus antiquis Græcis Βρεττανία percognitum nomen. Britannia Latinis, At Britonum utriſq; infrequens. Auſonius Burdegalenſis ſalſiuſculè ludit in Syluium Britonem. Profectò crediderim eo tempore Britonum nomen exortum, quo Romana eloquentia, et gloria unà cum Britannia ad inclinationem uergebant. Sunt qui putent Britones gentē fuiſſe continentis Galliȩ ad littus Armoricanū, inter quos & Volaterranus Polydori inſtructor, & olim in Britāniam cōmigraſſe. Sed ea opinio à nuda proſiliens cōiectura iudicio doctorū exploſa eſt. Agathias Græcus libro ſecūdo de bello Gotthico ſcribit Britones Hunnicā eſſe gētem. Nil igitur antiquitus Britonibus cum Armoricano littore cōmune. Cornelius Tacitus hæc refert in uita Agricolæ. In uniuerſū æſtimāti, Gallos uicinū ſolū occupaſſe credibile eſt. Eorū ſacra deprehēdas ſuperſtitionū perſuaſione. Sermo haud multū diuerſus. Hȩc ille. At Taciti

citi illud credibile, rem tanquam ueram, cum ſit uox incerta, non pronunciat. Nuda planè coniectura eſt. Nam et ſuperius ſcripſerat parū compertū eſſe. Quantum autem ad ſacra pertinet, crediderim potius cum doctis ſcriptoribus, & maximè Cæſare, quē Britannicarum rerum cognitio aliquādo occupatiſſimum iuſta detinuit cura, Gallos à Britannia, quàm contrà, ſuorum rituū perſuaſionē accepiſſe: id quod uel facilè hinc liquet, quòd Galli ad Druides Britānniæ incolas de more miſsitabant quæſitum de uera rituum cum interpretatione, tum cognitione. Denique quantū ad idioma pertinet, ſū penè eiuſdē cū Tacito ſententię. Nunc mihi negotiū, nec illud quidem leue, erit cum illis, qui contendunt Britannos olim gentē uagā, ſylueſtrē, inconditamq́ fuiſſe, & à brutis moribus nomē deſumpſiſſe, inter quos et Hierichus primus eſt, ut liquet ex his uerſibus deſūptis e tertio eius operis libro, quod de uita D. Germani epiſcopi Altiſiodorēſis carmine heroico ſcripſit, et Carolo Magno dedicauit.

Inſula ni uaſto terrarum plurima ductu
Alterius penè nomen conduceret orbis
Edicto ueterum uocitata Britannia, brutis
Barbara quòd furiat gens ultrò moribus omnis.

In hac etiam hæreſi fuit Iſidorus Hiſpalenſis epiſcopus, ut apparet libro nono Etymologicon. Horū ego iudicium non ex autoritate ſcriptorum probatiſsimorum enatum, aut ex uiuis fontibus hauſtum, quin potius à lacunis temerè deriuatū, diſcutio lōgè rectius, quàm admitto. Colligo utrunque in barbarū planè incidiſſe ſęculū, quo bonę artes omnes, unà

cum eloquentia, et genuina illa antiquitatis cogni-
tione frigebant. Vt concedã Britannos aliquando rudes, uagos, et incompoſitum genus fuiſſe: an ideo ratione ęqua ſtatim bruti dicẽdi? Minime. Tales initio fuere gentes pleræq; omnes, ne Græcos quidem, Italosue excipio, qui tamen poſtea ſocietate ciuilitate, æquitate coniunctiſsimi illuſtribus factis, quemadmodum et Britanni, gloriam ſui nominis uel longiſsimam fecerunt, poſteritatiq; memorabili exemplo, uirtutis titulo fuerũt. Eliota amicus noſter ille candidus inter Græcos uerſatus contendit beneficio cuiuſdam uetuſtiſsimi exemplaris, oportuna uſus coniectura, Britanniam antiquitus à rerũ affluentia Prytaniam Græcè, nomine à re aptiſsimè deſumpto, dictam fuiſſe. Hęc memini legere me in Vibij Sequeſtris libro de regionibus, ac prouincijs. Calabria quæ primitus ab antiquis Prytania ob immenſam affluentiam totius delicij, atq; ubertatis. Hæc ille. Induſtriam Eliotæ collaudo. Cupiebat ille hac coniectura Britanniæ gloriam appellatione et eleganti, & ſignificanti extendere. Nec interim tamen coniecturas ullas tanquam certa promittentes ſtatim recipio, ne forte uidear iudicio ualentibus patriæ ingratus, neglecto, aut contempto Bruto incõparabili, ac ab antiquis, noſtratibus maximè receptiſſimo. Poſtremò ille certè corrigendus, et oportunè, error eſt, quo quidam imbuti, et temeritate potius, quàm iudicio ullo ſaltem certo freti, deprædicant Britannos ex Armoricano littore primum in Albionẽ commigraſſe, nouumque Britanniæ nomen inſulę indidiſſe Beda uir citra controuerſiam omnem

doctus

doctus, at non perinde in penetralibus Britannicæ antiquitatis uerſatus, ſcribit hoc modo primo capite primi libri Anglicę hiſtorię. In primis autē inſula Britones ſolum, à quibus nomen accepit, incolas habuit, qui de tractu Armoricano, ut fertur, Britanniam aduecti auſtraleis ſibi partes illius uendicauerunt. Hîc certi nihil pronunciat, tantum dicit, ut fertur. Quo loco, ſi fidem à lectoribus ſibi dari uoluiſſet, apertè autoris nomen, cuius opinioni ſubſcripſit, produxiſſet, ut et ſic pondus, fidemq́ dictis ſolidam adijceret. Polydorus tamen uir alioqui tum elegans, tum doctus ex hoc Bedæ loco errorem hauſit, hauſtumq́ in fibris conſeruat. Tam difficile eſt dediſcere, quæ ſemel male aliquis didicerit. Quid interim fiet de iudicio Cæſaris. Ille quinto cōmētariorum libro Britannos mediterraneos Αυτόχθονας appellat, tanquam in ipſa terra genitos, quod antiquioris originis eſſent, quàm ut generis ſui primordia cognoſcerent. Diodorus Siculus libro ſexto bibliothecæ ſuę hęc refert. Britanniam incolere tradunt Aborigenes. Liquet communi ſcriptorū ſuffragio incognitum fuiſſe Britannię nomen oræ Armoricanę, ante Maximi, qui Britannis inſularibus pręfuit, tyrannidem. Britanni indubiè Armoricę à ſe deuictę nomen impoſuêre nouum, quod uel adū huc retinet. Commigrationis autem Britannorum in Armoricam cum maximo Gildas in ſua hiſtoriola, & Beda in libro de ratione temporum titulo Theodoſij, luculentam faciunt mentionem. Vt concedam Brutum, & Britannos aliquando ſoluiſſe à littore Armoricano Albionem petituros: an ſtatim hoc ad

 miſſo

miſſo conſtabit Britannos colonos fuiſſe tractus Armoricani? Nihil minus. Nam aliter ipſa Gildæ uerba pronunciare uidentur. Exin Britannia omni armato milite, militaribus copijs, rectoribus licet im manibus, ingenti iuuentute ſpoliata, quę comitata ueſtigia ſupradicti tyranni domum nuſquam redijt. Hactenus Gildas. Si ergo domum non redierunt, quem locum, aut quas poſſidebant ſedes? Certè nō alias quàm Armoricanas, quibus uictores patriæ ſuæ nobile dedêre nomen, Armoricanorum et gloria, et appellatione ſenſim cadente, ac tandem pereunte. Nennius Britannus de hac quoque tranſmigratione in ſua oportunè ſcribit hiſtoria. Quin & iſta fuſius, luculentius, atque adeò certius, additis ad cumulum Conſtantini Magni triumphis maximis depingit Gulielmus à Maildulphi curia in prima de regibus tabula his lineamentis. Conſtantinus, ut aiunt, uir magnæ ciuilitatis Conſtantinum ex Helena ſtabularia ſuſceptum egregię ſpei iuuenem reliquit hæredem, qui ab exercitu Imperator ſalutatus, expeditione in ſuperiores partes indicta, magnam manum Britannorum militum abduxit, per quorum induſtriam, triumphis ad uota fluentibus, breui rerum potitus, emeritos, et laboribus fūctos in quadam parte Galliæ ad occidentem ſuper littus Oceani collocauit. ubi hodieq; poſteri eorum manentes in immane coaluêre, moribus, linguaq; non nihil à noſtris Britonibus degeneres. Et ibidem paulò inferius: Succedentibus annis in eadem inſula Maximus, homo imperio aptus, ſi non

contra

contra fidem ad tyrannidem anhelaſſet, quaſi ab exercitu impulſus, purpuram induit, ſtatimq́; in Galliam tranſitum parans, ex prouincia omnem pene militem abraſit. Conſtantinus etiam quidam non multo poſt ibidem ſpe nominis Imperator allectus, quicquid reſiduum erat militaris roboris exhauſit. Sed alter à Theodoſio, alter ab Honorio interfecti, rebus humanis ludibrio fuêre. Copiarum, quę illos ſecutæ ad bellum fuerant pars occiſa, pars poſt fugam ad ſuperiores Britannos conceſſit. Hæc Maildunenſis fuſius reliquis ſcriptoribus narrauit, exorſus à Conſtantio patre, & Conſtantino filio Imperatoribus. Quid, quòd & addidit ad Maximi tyrannidem præter communem morem noſtrorum ſcriptorum, Conſtantini alterius imperij inuaſoris facinus, ſuppliciumq́; De hac quoque tranſmigratione, & nomine Armoricæ in Britanniam continentis mutato, Henricus Venantodunenſis in ſua accuratè ſcribit hiſtoria. Vt interim mittam Aluredi Fibrolegani, Geruaſij Durouernenſis, Ioannis Anglici, Ranulphi Higedeni Caſtrenſis illuſtriſsima de eadem tranſmigratione teſtimonia. Hæc, quæ autoritate uirorum illuſtrium confirmatus adduxi, ſi non ſatis comprobant Armoricam Britanniæ continentis nomen à Britãnorũ inſularium commigratione accepiſſe, & Britannos cõtinentis nullam unquã appellationẽ indidiſſe noſtrę Britãnię, diſquirãt per me importuni calũniatores craſsiores umbras, quibus gloriã fruſtra conẽtur Britannici ſplẽdoris obſuſcare. Ego in

terea

terea loci ſtrenuè cauſam meę patrię defendam, et famam eiuſdem modis quibus poſsim omnibus pro mouebo, augebo, ornabo.

Buſtelli domus. Angl. Buſteleſham. Erat aliquã do ſedes Templariorum, quorum exiſtimatione de creſcente Mons acutus à Seueria comes collegium Canonicorum Auguſtinianorum ibidem inſtituit. Ab eo tempore Buſtelli domus conſecratum eſt principibus uiris Montis acuti.

C.

Caleua nobiliſsima ſemper Atrebatum ciuitas, de qua et Gręci, et Latini ſcriptores mentionem fecerunt. Ptolemeus hęc ſcribit. Atrebatij, & eorum ciuitas Ναλκοῦα. Sic enim Caleuã, ut mihi uidetur, inuertit Gręcus codex. Sunt qui adfirment hanc urbem eam eſſe, quę nũc Iſidis uadi nomine cencetur. Sunt et alij qui Caleuam dicant eam fuiſſe urbem, quam in ſolitudinem redactam uulgus hodie Silceſtre uocat, quod à Pontibus, alias Rheadingo plus minus ſeptem paſſuum millibus diſtat, & tribus à Baſingo. Sunt porró qui Guldęfordę Caleuam quęrant. Sed has coniecturas non magni facio. Puto certè Silceſtre eam antiquitus fuiſſe urbem, quam Henricus Huntẽdunenſis libr. quarto hiſtorię ſuę dicit á Britannis antiquitus Cair Segent fuiſſe appellatã. Sita autem eſt in ipſo limine Auonię littoralis non in ripa Tameſina, ut habet Huntendunenſis, ni ſit corruptum exemplar. Erat & urbs altera Segontiũ nomine, quam Cairaruon noſtra ætas uulgò appellat, quòd è regione Monę, quæ nunc Angleſega dicitur, ſita ſit, Mea plane opinio ſemper fuit, atq;

adeò

adeò nūc eſt, Caleuā eam fuiſſe urbē,quę nunc Vva lengaforde dicitur. Facilis lapſus erat mutare V. geminatum in G.& rurſus G.in C.N. autem litera cum inuertitur fit V. Ita ex vvalena orta eſt corrupta Caleua. Quanquā et Antoninus Gallenę meminit. Facies,ſitus,antiquitas, ſpatium, magnificentia denique arguunt Vvalengaford olim urbem fuiſſe clariſſimi nominis. De uallo, foſſa profunda, et arce penè inexpugnabili,nihil dicam. Dani,deuicta hac urbe,cuſtodiam, et prçſidium arci magnum impoſuerunt. Bona pars murorum urbis Danicis procellis cecidit,nec ab eo tempore inſtaurata. Ab aduentu Nortomannorum Brientius urbem, & caſtrum poſſidebat,quem Gulielmus à Maildulphi curia in tertio Nouellæ hiſtorię libro Limitaneū, id eſt Marchionē Vvalengafordę appellat. Comes etiam Deuanus,ſiue Caſtrenſis eandem,niſi me fallit memoria, ſub ditione tenuit. Matildis filia Henrici primi ab Iſidis uado clam fugiēs Stephanum tyrannū, hîc ſe occuluit. Comites Corinię urbem, et caſtrum poſſidebant. Inter quos effloruit Richardus ſemper Auguſtus rex Romanorum, filius autem Ioannis regis Angl.& frater Henrici tertij,cuius opera caſtrum inſigniter reparatum eſt,ut refert Matthæus Pariſius. Fuit Vvalengaforde oppidum percelebre uel ipſo Eadueardi tertij imperio:quo tempore ingens peſtis per duodecim urbis parœcias immiſericorditer graſſata eſt, et tātum nō deſolatā reddidit. Cupiebat ueterem Richardus ſecundus loco reſtituere dignitatem, datis diplomatibus, & ueſtigalibus diminutis. Votum tam honeſtum ſuos non ha-

buit ſucceſſus. Ad illo decreuit quotidie urbis gloria, et, à conſtructione pontis Abbādunici & Durocaſtrenſis, uiatoribus ab antiqua ſemita declinantibus, tantum non concidit.

Caſtrum puellarum, uulgo Eidenburge, regia Scottorum ſedes, de quo multa Hector Boethius in ſua refert hiſtoria. Hęc urbs aliquoties ab Anglis uim paſſa eſt, & nuper igne fœdè deflorata, uictore Anglo, tota penè concidit.

Cerui inſula. Anglicè Ceorteſege, uulgò Cherſey in ipſis penè Regnorum finibus ſita eſt. Ego aliquādo legi Erchēualdum filium fuiſſe Offe regis Oſtroāglorū, natumq́ Stallēuorti apud Lindiſios. Sororem habuit Ethelburgam uirginem pudiciſſimam. Fuit hic epiſcopus Londinēſis, & duo erexit cœnobia, de quibus Beda in eccleſiaſtica hiſtoria mentionē facit. Fritheuoldus, teſte Mariano Scotto, & Gulielmo à Maildulphi curia, ſubregulus beneficio Vvolpheri Regis Merciorum Erchēualde adiutor fuit in conſtructione Ceorteſegani cœnobij. Ethelburga uirgo Berechingi uirginibus uelatis pręfuit.

Chauſega, uulgo Cheauſey. Erat hîc antiquitus nobile monaſterium, ſed concidit ea calamitate, qua Dani totam latè Atrebatum prouinciā deuaſtabant. Inſtaurata tamen poſteà pars aliqua priſtinę dignitatis Cheauſeganę, habuitq́, ut ego colligo, Canonicos, quos prębendarios appellant. Tabulę donationum in Rheadingenſi monaſterio Rogeri Decani Cheauſegani mentionem faciunt. Illud liquidò conſtat Henricum Belloclericum Angliæ regem prædijs

diis Fani Leonis, id eſt Leonminſter, & Cheauſegę nouum monaſterium ſuum, quod magnificentiſsime Rheadingi erexerat, dotaſſe, miſertum, ut referunt, neglectæ in illis locis religionis. A quo tempore ſeruiebat Cheauſega Rheadingo. Nunc uillula eſt non alio certè clara nomine, quàm quòd Domino fructus uberes reddat.

Cheua uulgò kevv. Villa elegans. Aedes autē non multis ab hinc annis conſtructę tempore Henrici ſeptimi à quodam pœnuarij, ut ego audiui, præfecto.

Claudia. Britannicè Cairglo. Angl. Glocester. Claudiæ nomen celebrauit Gul. à Maildulphi curia cum dedicaret illuſtre opus hiſtoriæ ſuę de Angl. regibus Roberto Claudiano notho Henrici primi, at precipuè in libro de Pōtificibus Anglicis tertio. Nennius Britannus Claudię meminit: ſed adfirmat ab alio quam Claudio Cęſare urbem nomen accepiſſe. Annales Britannorum referunt olim ſedē hic fuiſſe epiſcopalē, antiſtitemq́ habuiſſe Eldadum. Adornauerunt hanc urbem claris ædificijs reges multi. Præcipuè Oſricus ſubregulus Comes Claudianę prouincię, & regibus Merciorū ſanguine coniunctus, maximè Etheldredo, cui & familiaris, ut ex Chronicis Claudiani monaſterij liquidò apparet. Fuit hic Oſricus poſtea Rex Tranſhabrinorum Sed Danica tempeſtas cœnobium Oſrici fœdè tractauit, uirgineſq́ Deo ſacras fugauit. Sunt qui ſcribant hoc factum flagrante bello ciuili inter Egbertum Regem Viſiſaxonum, & Mercios. Succeſſēre in uirginum locum Canonici. Tandem expul-

ſis illis, inducti per Canutum regem, conſultore Vvolſteno epiſcopo Vigornienſi, monachi. Sed de Claudia fuſius in libris de Ciuili hiſtoria, ſiue de antiquitate Britannica dicemus.

Ciſsa inter Saxones nobilis pater Inæ regis Viſiſaxonum, & erector Abbandunenſis cœnobij.

Couæ, duæ arces munitiſsimæ à loco in quo ſitæ ſunt ſic dictæ. Vna orientis, altera occidentis titulo elucet. Stant autem in ipſis Neoportus faucibus, quà aditus in Vectam inſulam. Eſt in hoc æſtu caſtrum antiquum à Britannis Cairbro dictum. Cair enim Britannicè caſtrum, aut urbem muris cinctam. Bro autē æſtū maris ſignificat. Vnde & Penbro id eſt caput ęſtuarij, urbs notiſſima Demetarū, quę nūc Penbroc. Syluester Giraldus in Itinerario ſuo Penbro interpretatur caput maritimum. Huius caſtri ius omne ab aduentu Nortomannorum erat penes Rigidios, ſic enim interpretor Redde Gallicum nomen, & Reddeur eſt rigiditas. Aptius eſt proprium nomen in ius quàm in us terminare, alioqui dixiſſē Rigidus. Inter Rigidios, quos uulgus ſcriptorum Reduerios, & Riparios corruptè appellat, Richardus Henrici.2. conſobrinus connumeratur. At alter pręnomine Balduinus in primis illuſtris fuit, quem Vectæ comitem fuiſſe teſtantur multi rerum Anglicarum ſcriptores. Hunc ego eſſe puto Balduinum de Betona, ſic forſitan à natali ſolo dictum, Comitē Vectę, qui beneficio Richardi Regis in uxorem duxit filiam, & heredem Gulielmi Comitis Albæmarlæ, ac Holdeirneſſię: quo titulo multum ei acceſſiſſet ad dignitatis cumulum, ſi prolem de ea ſuſcepiſ

ſet

ſet. Duxerat ante Balduinus Vectanus in uxorem Ioannam filiam, & hęredem Gulielmi Vernonij Comitis Deuoniæ: quo coniugio auctus eſt altero Comitis honore. Mortuo Balduino, eius uxor filia Gulielmi Groſſi Comitis Albęmarlæ ſecundò nupſit Magnouillano, uulgò Mãdeuille. Tertiò etiam nupſit Gul. de Fortibus, qui Skippoduni caſtellũ à Gul. Groſſo ſocero ſuo magnificè inceptum, magnificẽtius abſoluebat. Ditio Albęmarlę, Vectæ, et Deuoniæ ad hos Fortios peruenit, & honos uterꝗ in Iſabella Fortia ceſſauit, Rex Eadueardus, ſi rectè memini, tertius precibus, et precio ita per interpretes cũ Iſabella egit, ut hęc uiuens ius omne ſuũ de Vecta inſula illi perpetuò remitteret. Hoc pacto Vecta peruenit in poſſeſſionem Principis.

Curia. Saxonicè Byri Sic enim uocant breuitatis ſtudio, Alias appellatur lingua uernacula ſainct Eadmundes byri, id eſt Fani Eadmundi curia. Habebat hoc oppidum antiquius nomẽ. Dicebatur enim Latinè Bedericia, Saxonicè Bederichesvvorth. At poſtquam reliquiæ Eadmundi regis Oſtroanglorũ à Danis interfecti Aquilæduni, uulgò Hoxton, ſed corruptè pro Egleſdune, 33. annis quieuiſſent, tranſlatæ ſunt Bedericiam conſenſu Oſtroanglorum, tãquam ad locum celebriorem. Fama refert nomen Eadmundi multis ibi inclaruiſſe miraculis. Anno autem D.9 25. et ſecundo Ethelſtani regis collegiũ ſacerdotũ Bedericię inſtitutũ eſt, ſacrum uidelicet Eadmundo. Nec longo poſt tempore Canonici Prębendarij ibidem inſtituti, ac oppidum Eadmundi titulo nominatum. At Canutus Danus Anglorum

imperio potitus conſilio Ailvvini epiſcopi Vlme-tenſis, alias Helmeham, Canicos expulit, ac mona-chos ſubſtituit. Deuenerat ante hæc tempora Be-dericia oppidum in uſum Canonicorum liberalita-te Eadmundi regis patris Eadgari. Poſt aduentum Gulielmi Nortomanni in Angliam, Heruæus ædi-tuus Fani Eadmundi oppidum muro cinxit, unde & ſtatim magnificentiora urbi ædificia addita. Quid ego hîc pluribus collaudo Curiam uerbis? Vnum hoc tantum addam, ſolem non uidere ur-bem ſitu elegantiorem: Sic molli delicata pendet in cliuo, & riuulus ad orientē defluit, aut cœnobiū illuſtrius, ſiue quis dotationem, ſeu amplitudinē, aut magnificentiam incomparabilem æquis rationi-bus expendat. Diceres planè cœnobium urbem eſ-ſe: tot portæ, partim etiam æreæ, tot turres, et tem-plum, quo nullum magnificentius, cui & alia tria egregio opere nitentia uno, & eodem cœmeterio ſita ſubſeruiunt. Amniculus, de quo ſuperius, me-dijs monaſterij ſeptis illabitur, duplici ponte arcua-ti operis peruius.

D.

Dela Saxonicè, ut ego arbitor Dale. Locus eſt in littore Cātiano inter Dorin, & Rutupinū urbes Ro manis cognitiſsimas, ubi ſolū humile, & ſubſidens deſcendentibus è nauibus facilem in inſulam adi-tum præbet: Fama publica eſt in promontorio Cantiano Iulium Cæſarem à portus Durenſis adi-tu prohibitum, hîc in terram loco oportuno deſ-cendiſſe unà cum copijs ſuis, & caſtra in ſpatio-ſa illa planitie, cui nunc nomen Barendunia, po-

ſuiſſe

ſuiſſe. Neq; his diſſimilia referunt chronica quæ ego aliquando legi de rebus Dori geſtis.

Deiri gens notiſsima rerum Saxonicarum ſcriptoribus, quorum leuiter meminit Samuel homo Britannus, Beda autem fuſe .14. cap. 2. libri Anglicæ hiſtoriæ, & alibi. Incolebant latam regionem ab Abri flu. ripis ad ripas Tyſsę. Bernicij uerò de quibus & Beda etiam cap. præcedenti ſcribit, ſedes habuerunt à Tyſſa ad Tueſim flu. & ultrà Vtraque gens principio imperij Saxonum in Britannia ſuum Regem retinuit. At temporum interuallo utrunq; regnum in unum coaluit. Deiros crediderim à ferarum ſyluis ubi uitam ducebant appellatos. Θὴρ Græcum eſt, fera Latinum, unde Saxones damas, & ceruos Deire patrio appellabant uocabulo, hac tamen ſcribendi lege, ut Θ Græcũ in D. uerterẽt, transfixa prima literæ parte uirgula, quam & Thorn ſua nominabant lingua, quòd uirgula ſpinulæ exhiberet ſpeciem. Beda ſyluę Deirorum libro quinto hiſtorię ſuę capit. 2. his uerbis meminit: Berthunus abbas monaſterij, quod uocatur Derevvald, id eſt Deirorum ſylua. Hactenus Beda. Hic locus hodie celeberrimus eſt, & à fibris aquaticis illis Fibrilega Latina compoſitione appellari poteſt, quanquam indoctũ uulgus oppidũ Beuerley uocat, clarum uidelicet Ioannis olim archiepiſcopi Iſurouicani, ſiue Eboracenſis conſuetudine, ſed clarius Ethelſtani regis de Scottis triumphis, ac liberalitate, quam vel hodie deprædidicant. Illud non eſt ſilentio prætereundum, quòd ea Deiriæ pars, quę ſubſidet, & Hullo flu. ab oſtijs

refluí Abri, alias Humbri, tanquam extrema meta diſcluditur, uulgò Holderneſſe uocatur, quod Latine ſic redditur, cauæ Deiriȩ peninſula. Terra enim ibi ſe extendit in mare, id quod cum fit Cherroneſus dicitur. Non tamen ita ſe extendit, ut propriè Cherroneſus dici poſſit. Libellus qui inſcribitur, at incerto autore, de antiquitate Deirorum, hȩc refert: Caua Deira reſpectu altioris inter mare, & Humbrum, Et quia extēditur inſtar naſi, additur hȩc ſyllaba Neſe, & dicitur uulgo Holdernes. Mihi quidem non arridet hic naſus. Sequar igitur priorem interpretationem. Quȩ uerò ſequuntur ad hunc modum in eodē libello aliquantò lucidiora ſunt. Deirvvalde locus nemoroſus, id eſt ſylua Deirorum. Hȩc poſteà Beuerlac, quaſi locus, uel lacus caſtorum dictus à caſtoribus, quibus Hulla aqua uicina abundabat. Hactenus antiquitatum ſcriptor. At ego ut caſtores, et locum facilè admitto, ita lacum reijcio, & amplector priorem Fibrilegȩ cōcinnationem: niſi quis Fibrolegam Grȩcam compoſitionem prȩtulerit. Saxones ſcribebant Beuerlege. Recentiores in huiuſmodi terminationibus commutauerunt plerunque lege in, ley. Hoc ioco, principiò monaſteriū erat uirorū, & uirginū egregiè à regibus donatū, ſed bellis Danicis cōflagrauit. Eathelſtenus poſtea Scottorū debellator collegium Canonicorum ibidem inſtituit, & liberalitate ampla inſtitutum inſigniuit, aſyli immunitate addita.

Derentus flu. Angl. Derente. corruptè, duabus literis medijs ſublatis, Derte. Coniectura eſt quorundam & probabili hunc flu. olim appellatum fuiſſe

Do-

Dorguin, alias Dorguẽt Britãnico uocabulo, quod Latinè aquam lucidam, & perſpicuam ſignificat. Facilis mihi quidem uidetur lapſus à Dorvvente in Derente. Oritur hic flu. Titeſegę, quę Regnorum in finibus ſita eſt uilla. Spectabilis autem eſt Craij, & Derenti confluentia in ipſo Derenti uado. Origo Craij cernitur Dorpenduni uulgò Orpington: quod nomen Britannicum Aquę caput montanę Latinè exprimit, quaſi ipſos fontes, et originem flu. ſignificans. Loca non obſcura alluit, & tandem Derenti uadũ uicũ celebrẽ attingens, Derenti petit alueum, quo loco uiatoribus penè peruius eſt. Nup mœſtus cœnobium uirginũ Doruenta cingebat, opus Eadueardi à Gulielmo Magno regis Anglię eius appellationis tertij. Nunc lętiſsimus palatiolum Henrici octaui regis, opus undecunq; ſplendidum, admiratur, amat, colit. Paulo inferius Doruenta pleno alueo Tameſim fluuiorum regem ęſtum marinum patientem ingreditur.

Deua. Britan. Cair leon ar dour Devv. id eſt caſtrum Legionis ſuper Deuam flu. Ar Devv à Britannis conſultè additum, ut flu. titulo diſtinguerent à Cair leon arvviſke, quam urbem Romani Iſcam appellabãt. & Iſce legiam. Antoninus ſcriptor Latinus hãc urbem Deuam à flu. appellat. Beda. 2. cap. 2. libr. hiſtorię Anglicanę urbẽ Cairlegion appellat, ſecutus Britannos. At ſaxones aliud indidêre nomen, uidelicet Legeceſter à legionum caſtro, ut apparet ex Rogeri Houedeni hiſtoria. Admiror interim quę autoritas eo deduxerit Gulielmũ à Maildulphi curia, ut libro de epiſcopis Angli. 4. ſcriberet Legio-

F. num

num urbem inde dictam, quòd emeriti milites Iulia narum legionū illic conſederint. Ego uerò palàm pronuncio nec legiones Iulij, nec ipſum Iulium eò perueniſſe. De Deua flu. fuſius hîc ſcriberem, niſi nuper in libello, cui titulus Genethliacō in gratiam Eadueardi Principis ędito accuratè piuxiſſem Tegeum lacū, Penlinię ornamentum magnum, à quo defluit, ac prætereà curſum illius omnem ad ipſa uſque oſtia. De antiquitate, & magnificentia huius urbis ſcripſère quidem multi, at fuſiſſimè Ranulphus Hygedenus, & Henricus Bradeſhauus monachi Caſtrenſes: ille in hiſtoria, cui titulus Polychronicon: hic in uita D. Vverburgæ uirginis. Sentijt magnam hęc ciuitas cladem tyrannide Ethelfredi Nortabrinorum Regis, at maiorem longè perſecutione Danica, qua tantum non funditus concidit. Ethelfleda filia Ealfridi Magni, et coniunx Ethelredi Comitis Merciorum, quam Henricus Huntendunenſis eleganti carmine uel ad ſydera tollit, urbē & reparauit, & exauxit. Leofricus Merciorum Comes uir tum nobiliſsimus, tum optimus Deuę gloriam inſigniter promouebat. Idem fecit & Lupus Comes gēte Nortomannus. Tandē Petrus quidam coronidem magnificentię addidit eó transferens Lichefelda ſedem epiſcopatus, Gulielmo Magno Anglis imperante.

Doris, ſiue Durus urbs fama celeberrima in ipſo promontorio Cantiano, quam noſtra ętas Douer appellat, unde ad Morinos tranſitus, at, ut ego conijcio, nō breuiſsimus. Eſt autem breuiſsimus, ut rerū nauticarum peritiſsimi pronūciant, ab Hithino portu

tu, qui uulgò Hiue, ad Geſſoriacum urbem Morinorum, nunc Bononiam, quamuis alij aliter ſomnient, indubiè dictam. Sed nec interim Bononię nomē recens admodum. Ammianus Marcellinus, qui Cęſarum res geſtas ſcripſit, huius meminit, ſed Bonnam, ni codex mendoſus, ſubinde appellauit. Doris originem traxit ab ὕδωρ Græco uocabulo. Britanni etenim, detruncata ypſilon litera, aquam ſua lingua Dor, ſubinde et Doure, auctis duabus literulis, uocabant. Neque aliud quicquam eſt Douer, ſi R. ſuo loco reponas. At an fluuiolus qui urbem allambit, Dori, ſiue Duri nomen antiquitus retinuerit, non temerè affirmo. Illud adfirmare poſſum, bonam partem urbiū Cantij à Dour Britannico uocabulo nomenclaturam accepiſſe. Sunt argumento, & quidem manifeſto, Durobreuū, quod nunc Hroſeceſter, Durouernum uulgò Cantevvarebyri, id eſt Cantiorum curia, & Doris urbs quæ modo Douer dicitur. Tradunt annales Dorenſis cœnobij Aruiragum Britannorum Regē arcem penè inexpugnabilem prope urbē in montis crepidine poſuiſſe. De hoc rege ſic ſcribit Iuuenalis poëta ſatyra quinta, dum Neroni fœdè adulatur.

Regem aliquem capies, aut de temone Britanno
Excidet Aruiragus.

Erat tunc temporis Dori portus nauibus percommodus inſtar lunæ, cornibus in orbem pene concretis. Sed tempus edax rerum, procellæ, uenti denique fluctuum refluorum uiolentia, ita utrinque ueteris portus cornua concuſſerunt, ut ablatis illis apertum littus uel urbis mœnia attingat. Hinc fit

 ut

ut ingens calculorum uis ęſtus impulſu aggeratur. Incredibile quidem dictu, quantum theſauri, exhauſerit Henricus Octauus Rex potentiſsimus, dũ ſtudet ſtationem, & portum cõmodum claſsi ſuæ hîc conſtituere. Si quis uerò nũc contenderet portũ hîc olim nõ fuiſſe, Antonini Itinerariũ nõ cõtẽnẽdũ illi obijcerem. Illic enim portus Dubris, nomine tamen corrupto, meminit. Nec interim Rutupinũ aut Limenicũ portum ſilentio obſcurauit. Vnde colligo hos tantũ treis portus apud Cantios antiquitus fuiſſe celebreis. Referunt & idẽ annales Lucium regem Britannorũ Chriſtianũ, eccleſiã Seruatori ſuo in Durenſi Caſtro cõſecraſſe. Eadbaldus Cantiorũ Princeps Ethelberti Magni filius, cõſilio Laurentij archiepiſcopi Durouernenſis, Canonicorũ in eodẽ caſtro collegiũ inſtituit, quos poſtea Vitredus Rex Cantiorũ aliò tranſtulit, uidelicet in uicinã urbem, Fano Martini magnifico opere in eos uſus exſtructo, quod uel hodie deſolatum inſignẽ præ ſe fert, uel foro medio, antiquitatem. Sed manum de tabula. Alibi de his rebus fuſius dicemus.

Dorobreuũ, alias Durobreuum, cuius mẽtio eſt ſemel, atque iterum apud Antoninũ, urbs ſita eſt in ripa Vagę fluminis, qui modò Medevvege dicitur, media penè uia, qua itur à Londino Dorouernum. Saxones hãc poſtea à Hrof, uiro quodam primario, et urbis Domino, Hrofceſter appellabant. Huius quoque appellationis Beda. cap. 3. libri. 3. hiſtoriæ Anglicæ meminit. Nomen etiam Hrofi adhuc uiuit in quadam Cantiorum familia. Paulinus epiſcopus Durobreuenſis fuit, & ſecundus, ſi rectè com-

puto

puto, Ithamarus, cuius cum literas, tum uitam collaudat Beda. 13 cap. 3. libri hiſtoriæ ſuæ. Multas hęc pertulit urbs calamitates, et belli, et incēdij. Ethelredus Rex Angliæ infenſus Cātijs, urbē uarijs adflixit modis, et Canonicos Fani Andreæ fugauit, qui tamē poſteà ſuo iuri reſtituti ſunt. Gundulphus Cadomēſis, epiſcopus Roſenſis Canonicos expulit, ac monachos monachis induxit, ut apparet ex Eadmeri hiſtoria. Lugebat longo tēpore Roſa pōte aut rupto, aut nō confecto. Robertus Collinus, qui uulgo Knolles Gallomaſtix ille, miſeratus urbis ſolicitudinē, magnis auſis uiolentiſsimū Vagæ fluminis gurgitē uicit, iactis noui pontis fundamentis.

Dorouernū alias Durouernū Ptolemęo Daruenū emporiū totius Cantij illius, teſte Cęſare, humaniſsimi emporiū longè frequentiſsimū, & Romanorū aliquādo in Britanniā uenientiū palatiū, à Duro flu. uicino, qui nunc Sturus dicitur, quātū colligere poſſū, nomē accepit, ſeruauitq́ inter eruditos. Syluester Gyraldus Meneuēſis hæc refert. 2. Diſtinctionū libro: Dorobernia à Dour Britānico uocabulo, quod aquā ſignificat, quoniā aquis abundat. Hactenus ille. Sed uulgus poſteà urbē Cantevvarbyri, id eſt Cātiorū curiā, appellauit. Britāni, Romaniq́ hic tēplū poſuerūt Chriſto Seruatori ſacrū, cuius gloria Saxonibus paganis latè Cantium occupantibus defloruit, & poſteà, Ethelberto Rege ad Chriſtum, Auguſtino Romano concionante, conuerſo, refloruit. Calamitates non paucas bello Regulorum Angliæ inteſtino paſſa eſt hæc ciuitas. At ea longè maxima fuit, cum Dani, regnante Ethelredo Principe infortunatiſsimo, urbe capta, omnia ui,

cede, flammis confunderent. Oſbernus Præcentor Durouernenſis in elegantiſſimo libello de uita Ealphegi archiepiſcopi Cantiorum, huius nefandę cladis abundè meminit. Houedenus etiam hiſtoriographus hanc tragœdiam tam apertè, & lucidè ob oculos lectoris ponit, ut hinc cuiuis pio facilè lachrimas excutiat. Lãfrancus Ligur beneficio Gulielmi Magni archiepiſcopus urbem Cantiorum, & Fanũ Seruatoris utcunque reſtituit. At interim pars magna mœnium diruta iacebat. Simon Sudocurianus archiepiſcopus homo pius, at impiè à ſeditioſis ſecuri percuſſus, maximis ſumptibus mœnia, quę partim occidentem, partim boream ſpectant refecit. Cætera huius urbis cum monumenta, tum facta illuſtria ab eius alumnis ſcriptoribus fideliſſimis, uidelicet Eadmero, & Gèruaſio, monachis Fani Seruatoris, ac Thoma Spottæo, & Gulielmo Thornęo Fani Auguſtiniani monachis ſunt quærenda.

Dunolmẽſis à Dunolmo urbe nõ obſcura deducitur. Nomẽ autẽ loco antiquitus inditũ fuiſſe puto à Dune, & Holme. Conſtat enim Dune Britannicè montem ſignificare. Holm uerò eminentis loci, interdũ & ſyluoſi, & aquis circũſepti uerticem, aut eminentiam exprimit. Exemplo ſunt Holmehurſte, id eſt locus editus ſyluam ferens. Axholme ſuperioris Lindię inſula. Stepeholme, & Flatholme inſulæ Abrini maris. Vrbs hæc penè tota fluuio cincta eſt, quem Ptolemęus primi nominis geographus Vedram appellat. At ætate noſtra Verus dictus, olim etiã et Vvirus, & Murus, niſi antiqua Bedæ exemplaria corrupta. Veri flu. ab origine curſum,

& ipſis

& ipſis fontibus accuratè perſcribere præſentis non eſt inſtituti. Tantum ſignificabo bicornem eſſe originem, ex Burna, & Skello amniculis, nec Veri nomen eſſe cognitum antequam cornua uno confluant alueo: id autem fit plus minus. 20. paſsuum millibus occidentem uerſus ab Achelandia, quò orientem uerſus defluit, inſignis ibidē Vinduglesſi, alias Vandeles, confluentia. Deinde Dunolmū urbē 4. paſſuū millibus diſtantē receptis aliquot amnibus allābit, peninſulāq; facit. Poſtremò decurrēs ſpatio plus minus. 8. miliariū mare petit eo loco, cui Veri oſtiū nomē. Hic fuit monaſteriū Petri quod toties à Beda laudari meruit, unà cū Ceolfrido abbate uiro incōparabili. Origo Dunolmēſis urbis, & epiſcopatus nō tam antiqua eſt, quā uulgus eruditorum exiſtimat. Operæprecium igitur erit dignitatem epiſcopalis ſedis ab ouo repetere, et huc recta, ſed breui oratione perducere: id quod commodiſsimè faciā beneficio hiſtoriæ ab incerto autore de rebus Dunolmenſium tanta cura, & fide ſcriptæ, ut una illa meritò quidem dici poſſit theſaurus ingens Tranſabrinæ antiquitatis. Tanta, tam uaria, tamq; recondita in ea rerum memorabilium cognitio. Exemplar uerò commigrauit à Dunia in Cantium. Crediderim certè bonam operis partem à Simeone Dunolmenſi Præcentore, uiro ſuo ſæculo eleganter erudito, fuiſſe ſcriptam. Huius ego aliquando hiſtoriā ab hac diuerſam de rebus geſtis Anglorum legi, quam & inchoauit cōmode à morte Bedæ perſtringens illuſtria facta & Anglorum, & Danorum, ſpatio quadringentorum, & uiginti nouem annorum,

ac

ac quatuor menſium: cui et alij uiginti quinq; anni appendebant, autore Ioanne Haguſtaldenſi. Hîc mihi non placet Rogerius Houedenus, uir alioqui laudandus, qui ſcrinia Simeonis, ſuppreſſo eius nomine, ſtrenuè compilauit, & aliena pro ſuis gloriæ auidulus, ſuppoſuit. Sedes epiſcopalis Northabrinorum, principiò conſtituta eſt ab Oſualdò rege Chriſtianiſsimo in quadam inſula Lindiſſarna nomine, quæ ab oſtijs Tueſis, ubi nunc Abreuicũ, urbs bello clariſsima, plus minus octo paſſuum millibus diſtat, & æſtu recedente pedibus aditur. Lindis fluuiolus ex Glini ualle, ſi rectè memini, ortum habẽs huc properat per Hagredunum caſtellum, & ſabulo, abſente æſtu, ſupernatans, è regione inſulæ, cui nomen dat, Oceanum petit. Non hîc celabo ſtudioſum lectorem, me aliquando deprehendiſſe ex ueteri codice bibliothecæ Venetę Simenorum hanc inſulam à Britannis Inis Medecaute fuiſſe dictam, cuius nominis, & Gildã teſtem citat, alterum, ut uidetur, ab illo, qui publicè circunfertur. Quin et Ponticus Virunnius, qui epitomen Britannicæ hiſtoriæ ex Gallofrido Monemutenſi decerpſit, recitat uerſiculos ex Gildę Cambreïde, cui & Lilius Gyraldus ſubſcribit. Noſtra ętas locum diuerſo appellat uocabulo, nempe ſacram inſulam, Anglicè Halig Eiſande, à reliquijs ſanctiſsimorum uirorum ibi quieſcentium. Aidanus homo Scottus primus fuit huius loci antiſtes. Quis facilè crederet quantum prædiorum donatione Principum, huic ſedi accreuerit? Ingruentibus longo poſt tempore Danis piratis, & oram pelagi orientalem immiſericorditer deuaſtan

ſtantibus, non potuit Sacra inſula impias manus ef-fugere. Spoliata igitur ſolitudinem patiebatur ingentem, de qua Flaccus Albinus, qui & Alcuinus, Eboracenſis, uir illis temporibus longè eruditiſsimus, utpote præceptor Caroli magni, & academiæ Pariſiorum inſtaurator, in libro epiſtolarum ſuarum ſemel, atq; iterum, precipuè uerò ad Higebaldum ſcribit. Hac clade coacti ſacræ inſulæ miniſtri, unà cum Eardulpho epiſcopo, ſedem, que iam. 141. annis inuiolata floruerat, tandem reliquère, Anno à Chriſto nato. 875. Tum uerò uel totum ſeptennium cum reliquijs Cutheberti Lindiſſarnenſis epiſcopi longè ſanctiſsimi in certis diſcurrebant ſedibus: tandemq; Cragum Brigantum, ubi tunc temporis monaſteriolum erat, peruenerunt. Eſt uicus fama notiſsimus ſeptem paſſuū millibus diſtans à Monachopoli, alias Nouo caſtello, et quinque à Dunolmo, cui nomen à Cono fluuio præterlabente, & mox in Verū defluente, inditum eſt. Saxones hanc ſua lingua uocabant Conceceſtre, de qua clariſsima mentio tum apud Simeonem, tum etiam Houedenum ſcriptores rerum geſtarū illuſtreis. At uulgus, detruncato nunc uocabulo, uico Caſtri nomen impoſuerunt. Hunc locum Eardulphus ſedem ſibi, ſuiſq; conſtituit. Ecce rurſus ingruūt Dani, cum Conocaſtrenſes interuallum quietis nacti, nihil minus expectarent. Fit fuga altera, ſecumq; deferunt chara D. Cutheberti pignora Ripodunum uſque. Sed, pace poſt quatuor menſes reddita, Alduinus epiſcopus cogitabat Conocaſtrum unà cum ſuis repetere. Inter eundem oraculo admonitus corpus Cutheberti

G. berti

berti Dunolmum perduxit. Hîc locus, et quidem oportunus eſt, originem Dunolmi altius repetere. Fiet: ſed chronicon Dunolmenſe pro me loquetur, quod fidem lectori, potius quàm eloquentiam promittit. Quanquam et utrunque: Dunelmum locum quidem natura munitum, ſed non facilè habitabilē, inuenit Alduinus epūs. Nam dēſiſsima undiq; ſylua totum occupauerat. Tantum in medio planities erat non grandis, quam arando, & ſeminando excolere conſueuerant: ubi epiſcopus Alduinus nō paruam poſteà eccleſiam erexit, ſicut in ſequentibus patebit. Præfatus igitur antiſtes totius populi auxilio, & Vtredi Comitis Northabrini adiutorio, totā extirpans ſyluam ſuccidit, ipſum locum breui habitabilem fecit. Denique à flu. Coqueda uſque ad Teyſſam uniuerſa populi multitudo tam ad opus, quàm ad conſtruendam poſteà eccleſiam prompto animo acceſſit, et donec pficeretur, deuota inſiſtere non ceſſauit. Hæc Chronicon Dunolmenſe, & plura, quæ ſtudio breuitatis omitto. Conſtituta hîc ſedes epiſcopalis, quę etiamnum floret. Caſtellum quoq; à Gulielmo notho Anglorū Rege Dunelmi poſitum, ut incurſionum uim epiſcopus repelleret. Creuit templum, immēſum quantū. Creuit & urbs, iamq; Dunoſtallo floret epiſcopo uiro undecunque eruditiſſimo.

Durotriges gens nota, ut ex Ptolemęo liquet. Nomē autem non multum recedit à uernacula appellatione, qua uel hodie utuntur Angli: uidelicet Dorſeteſhire menne. O autē in prima dictionis ſyllaba mutatur purgatę auris iudicio, in V, ut mollius, & ap-

& aptius ſonet, id quod inuenio uetuſtiſſimorũ exemplariũ indicio in Dorouerno, & Dorobreuo, de quibus ſuperius memini, factũ. Doro uidetur quiddam hiulcũ, & penè ſtridulũ perſonare. Sed omitto hæc leuia. Durotriges à Duro flu. non incelebri nomen acceperũt. Ipſa quoq; regio quã incolũt Duria dicta ab eodẽ flu. Aſſerius Meneuenſis in ſuis annalibus hæc refert: Et in pago, qui dicitur Britãnicè Durngueir, Saxonicè autem Dornſeta. Hęc obiter. Nũc Duri flu. originẽ, & curſum breuiter explicabo. Oritur Sturoduni è ſex fontibus boream uerſus, quorũ tres cõſpicui ſunt in roborario Sturodunẽſi, ſepto uidelicet ferarũ amœno. Reliqui tres ebullire uidentur, non admodum diſtantes à prioribus, extra ſeptum tamen. Hi fontes inſignia nunc ſunt nobilis Sturoduni. Illud interim notandũ, quòd Saxones plerunque mutabant Dour Britãnicũ in Stour. Id quod tum in hoc fluuij nomine, tũ etiã in eo, qui Durouernũ Cantiorũ alluit factũ: quo loco ſi à plebe rogaueris, quod fluuio nomẽ ſit, Stour, nõ Dour reſpondebunt. Durus à Sturoduno uico curſum decem paſſuũ millibus accelerans, Regiũ pontẽ penetrat. Hinc, ſeſquimiliari ſuperato, Sturodunũ oppidũ, cognomẽto Monaſterij inſigne, aſpicit. Inferius aliquãto Aquęuadẽſem pontẽ, qui uulgo Eiford, alluit. Tum properat Blãcofordã, ubi emporiũ. Deinde & Vindugladiã nobile oppidum, alias Twine burne attingens: hinc pontẽ Iulianũ, hinc Alaunicũ inſignè.12. arcubus gurgite rapido cõcutit. Sexto ulterius lapide, Iuerianũ põtẽ ꝑforat. Poſtremò, confecto duorum milliariorũ curſu, Interamnam, a-

 lias

lias Fanum Chriſti, irrigat, ubi Auonæ flu. iunctus, Oceanum ſuum petit.

E.

Ealphegus archiepiſcopus Durouernenſis nobiliſſima natus ex familia. Iuuenis uitam agebat monaſticam Deiroſyluæ, alias Deirhuſte: quod cœnobium in ipſo Sabrinæ margine ſitum erat, non longè à Theoci curia, uulgò Theokeſbyri. Deinde & Baduni, ac Vetę Simenorũ epiſcopi titulo iã inſignis. Poſtremò Durouerni in archiepiſcopũ cõſecratus eſt. Ealphegi uitã ſcripſit Oſbernus monachus Durouernenſis, uir ſuo tempore eloquentia ualens incredibili. Ealphegi etiam meminit Gulielmus à Maildulphi curia in opere de uitis epiſcoporum. Houedenus refert Ealphegum in expugnatione Durouerni á Danis anno. D. 1011. captũ fuiſſe, et paulò poſt, quia precium nõ dederat, ab eiſdem crudeliſſimè trucidatum fuiſſe. Inter quos Trummius, unus reliquis crudelior, ſecuricula mortiferum uulnus eius capiti inflixit. Funus Londinum ad Fanum Pauli delatum eſt: deinde Durouernum.

Erchenualdus epiſcoporum Londinenſium ab aduentu D. Auguſtini ad Saxones numero quartus, filius erat, ut ego didici à ſcriptore nõ ignobili, Offæ regis Oſtroanglorum, qui nunc Volcę. Etymon nominis, ut ego coniecturam facio, ab herinaceo, & ſylua cõcreuit. Herinaceus Anglicè Erchin. vvalde uerò ſyluam ſignificat. Vvolde unà tantum mutata literula planities nemoris indiga eſt: unde & Voldia, campus ſpatioſiſſimus Claudianæ prouinciç, qui ouium caulis celeberrima, dicta eſt. De Erchenualdo

ualdo plura in Cerui inſula ſcripſimus.

Ethelredus rex Angliȩ filius clariſſimi Eadgari, & Ealfrithȩ. Hic in baptiſmate fontem uẽtris pro fluuio fœdauit, teſte Gul. à Maildulphi curia libro de uita Dũſtani Cant. archiepiſcopi ſecũdo. Vnde diuinabant multi futurum illum uecordem, ſordidum, & parum rei pub. utilem. Nec uana fuit diuinatio. Eius etenim ſocordia regnum Anglorum nobiliſſimum in Dani poteſtatem peruenit: Quanquam Eadueardus eius filius illud, poſt imperium aliquot Danorum, recepit. Scripſêre quidem multi de rebus ab Ethelredo male geſtis. Nemo tamen eam partẽ tam fuſè tractauit, quàm Houedenus.

F.

Falenſis portus, uulgò Falemuthe. Nomẽ ſumpſiſſe uidetur à Fala flu. Nam in eiuſmodi uocabulis plerũque in lingua Saxonica, fluminis nomẽ prȩcedit, ut vveremouth, id eſt Veri oſtia. Tynnemouth. Vvaymouth, Cokermouth. Ego tamen aliquando audiui quendam contendentem nomẽ loco ex multis oſtijs fuiſſe inditum. Vtcunq; ſit: conſtat ſecundum hunc eſſe à primo totius Britanniȩ portũ. Cambri lubenter primas partes ſuo Alaunico portui, qui nunc Miluerfordicus dicitur, tribuunt. Colluſtraui Falenſem. Bone Deus quantum ibi fidiſſimȩ ſtationis, quantum receſſuum, quantum diuortiorũ, quãtum cornuum. Rurſus quàm quieta, quàm ſecura ſunt illic omnia. Non poterat facilè luſiſſe natura maiori in portu commoditate. Aditus in portum ex pertis, & amicis facilis, inimicis planè difficillimus. Sic premunt gemina caſtella portus fauces, & oſtia.

Inter utrunque ſtat ingens, & alta rupes Cragus nomine, & ardua medijs in fluctibus minátur hoſti. Si Cragus caſtellum uertice portaret, terrorē, & quidē magnū, in portus oſtijs nauigantibusincuteret. At interim incautis infeſta ſatis, dum cæcis rupibus naufragiū infert. Pennorinū frequens emporium in monte ſitum intra portū duobus, aut amplius ab ipſis oſtijs paſſuū millibus, mercatoribus, & nautis læ-tum exhibet hoſpitium.

Fluctus amniculus eſt, oriturq́ in campis ad boreā Londino urbi uicinis. Vnde nomē inditum domui, quæ cuſtodia noxiorum, & plateę uicinę iuxta, ac portæ, quà itur ad Fanū Pauli: Tantum abeſt, ut à Luddo rege, quē hiſtoria Britānica depredicat, porta nomē ſūpſerit. Nō igitur Luddinā portā à Luddo, ſed à Fluctu, ſiue fluento Fluctuenſem, aut Fluentanam appellabimus.

Fons Brigidę, à Fano Brigidæ uicino nomē deſūpſit. Loci, me puero, fama exigua fuit. Creuit primum hoſpitio Volueſeij, qui in flagrantiſſima apud Principem gratia erat. Tum cœpit Henricus octauus Regū nitela, dirutis plebeię notę ædibus, magnificentiſſimè ibidem ædificare, ac Cæſarem noui palatij hoſpitio accipere.

G.

Germani gens bellicoſa, & rerum cōmutatione uniuerſo orbi nota. Societas mercatorū Germanicorū, quę modo ad Pantheō enitet, tēpore imperij Eadueardi Vindeleſorani prima illuſtris notę incrementa tulit. Fama eſt Theutones, & Germanos cū gratos, tū utiles admodum fuiſſe Eadueardo, cum

bello

bello Gallum hoſtem antiquũ profligaret, et Iccium portum ui caperet. Princeps memor beneficij tam oportunè collati, uectigal, quod pendere ſolebant, minuebat. Et deinde ſocietatem immunitate quadam, & libertate donauit, quam illi uel hodie retinent.

Granta Britannicè Cairgrante. Saxonicè Grantecestre, & uocabulo recentiori Grantebrycge, corruptè autem mutata G. in C. & ablata R. litera Cantebrige, & rurſus mutata N. in M. & ſublata T. Cãbrige. Nennius Britannicæ ſcriptor hiſtoriæ Grantę meminit in catalogo urbium Brirannicarum. Idẽ fecit Henricus Venantodunenſis, alias Huntendunenſis, in ſuo de urbibus elencho: Vt interim omittam Aluredi Fibrolegani non contemnendũ in hac parte teſtimonium. Bedas 17 capite 4 libri hiſtoriæ Angloſaxonum: quo loco de Sexburga Etheldridę ſorore, olim regina Cantiorum, at tunc Præſide Anguillariani, ſiue Eligenſis monaſterij, loquitur, talia cõmemorat: Iuſſitq; quoſdã è fratribus quærere lapidem, de quo locellum in hoc facere poſſent. Qui aſcenſa naui, ipſa enim Elig regio undique aquis, ac paludibus eſt circũdata, neque lapides maiores habet, uenerunt ad ciuitatulam quandam deſolatam, non procul inde ſitam, quæ lingua Anglorũ Grantecester uocatur, et mox inuenerunt iuxta muros ciuitatis locellũ de marmore albo pulcherrimè factũ, operculo quoque ſimilis lapidis aptiſſimè tectum. Hactenus Bedas. Felix antiquæ ſcriptor memoriæ in libro de uita D. Guthelaci Crulandenſis anachoretæ, quem Ealſvvaldo regi orientalium Anglorũ

à Reod-

à Reodualdo octauo, ab Vffa decimo, conſecrauit,
Grontę his uerbis mentionem facit: Eſt in mediterraneorum Anglorum Britannię partibus immenſę magnitudinis palus, quę à Grontę fluminis ripis incipiens, haud procul à caſtello, quod dicunt nomine Grontę, nunc carectis, interdum nigris fuſci uaporis laticibus, nec non inſularum nemoribus interuenientibus, & flexuoſis riparum anfractibus, ab auſtro in aquilonem mari tenus longiſſimo tractu protenditur. Hæc Felix. Abbo Floriacenſis in uita Eadmundi martyris non diſsimilia in deſcriptione regionis Giruiorum narrat. Gulielmus Rameſeganus monachus Crulandenſis, poëta tam barbaro ſęculo clarus, de Gronta ſic ſcribit in uita D. Guthelaci.

Eſt apud Angligenas à Granta flumine longo
Orbe per anfractus ſtagnoſos, & fluuialeis
Circumfuſa palus, orientaliſq; propinqua
Littoribus pelagi: ſeſe diſtendit ab auſtro
In longum uerſus aquilonem, gurgite tetro
Morboſos piſces uegetans, & arundine denſa
Verborum ſtrepitus, quaſi quędam uerba, ſuſurrãs.

Ex his facilè liquet nomen accepiſſe Grantanã urbem à Granta flumine: Cuius ſi quis originẽ, & curſum cognoſcere cupit, quę ſequuntur attentè perlegat. Fontes habet è lacu Neoportuenſi, qui Neoportui oppidulo Oſtroſaxonum, (unde nomen accepit, adiacet. Confecto inde duorum milliariũ curſu, relicta longiuſculè ad dexterã Vallidena emporio celebri, uiculũ, & cœnobiũ eiuſdẽ nominis, olim ſepulchrũ Magnouillanorum, & Bohunorum Comitum Oſtroſaxonum, pręterlabitur. Hinc ad quartum

tum lapidem, Hichelendunum, nuper uirginibus ſacrum, alluit. Tum uerò, confecto aliquot milliũ paſſuum defluxu, Baberenſem dextrorſum in ſe recipit àmnem, ac non longo poſt interuallo ſiniſtrorſum Barendunenſem. Mox uicinus antiquæ Grãtę, Burnam fluuiolum deſcendentem à ruinis caſtri ſui nominis, olim ſedis Picotiorum Vicariorum Grantanię Comitum, & Piperellorum, ulnis ſuis amplectitur. Ab antiqua Granta, iam uilla ruſtica, ad Grantanum pontem, oppidum nundinarum frequentia, & academię celebritate cognitiſſimum, pergit. Poſtremò Caſtrodunũ uillam fama clarã alluit gurgite nauiculifero, ac mox recepto Duro, alias Sturo amniculo, ad cuius pontem nundinæ totius Britannię celeberrimę, Iſidem quindecim paſſuum millibus, ut ſunt aquarum męandri, diſtantem petit. Percognito iam Grantę fluminis curſu, non erit erudito iniucundum lectori cognoſcere etiam, quæ fata ueteris, & incrementa nouæ Grantę fuerint: utque academia, quę ibi longè florentiſſima eſt, exordiũ ſumpſerit. Subſeruiam igitur, ſed compendio, ſtudioſorum uotis. Granta antiqua quidem illa conċuſſa bellis Saxonicis, & ciuibus uel fugatis, uel interfectis indies magis, magiſq; ad ruinam inclinabat: id quod uel ex decimo ſeptimo cap. libri quarti hiſtoriæ Bedæ apparet, nam deſolatam ſuo fuiſſe tempore ſcribit. Noua autem quę nunc Grantanus pons dicitur Saxones conditores habuit. At cuius hoc factũ regis imperio ex hiſtoria, quod ego ſciã, nulla liquidò cõſtat. Conſtat autẽ Sigebertum regẽ orientalium Anglorum, cuius ditionis et tunc Grã

H. ta fuit

ta fuit, ac Felicem Burgundionem, epiſcopum Dunouicanum nouæ urbi fauiſſe. Conſenſus etiã ſcriptorum illis attribuit gloriã gymnaſij ibidẽ, auſpice Chriſto, inſtituti. Nam antea cautum fuerat Gregoriano edicto, ne Angli gymnaſia celebrarẽt propter Arrianam, & Pelagianam hęreſim, ac quoſdam Britannorum errores. Habebant tamen in monaſterijs celebrioribus ſcholas. Theodorus, & Adrianus docebant Durouerni Cantiorum. Maildulphus Bladuni, quod oppidum nunc Maildulphi curia, Angl. Maildulpheſbyri, & ibidẽ Aldelmus, uir regij generis, prælegebãt. Boſillus, Oſtophorus, ac alij in Sinu phario ſtudiũ bonarũ promouebãt artiũ. Flaccus Albinus, qui & Alcuinus, Iſurouici bonas profitebatur literas. Acca idem pręſtitit Haguſtalduni. Beda uerò Girouici, & in Vedræ flu. oſtijs, ut alios omittam multos. Beda. 15. cap. 2. libri Angloſaxonicæ hiſtoriæ Sigebertum Regem ab eruditione ita collaudat: Sigebert uir per omnia Chriſtianiſſimus, ac doctiſſimus, qui, uiuente ad huc fratre, cum exularet in Gallia, fidei ſacramentis imbutus eſt. Idem etiam. 18. cap. tertij libri eiuſdem hiſtoriæ hæc refert: Mox ea, quæ in Gallijs bene diſpoſita uidit, imitari cupiens, inſtituit ſcholam, in qua pueri erudirentur, iuuante epiſcopo Felice, quem de Cantia acceperat, eiſq; pedagogos, ac magiſtros iuxta morem Cãtuariorum prębente. Ex hoc Bedæ loco colligunt ſcriptores, Grantanam academiam originem Sigeberti, cuius nos uitam ſcripſimus, & Felicis pietate ſumpſiſſe. Illud planè conſtat, Grantaniam uniuerſam fuiſſe ditionis regum orientalium Anglorum. Extat Grantæ Giruiorum in archiuis hiſtoriola incerti

certi autoris, & fidei longè incertioris. Hinc appa- ret Gurguntium, neſcio quem, regem Britannorum dediſſe Cantebro Hiſpano, qui Athenis ſtuduerat, orientalem Britanniæ partem, eum poſteà urbem ſuper Cante flu. conſtruxiſſe, ac academiam ibidem inſtituiſſe, quę a Grantano Comite eius filio nomẽ ſumpſit. Addocet hęc eadẽ Anaximandrũ, & Anax agorã Gręcos, Grantã ueniſſe ſtudiorũ gratia. Cen- tum ſunt ibi pręterea eiuſdem farinę fabulę. Profe- ctò nihil legi unquam uanius, ſed nec ſtultius, aut ſtupidius. Miſſas ergo facio has antiquitatis deli- cias. Vt nihil unquam certius de origine Grantanę ſcholę legerim, quàm quod ex Beda, & alijs de Sige berto rege colligunt: Ita crediderim ab eius prima inſtitutione incremẽta cœpiſſe. Quapropter cũ an- nis ab hinc ſeptem Grantam ſtudiorum meorũ pa- rentem reuiſiſſem non ingratus alũnus, hoc epigrã- mate urbem antiquitati, & glorię ſuę reſtitui.

Olim Granta fuit titulis urbs inclyta multis,
Vicino á fluuij nomine nomen habens.
Saxones hanc belli deturbauêre procellis.
Sed noua pro ueteri non procul inde ſita eſt,
Quam Felix monachus Sigberti iuſſa ſecutus
Artibus illuſtrẽ reddidit, atque ſcholis.
Hæc ego perquirens, gentis monumenta Britãnę
Aſſerui in laudem Granta diſerta tuam.

Dani, ut ex Mariano, & Houedeno liquet, ducibus Gothruno, Oſcẽtino, & Anuẽdio, Grantam, cũ iam in hybernis ibi fuiſſent, deuaſtabant, anno quarto im perij Ealfridi regis Viſiſaxonum. Cladem at recu- perauit illam. Ortũ eſt ciuile bellum, & Henricus tertius rex Anglię Anguillariã inſulam obſeſſurus,

 quam

quam Henricus Haſtengius unà cum ſuis ui, ut refert Thomas Vicanius, occupauerat. Grantam cum exercitu uenit, ut chronica teſtãtur Barnouellenſia Fit inſultus. Inſulani Henricianos repellunt. Rex ipſe interea muniebat Grantã foſſa, & portis: & muro iam tum, ſi per tempus licuiſſet, cinxiſſet. Gilbertus Claranus, abſente Rege, Londinũ occupat. Tũ, relicta Granta, nouę rex proſpexit calamitati. Inſulani hoc percognito Grantã ueniũt, quam miſerè ſpoliatam incendunt. Quo etiam tempore diplomata antiquiſſima academię conflagrabant. Quin Grãtę gloriam accuratius, in opuſculo, quod de academijs Britannicis ſum propediem æditurus, collaudabo.

Greua, uulgò Greueſende, Latinè Prætorius limes. Greue etenim Saxonicè prætorem ſignificat. Vnde Portegreue, Præfectus portus. Burgegreue prætor, uel præfectus oppidi.

Gulielmus Giffardus epũs Ventæ Simenorum, qui nunc Auonij, palatiũ, ut ego accepi, in ripa Tameſis meridiana condidit, ac Canonicis Marianis uicinis ſuis patronus impendiò bonus fauebat. Hic Thonoduni Murotrigum, alias Taunton, Canonicorum collegium inſtituit. Denique cum inſignis pietatis officium ſocietati, quæ Guauerlegæ coaluerat, præſtitiſſet, obijt, & ibidem ſepultus eſt.

Guineſia, quę multis annis Comitis titulo floruit, prouincię Morinorũ pars nõ minima, Anglũ, ab imperio Eadueardi tertij, Dñm agnouit. Vnde autem nomen traxerit, quãuis certò adfirmare non audeã, adducor tamen cõiectura, uocabulum Guidonis in

ſulam

ſulam Latinè ſonare. Mœnia urbis ante multos annos diruta, ſed caſtrum in uſus bellicos integrũ permanſit: cuius & Henricus octauus robur mirificè nuper auxit, & oppidum uallo, foſſaq; muniuit.

Gunteri filius, Anglicè Gunterſunne, contractè Gunſunne. Iuuenis cum Turcicis piratis pugnauit, & uicit. Aetate maturus cum Gallis naumachia cõflixit, & ſpolijs potitus, trophæa in nauium coronis uictor poſuit.

H.

Henlega, Henelege, alias Henley, oppidum, & forum celebre Iſiacorũ, Nomen Latinè uerſum, antiquus locus eſt. Ferunt olim pontem arcuati operis eo fuiſſe loco, ubi nunc ligneus, cuius fundamenta, decreſcẽte fluminis gurgite, in æſtáte etiamnum uidẽtur. Henlega Molendinarios patronos, et dominos olim agnouit: deinde & Hungrefordos: noſtra autẽ memoria Haſtẽgios Comites Venãtoduncẽſes.

Hullus flu. uulgò Hulle, Aeſtum Humbri refluentis uiolentia patitur. Ex tribus oritur fontibus, quorum qui maximus non longè à Drifelda, pago ſexdecim millibus paſſuũ à Regioduno diſtante, ebullit. Eſt equidẽ parua Drifelda ueteri clara monumẽto Ealfridi literatiſſimi regis Northabrinorũ egregiè à Beda laudati. Secundus Oſtroburnæ oritur. Tertius Emmeſuclæ erumpit. Coëunt autẽ tria brachia ad Drifeldã, & uno alueo ferũtur. Tũc Hullus prata Fibrolegæ uicina irrigat. Fibrolegani fluminis cõmoditatem ſentiẽtes, olim, facta foſſa, partim ad ſe deduxerunt. Vnde nauiculas Regiodunũ iam ducunt, & reducunt. Hullus à prædicto loco

feſtinatione quadam Regiodunum petit, & paulo inferius in Abrinū æſtum præceps deuoluitur. Hic ad coronidem aliquid ſubijciam. Hiſtoria Britannica, quæ uulgò circumfertur, Humbri fluminis meminit. Et fama ex hiſtoria nata docet nomen flu. inditum à neſcio quo Humbro rege, de quo uates quidam hos uerſiculos ſcripſit.

Dum fugit, obſtat ei flumen, ſubmergitur illic,
Deq; ſuo tribuit nomine nomen aquæ.

Beda etiam, & chorus omnis Saxonicorum ſcriptorum Humbri nomen familiare habēt. Sed ubi interim oritur Humber? Conſtat Humbrum eum eſſe æſtum, quò Iſurus flu. cuius nomen ex Iſide, & Vro coaleſcit, pleno delabitur alueo: quò etiam Dunus, & Terentus confluunt. Humbri planè fictitium nomen eſt. Sed nec flumen aliquod in ea regione huiuſmodi nominis, ut neq; alibi, quod ego ſciam in Britannia. Eſt tamen in poſtrema ſyllaba corrupti nominis, uidelicet ber, quod coniecturā non faciat leuem, Aber Britannicum in Humber degeneraſſe. Ptolomæus ubi recenſet nomina fluuiorum Britanniæ, qui ſe in mare orientale exonerant, Abi flu. meminit. Crediderim certè Abri, non Abi, in antiquis Ptolomæi exemplaribus ſcriptum: quanquam facilis ille quidē lapſus homini extero, & Græco peregrinæ linguæ prorſus ignaro. Saxones fluminū oſtia uulgari hoc uocabulo ſcilicet Muthe, quod Latinè os ſignificat, denotabāt. Eſkemouth. Teignemuth. Derentemuth manifeſto ſunt exemplo. Britāni etiā oſtia fluminum proprio deſignabāt nomine: in hoc tamen à cōpoſitione Saxonū lege quadā ſua diſcre

pantes

pantes, quòd oſtiorum appellationem fluuiorum nominibus præponant. Hoc abundè liquet in Aberdauon, in aber Auon, in aber Tine, atq; id genus alijs multis. Eſt autem id propriè Aber Britannis, quod Muthe Saxonibus, quod oſtia numero multitudinis Latinis, quod στόμα denique Græcis. Cogor igitur, iudicio quodam, ulnis complecti medijs Aber Britannicū rectè cognitum, receptumq; alibi, & Humbrū perpetuò repudiare. Excutiāt rē exquiſitè eruditi, & tandem dubio procul intellexerint Aber genuinum oſtijs fluuiorum nomen, in Humber degeneraſſe. Hoc idē etiam, ut ingenuè id dicam, quod ſentio, factum puto in Sabrina flumine, cui credula Cambricorum ſcriptorum ſimplicitas ab Habrina puella ibidem demerſa nomen indidit, ut ex his liquet uerſibus.

In fluuium pręcipitatur Abren.
Nomen Abren fluuio de uirgine, nomē eidem
Nomine corrupto deinde Sabrina datur.

Ego neminē hîc cogo ut meę ſubſcribat ſententiæ. Hoc interim, uotis multis à cādidis expetiuerim, ut, repertis frugibus, nō āplius glādiū amore teneātur

Hundeſdena, uulgò Hunſden, ędes inter Catyeuchlanos, qui nunc Hertofordenſes, ſplendidiſſimæ. Eſt autem nomen à lingua deriuatum Saxonica. Hunde, Latinè uenaticus canis. Dene, uallis. Locus erat ditionis, ſi ſatis memini, Bohunorū, & Berneriorum: deinde etiam & Hauuertorum. Turris in ipſo ędium aditu ſanè ſpectabilis. Thomas Hauuertus dux Icenorum eius altitudinem ſuſpectam habens, ne ruinam pateretur faſtigiorum grauiſſima pondera

dera detraxit. Turris uerò humilior facta etiamnũ decus ſuum retinet. Poſtremò Henricus octauus Rex Angl, unicum huius ſeculi in architectura lumen, facta cum Iceno permutatione, ueterẽ ſtructuram expoliuit, & nouam, opus undecunq; conſpicuum, addidit.

Hurſta à ſylua nomen accepit, nec aliunde ſe iactat, quàm à minaci caſtello. Ante autẽ quàm illud caput extuliſſet, impunè ueniebant piratæ in portũ Auonenſem, & ſinus in eo omneis impunè excutiebant. Peruentum eſt paucis hinc annis ab hoſte uel ad ipſa urbis Auonduni, ſi dijs placet, mœnia. Is nauem ex controuerſia onerariam magnam quidem, & precioſis mercibus refertam, abduxit, inuitis ciuibus.

Non tulit hanc labem magni mens Principis alta.
Quin Hurſtam ſtatuit uindicis ipſe loco.

Hîc, quoniam in Auonduni mentionẽ incidimus, lubet candidum lectorem erroris admonere, qui frequentiuſculè occurrit in quorundã hiſtorijs, qui res geſtas Britanniæ ſcripſerunt. Confirmant enim, at nimium temerè, portum, qui Auondunũ proſpicit, Hammonis olim uocatum fuiſſe nomine. Tum præterea, ne deſit errori ueri ſpecies aliqua, ducem neſcio quem Hammonem ſomniãt eo loco pugnauiſſe, portuiq; appellationem dediſſe. Portum Hammonis hîc prorſus repudio, at Auonis facilè admitto: admiſſurus etiam, ut portus Ammonis aptè ſignificet Sabulouicum, uulgò Sandevviche.

Hurſtelega Saxonicè Hurſtelege, uulgò Hurley. Recentiores uerterunt lege, quod locum Latinè

ſignificat

ſignificat, in le, & ley. Sonat autem Hurſtelege Latinè ſylueſtrem locum. Erat ditionis Viſimonaſterienſis, unde ueniebant monachi, tanquam ad coloniam, atque hoc quidem factum ab aduentu Nortomannorum. Nam ante Hurſtelegæ leue nomen erat.

Hunfridus filius Henrici Quarti, frater Henrici Quinti, patruus Henrici Sexti regum Angliç, Dux Claudiæ, Comes Penbroci, et Cubicularius præterea Angliæ ſupremus, excoluit tum iuuenis, tum etiã ſenex uirtutem, ut qui maximè. Hinc clarus domi, militiæq;, et bonis omnibus gratiſſimus. Amauit præter cætera politas literas, quibus etiam impēdiò inuigilauit. Vidi ego libellum de rebus aſtronomicis ab eo non infeliciter ſcriptum. Comparauerat etiam ſibi ingentem planè ueterum librorum theſaurum. Mecœnas ille quidem doctorũ omnium, quos illis temporibus, uel Anglia, uel Gallia, uel Italia protulit. Teſtes ſunt libri, quos Ioannes Frumentarius abba Fani Albani, & Capgreuus Auguſtinianus, ut alios Anglos omittam, ei dedicauerunt. Teſtes præterea exemplaria antiquiſsima quidem illa numero. 129, quæ academiæ ad Iſidis uadum ſitç, inchoata ibidem longê pulcherrimi operis bibliotheca, liberaliter contulit. Id partim præſtitit beneficio bibliothecæ Albanæ, partim amicorum opera libros ad eum ex Gallia, & Italia vſque miſsitantiũ. De baltheo aureo, gemmis exornato, quod academię dedit, non uacat in præſentia pluribus agere. Fauebat Aretino Italo, idq; impenſè, illius cum eloquentiam, tum iudicium acerrimum meritò mag-

ni faciens. Quo nomine per epiſtolas pollicitus eſt Aretinus ſe conſecraturum illi libros Ethicorū Ariſtotelis philoſophorum Principis, quos tum Latinos fecerat: id quod, quādoquidē promiſerat, re cādidē, pręſtitit. Poſteà captus ſpe maioris prædę emit tēdos curauit Pont. Ro. nomine. Petrus Cādidus, uir neſcio eloquētia, an eruditione ſuperior, non tulit Claudiano illuſtri uiro fucum ab Aretino homuncione factum eſſe. Arrepto igitur calamo Aretinum non ſolum ingratitudinis, uerum etiam perfidiæ quoque arguit. Et ne Hunfridus de literatis tam benè meritus inglorius eſſe uideretur, tranſtulit in Latium Politiæ Platonicæ libros, ac, addita luculenta præfatione, opus undecunque terſum, elegans, ſplendidum Hunfrido ſuo dedicauit. Plura de hoc tam claro Duce dicemus libro tertio de uiris illuſtribus. Hoc enim opus magna diligentia, cura, & labore congeſſimus, atque adeò iam in tomos quatuor digeſſimus, ne Britanniæ noſtræ, fama tot eruditorum, & elegantium ſcriptorum deperiret. Quotus enim quiſque eſt hac noſtra ætate, uel inter eruditos, qui rectè norit quos literarum flores Britanniæ hortus protulerit. Certè ut ingratitudinis notam multi in hac parte eluant, nunquam profectò deſidiæ maculam abſtergent. Hunfridus Curiæ Eadmundi in publico cōuentu. 25. anno regni Henrici ſexti miſerrime interfectus erat eo loco, quo Xenodochium Seruatori ſacrum eſt. Polus Dux Sudouolcarum, homo inuidioſiſſimus, atq; idem ſordidiſſimus, carnificis partes agebat. Is autem adhęrebat lateri Henrici Sexti regis pij, at non perinde rerum humanarum experientis, & Gallo fauens, à quo for

ſitan

ſitan pecunia corruptus erat, ita cum Principe egit, ut impetraret ab eo Andegaulam Gallo reſtituẽdã permutationis nomine, tanquã χρύσεια ἀντὶ χαλκείων. Et quo minus hæc permutatio procederet, ſolus Hunfridus obſtitit, miſeratus tum ſimplicitatem nepotis, tum pub. cõmodum. Sudouolcus hoc uidens fretusq́ nobilitate, popularibus ſuis, & fide ſeruorum, erat enim in umbilico ditionis ſuæ, inſidijs cruorem innocentis, patrię hoſtis, fundendum curauit: Legi aliquando Hunfridum cõficto crimine maieſtatis imminutæ appręhenſum fuiſſe à Bellomontano Comite Vicario, ac Equitum Angl. Præfecto, cõiuncto Duce Boccano iniquo facti teſte. Hinc fama refert eũ mœrore perijſſe, in Xenodochio Seruatori ſacro. Refert hæc eadem ſuffocatũ fuiſſe eum ui culcitram plumeam inuoluentium. Ab eo tempore ſenſim decreuit Anglorum felicitas. Deus ipſe tanti ſceleris tandẽ ultor erat. Peſſima interijt peſſimus Polus morte, detrũcato in littore Dorenſi capite. Poli genus omne concidit. Hũfridi fama, eruditio, fides, gloria etiam florent, perpetuoq́ florebunt.

Hydropolis, uulgò Dorceſtre, urbs ad Tamam flu. ſita: olim quidem Romanis nota, ut liquidò, non modo ex monumentis terra erutis, uerum etiam ex numiſmatibus, apparet. Hic ſi quis me roget cur urbi Gręcum nomen attribuam, huic ego reſpõdebo non potuiſſe nomen aut aptius, aut ſignificantius, facilè inueniri, quod decorũ uocabuli ad plenũ explicaret. Hydor Græcum bellè exprimit illud contractum Dor Britannicum, Ceſtre ſiue Caſtre à Latina deſcendit origine. Attamẽ Saxones nõ hoc uocabulũ locis tãtũ caſtris munitis, uerũ etiã et ciuitatibus

tibus : quanquam alterum hoc minus proprium attri buebant. Certè, quantum ego ex idiomate Britanno rū deprehendo, non habēt uocabulum, quo ſignificanter urbem appellēt, Aliqui dicunt Dinas ciuitatem ſignificare. at rationem nominis nullam reddunt. Aliĳ dicunt Cair urbem eſſe, cum ſit interim et caſtorum, et locorum omnium ſaxorum robore circumſeptorum communis appellatio, deſcēdens, ut ego arbitror, ab Hebræo fonte. Alcaire urbs fama apud Egyptios notiſsima eſt. Saxones dicunt ſe habere ſuum Stede, ſiue State. At ego hoc nomen locis frequenter non admodum celebribus inditum ſcio, ut in Polſtede. Nevvſtede. Hamſtede: at ciuitatibus noſtris uel rarò, uel nunquam. Πόλιο Gręcum eſt, idem refert, quod ciuitas. Nihil igitur periculi ſi Græca Gręcis cohęreant. Certè rectius hoc quàm Latina Græcis miſcere, id quod manifeſtè in Dorceſter apparet. Birinus, de quo ſuperius ſcripſimus, liberalitate Cunegilſi regis Viſiſaxonum Dorceſter tunc opibus, & iuſtis ſpatĳs ciuitatem florentem in ſedem epiſcopalem accepit.

Longo poſt tempore, regnante Gulielmo Magno, Remigius epiſcopus ſedem Lindum tranſtulit. Alexander uerò Lindianus uidens Durocaſtri deſo lata eſſe omnia, collegium Canonicorum Auguſtinianorum ibi inſtituit.

I.

Iberi gens fama celeberrima, ſic dicti ab Ibero flu. qui apud Cantabros oritur: unde & Iberia, quæ nunc Hiſpania. Ex Iberis ingens turba commigrauit in inſulam quandā occidentis, cui nomen poſteà

dedit

dedit. Noſtra ętas non Iberiam uocat, ſed Hiberni-am uocabulo aliquanto recentiori. Poëtę mentionē faciunt & Iuuernæ, & Iernæ, quæ uerba, ut ego in-terpretor, Hiberniam, de qua nunc tracto, denotāt. Sylueſter Giraldus, uir ſuo ſęculo inter literatos nō parui precij, ſcripſit topographiam totius Hibernię, quam, comes Ioannis, poſteà regis Angliæ, & uidit, & peragrauit. Ille quidem diſtinctione operis tertia docet Heberum, niſi corruptè ſcriptum ſit pro Hi-bero, & Hermionem fratres inſulæ imperium inter ſe diuiſiſſe. Addit pręterea borealem partem ceſsiſ ſe Hebero, auſtralem uerò Hermioni.

Itius portus, alias Iccius, & Icius de quo Cęſar in commentarijs, nunc Calice. De portu ut non dubi-to, ita facilè non poſſum adduci ut credā hunc eſſe locū, quem Latini autores Geſſoriacum appellant: Beatus Rhenanus liquidò probat ex antiquiſsima charta militari Geſſoriacum eam eſſe urbem, quæ nunc Bononia dicitur. Vnde breuiſsimus eſt in Bri tanniam traiectus: Id quod periti rei nauticę adfir-mant. Quanquam nuper accepi à Dori ad portum Icium breuiſsimum eſſe tranſitum, quod tamen nō temerè adfirmo. Legi aliquando Anglum quēdam tempore Henrici ſecundi delatum in Itium portū locum curioſè colluſtraſſe, recedentemq́ dixiſſe, futurum aliquando, ut illinc flagellum enaſceretur, quod uel perpetuùm Gallos urgeret. Paulus Aemi lius unicum eloquentiæ Romanę noſtro ſęculo de-cus, cuius floribus, quantum ad res Gallicas perti-net, Polydorus hiſtoriam adornauit ſuā, ſcribit ſep-timo hiſtorię Gallicę libro Philippum Bononię Co

mitem Itium muniuiſſe. Eaduceardus à Gulielmo Magno eius appellationis tertius longa obſidione urbem expugnauit, expugnatã auxit, auctam de integro muniuit, & munitum conſeruauit. At Henricus Octauus unus inſtar multorum tantum munitionis, tantum ſplendidæ ſtructurę, tantum apparatus militaris urbi contulit, ut gloriam Regum omniũ, qui illic dominati ſunt, ſuperauerit, & multis quidẽ nominibus.

Iſca flu. uulgò Eſke. Oritur in Scotia, delabiturq́ in æſtum Soluathianũ, alias Sulvvath. Vadũ, ad quod nuper pugnatũ eſt inter Anglos & Scottos, Sandiſica appellatur. Perpetuò meminerint Scotti ſanguinis ſui eo loco effuſi, & turbę nobiliũ uirorũ captę.

Iſis flu. Britannicè Iſe. Saxonicè Ouſe. Tres ſunt in mediterranea Anglię parte huius appellationis celeberrimi flu. quorũ qui primus Iſidis uadũ, uulgò Oxforde, ſed corruptè pro Ouſeforde. Alter uerò Boccinum nobile oppidum, alias Bukkenham, cui nomẽ à damis maſculis inditum, alluit. Tertius coniugio Vri nobilis Iſurouicũ, quod & Eboracum alluit. Sunt & alij in Britannia fluuioli eiuſdem nominis, quos breuitatis ſtudio in pręſentia omitto, cõtentus tantũ prædictorum originẽ cõpendio quodã repetere. Iſis fluuiorũ rex oritur in Coteſuoldia ſpacioſa admodum Claudianę gentis planitiæ plus minus mille paſſibus ab oppidulo, cui nomen Tetocuria, alias Tetbyri nec longius à Foſſana uia, ut inter alios multos teſtatur Mailduneſis quidã monachus, qui Eulogiũ hiſtoriarũ ſcripſit. Scio aliter ſẽtire, et ſcribere Polydorũ uirũ multis nominib⁹ clariſſimũ,

Nam

Nam originē flu. attribuit parti limitaneæ, quà Coteſuoldia Vincelocomū penè attingit. At nihil minus, quàm nominis loci meminit. Noui Pennocum agrum Haileſianæ ditionis, amniculiq́ꝫ fontem uicinum. Sed ortus Iſidis eo planè non eſt loco. Gaudebant Haileſienſes ſuum agrum nobilem Iſidis origine reddere. Ego quidē ingentē numerū ſcriptorū tractātiū res Britānicas diligenter excuſſi. Inuentus tandē un9, aut alter obſcurę notę ſcriptor, qui Polydoro in hac parte ſubſcriberet. Vtinā Polydorus tā oculatus fuiſſet teſtis in rebus Britannicis, quam interim eſt terſus, nitidus, elegans. Næ ille tū exegiſſet opus immortalitate planè digniſſimū: modo & eadem opera cognitionem utriuſque linguę, uidelicet Britannicæ, & Saxonicę tanquam ad coronidē adieciſſet. At ille interim laudandus plurimum, qui domi ſedens, & numeroſo ueterum autorum de rebus in Britannia geſtis ſcribentium pręſidio deſtitutus, pręſtitit in tanta anguſtia, quanta potuit alius quiſquam maxima. Hęc ego de Polydoro modeſtè ſatis, ut arbitror, & candidè retuli, quem interim apertè de me mali loqui, et ſentire certò ſcio, id quod ſuſq́ꝫ, deq́ꝫ fero. Nec enim quicquam eſt cur Italum cenſorem antiquitatis, glorię, maieſtatis Britannicę iniquiſſimum metuam. Dies tandem lumē tenebris afferet, & ueritas erecta ſuo pręnitebit faſtigio, etiam ſi Vrbinas, uel ad rauim uſque reclamitet. Sed ad Iſidis curſum redeo. Hic flu. paucis à fontibus progreſſus miliaribus Coui Berchelegani amnem in ſe recipit. Sic auctus curſum continuat, ac Corinum fluuiolum antiqua fama clarum, à quo

Cori-

Corinium urbs Dobunorum prima, alias Churne ceſter, corruptè Cirenceſter, corruptius Ciceſtre, dicta eſt. Tum pleno petit alueo Crecoladam, non inſignem olim, ut uulgus indoctum ſomniat, Græcanicis ſcholis. Inferius paulò allambit Aquædunum, uulgò Aeiton, caſtellum nobiliſsimi Stipiticij, alias Zouche. Deinde etiam & Lechenladam, ac continuo Ioannitium põtem, locum inter prata humilem, & aquarum copia preſſam interſecat. Hinc Rodecotanum pontem, auicularum nidum notiſsimum, penetrat, Nouumq́; pontem, ac Inſulam, alias Egneſham, & Eineſham, ab Ealmero Coriniorum Principe olim illuſtratam. Poſtremò diuortium patitur, ac in cornua diuiſus, hac Botelegam, et Hincheſegã, traiectu celebres, petit: illac Deilocum, alias Godeſtovv, rurſus in brachia fractus, quæ paulò inferius, facta inſula, coëunt, ambit, & ſui nominis inſulas, ac urbem literarum cognitione ſuper ethera notam inuiſit. Credas data opera ſic in inſulis luſiſſe Iſidem, ut loci cum amœnitate, tum celebritate urbis captus, curſum, alioqui rapidum, ſpectandi gratia, remoraretur, Confluxus autem brachiorum cernitur loco paluſtri non longè admodum ab Iſidis uado diſsito. Quod reliquum eſt defluxus, Cygnus me tacente Iſiacus quærentibus, ut eſt totus candidus, ac facilis, abundè ac lucidè oſtendit.

Nunc alterius Iſidis decurſum breui oratione perſtringã. Oritur prope Stenum ubi olim uilla Murolegi, deinde Braij, & Sannæi, ac defluit Brachilegã, quondam nobile Auoniæ mediterraneæ oppidum, quod Latinè Filicetum ſonat. Hinc præpete lapſu

Boccinum

Boccinum, uulgò Buckenham, unde & regio uicina Boccinia, peruenit. Nec contentus nomen alicuius fluminis coniugio mutare, Stratofordam Stenicam, Neoportum Paganellicum, ac Budefordam antiquum fama emporium petit, ac omnem citus prouinciã ab eo dictam penetrat, quouſque peruentum ſit ad Ernulphi curiam, alias Eineſbyri, forum non infrequens, quod nunc Fanum Neoti appellatur, ſitum uerò in ipſo limine Venantoduniæ, alias Huntẽduneſhire. Deindè iam profundus, & uagus Gumicaſtrum antiqua nobile fama, & monumentis inſigne Romanorum, Venantodunum etiam, à qua urbe, latè circũiacens regio, nomen accepit, ac Slepam, quæ et Fanum Iuonis Perſæ, allãbit: hinc dextrum latus Anguillarianæ inſulę, alias Elig, auctus Granta flumine: hinc ſiniſtrum Auona tumidus recepto implicat. Tum uerò in cornua diuiditur Fennicolas perluſtrans. Denique cornibus fere omnibus ad unum rurſus alueum recurrentibus. Linum celebre emporium mercatorum terra, mariq; aduenientium perpetuo beat officio, ac tandem Oceano ſe committit.

Reſtat tertij Iſidis curſus ab ipſis fontibus ad oſtia deducendus. Quare operepręcium erit primum Vri flu. ſinuoſos męandros deſcribere, ut poſtea nomine, & alueo iuncti, uterque ſuis eniteat coloribus. Vrus extima parte Richomontaniæ prouinciolę Brigantum Occidentem uerſus oritur. Nomen autem loco, ut quidam prędicant Muſcomaria, ut autem alij uolunt Coterinus mons, quorum opinioni ego quoq; accedo. Defluit per ignobileis pontes

K. Bainſ

Bainum,& Aiſcaranum, ac aliquanto inferius Ventolacēſem pontē arcubus inſignem alluit, deuiusq́ ſtatim Mediolamum olim caſtellum Radulphi filij Ranulphi relinquens, Vriuallem locum ſui nominis uicinum petit,pontemq́ Childegramenſem. Hinc per Maſſamenſem pontem, Tanfeldam olim Marmioniorum caſtellum, & Nortobrigum impetu quodam delabitur, Ripodunum in Schelli ripa ſitum rauco ſalutans murmure. Tum uerò Vicanum pontem paulo inferius ſitum penetrat, ac Iſuriū, prçlato Iſidis nomine, uenit. Ptolemeus ubi de Brigantum urbibus loquitur, inter alias Iſurij meminit. Antoninus etiam Iſuriam Brigantum celebrat in Itinerario ſuo. Cōcidit autē eo tempore, quo Danica uis totam ferè Angliam ferro, & flamma deuaſtabat. Nunc ſeges eſt, & uilla ruſtica ubi Iſurium fuit. Rudera murorum, & numiſmata Romanorum hîc frequentiusculè ab aratris eruuntur. Nomen loco nūc Aldeburge, quod uetus oppidum ſignificat. Pons Burgēſis ad Tudeladum amnem celebris cōflictu, quo, teſte Gulielmo Pachenduno illuſtri ſcriptore, captus eſt Thomas Comes Mediolanenſis, ab Aldeburgo non longè diſtat. In campis huic admodū uicinis extāt quatuor Pyramides ex ſolido ſaxo, Romanorū, ut quidam indicant, trophęa. Stant autē ad leuam uię Vetelingianæ, ſiue ut alibi lego Eathelingianæ, ut nomen à nobilitate ſumat, uerſus occidentem, quà itur à Burgenſi ponte Luguballiam. Hîc unum eſt, quod me implicat arcto nodo. Nā ſunt ex indigenis qui prorſus adfirment Iſidem, aliquāto inferius Burgenſi ponte, Vrum in ſe recipere, quod

mihi

mihi quidem nõ ſit ueriſimile, cũ antiquitus Iſuriũ, ut manifeſtè ex uocabulo colligere licet, utriuſque fluminis nomen præferat. Minora uerò flumina maiorũ nomina ſubinde cõcipere, nõ, tã in Iſuro, quàm in Tameſi liquet. At à defluxu flu. per Burgenſem pontem longiſſimo iam tempore Vri nomen, dum plebs breuitati ſtudet, omninò ſublatũ perijt, & Iſis prima dictionis compoſitæ pars integra manſit: ita tamen ut pro Iſe, uulgò Ouſe appelletur. At ſi quis penitius excuſſerit etymon huius nominis Yorevvike, quod contractè Yorke, intelliget quidem illud nomen ab Iſurevvik, retẽta prima litera, abiecta uerò ſecunda, & tertia in o mutata, ſumpſiſſe. Neq; ego tamen interim Eboracum tollo, cuius iam frequens apud ueteres mentio. Suo per me quiſque utatur iudicio, ita ut & mihi meum relinquant liberum. Vnum hoc conſtat Græcos, & Latinos peregrinę linguæ uoces, dum ſuæ linguæ decoro, & cõpoſitioni ſtudent, prodigioſè corrupiſſe. Quin nũc quod reliquũ eſt curſus Iſidis expediam. A Burgenſi ponte defluit Monachodunũ, ubi in ſe recipit Nidum flu. Hinc properat Eboracum reginam Britanniæ aquilonaris urbem, ubi oriẽtem uerſus Foſſam amnem Calaterij nemoris alumnum placido accipit alueo. Tum uerò nauiger, & Guerfa flu. dextrorſum auctus, Cauodam nobile archiepiſcopi Eboracenſis caſtellũ alluit. Deniq; Vroſullo, caſtello nuper Perciorũ tũ elegãtiſſimo, tum ſplendidiſſimo ſiniſtra longiuſculè relicto, Doruenta fluuio ſuperbus comite, ad Abrũ, alias Humbrum notũ illi, Duno prætereà, & Terẽto fluminibus celeberrimis hoſpitiũ petit: unde uia ad Oceanum recta.

Iſidis inſulæ. Anglicè Ouſenege, et Ouſeney. Hi mediamnes loci penè inglorij ante aduentũ Roberti Oilij Nortomani, cuius ditionis tota Iſiacorum prouincia, beneficio Gulielmi Magni, fuit. Ille autẽ eò, tanquam in ſeceſſum amœniſſimum, à caſtello ſuo uicino frequentiuſculè tranſibat. Erat autem Roberto frater Nigellus nomine, de quo fama nõ admodũ multa refert. At eius filius Robertus nepos, & hęres Roberti primi, qui ſine liberis obijt, uir maximi precij erat, cuius uxor Editha Forna fœmina incomparabilis Iſidis inſulas magni meritò fecit. Contigit aliquando, ut Picarum chorus arborem inſidens Editham in inſulis ſpatiantem conſono quaſi ſtrepitu ſalutaret, quod cum frequenter, & uni illi feciſſet, augurio tacta Radulphum Canonicum Fani Frediſuidæ conſulit. Ille magnum in augurio pondus ineſſe reſpondet, ac heroinam ſolicitè rogat, ut templum ibidem Seruatori conſecraret. Illa hoc idem à marito petit, & impetrat. Hinc fundamenta cœnobij iacta, quod tandem creuit in immenſum. Thomas Vicanius in annalibus ſuis hoc factum adfirmat anno D. 1129. Sic fama, ſic gloria, ſic honos inſulis partus. Multa debẽt igitur Oilijs inſulæ Iſiacę.

Iſiacus poſſeſsiuum ab Iſide aptiſsimè deriuatũ. quo nomine nòn ineleganter appellabit aliquis accolam propter Iſidis uadum habitantem. Defuit iã longo tempore aptum, elegans, & Latinum genti uocabulum. Fas igitur ſit mihi per cãdorem, & gratiam eruditorum, eam à bonis literis optimè audientem Iſiacos, nomine in hac parte nouo, at interim apto, & ſignificanti poſteritati cõmendare.

Iſidis

Iſidis uadum Saxonicè Ouſeforde, & Ouſen‑ford, corruptè Oxforde. Hic forſitan oganniẽt ſcioli omnis antiquitatis, & politæ literaturæ ignari me corruptorem eſſe ueteris linguæ Saxonicè, quã illi interim qualis fuerit ignorãt prorſus. Per me uel ad rauim uſque oblatrent canum ſtupidam imitan‑tes rabiem, qui Lunam nitidè elucentem, et nihil ta‑le curantem, aſſidua inſectantur uociferatione. Nõ equidem ſcribo huiuſmodi tenebrionibus, cõtentus interim paucis, at cãdidis, eruditis, denique iudicio ualentibus placuiſſe. De Iſidis uadi origine, multi multa prædicant: inter que, hiſtoria circũfertur ad‑firmans hanc urbem olim ab amœnitate ſitus Bello ſitum dictam fuiſſe. Ioannes Roſſus Verouicanus, accola Guidonici cliui hinc edoctus, hoc idem affir mat. Ciues urbem ſuam quàm illuſtriſſimã reddere cupientes Vortigerium Britannum, conditorem neſcio, an inſtauratorẽ, urbis deprædicãt. At qua id faciant autoritate, luculentam non reddũt rationẽ. Hiſtoria rerum memorabilium, quam academia Iſi‑aca religioſè ſeruat, apertè pronunciat ſcholas fama antiquitus inſigneis à Grȩcolada, quæ rectius Cre‑colada, Lechelada, & Lathelada fuiſſe Belloſitum tranſlatas. At quo tempore, quo autore, qua cauſa id factum ſit, ſilentium planè ingens. Secutus eſt & Roſſus Verouicanus, uir maioris longè diligentię, quàm iudicij, hanc qualecunque de ſcholarũ tranſ‑latione opinionem. Crecoladenſes accolæ ripæ Iſa‑icæ conſeruant neſcio quos uerſiculos obſcuros in Fano Sampſonis, hanc originem aſſerenteis, quorũ niſi me fallit memoria, hic primus eſt.

 Poſtquam

Poſtquam Pallas humi furiēs proſtrauit Athenas.
Reliqui uerò exciderunt mihi, ſed diſpendio penè nullo. Iſiacæ academiæ hiſtoria prorſus nullā facit de Ealfrido mentionē. Sunt tamen alij ſcriptores, & fidei approbatæ, qui inſtitutionem ſcholarum Iſiacarum manifeſtè illi aſſcribant. Videtur hoc etiam Aſſerius Meneuenſis tectè ſuppreſſo Iſidis uadi nomine, ſignificaſſe. Sed is nec Gręcoladę, nec Lecheladæ, nec Lathelade uocabulorū merè Saxonicorū, ut neque tranſmigrationis meminit, ne per umbram quidem. Quin ipſa uerba autoris apponam, ubi de educatione filiorum Ealfridi regis Viſiſaxonū loquitur: Eatheluèardus omnibus iunior, ludis literarijs diuino conſilio, & admirabili Regis prudentia, cum omnibus penè totius regionis nobilibus infantibus, ac etiam multis ignobilibus, ſub diligenti magiſtrorum cura traditus eſt. In qua ſchola utriuſq; linguę libri Latinæ ſcilicet, ac Saxonicæ aſſiduè legebantur. Scriptioni quoq; uacabant, ita ut antequam humanis artibus uires haberēt, uenatoriæ ſcilicet, & cæteris artibus, quę nobilibus conueniunt, in liberalibus artibus ſtudioſi, & ingenioſi uiderentur. Et alibi, ubi de diuiſione fortunarum Ealfridi agit, hæc ſcribit: Tertiam partē ſcholę, quam ex multis propriæ ſuę gentis nobilibus pueris, & ignobilibus ſtudioſiſſimè congregauerat, dedit. Roſſus Verouicanus in libello de Academijs affirmat principiò tantū fuiſſe treis ſcholas in Iſidis uado, quarū prima grāmaticis, ſecunda philoſophis, tertia theologis conſecrata eſt. Haraldus Leuipes Danus Anglię rex infeſtus tum ciuibus, tum eruditis Iſidis uadum

dum incolentibus, quod Danos nobiles fugienteis ad Fani Frediſuidę pyramidē, conſilio Eadrici pro ditoris ſceleſtiſſimi occidiſſent, armatū militem eò miſit, qui urbem ſtrenuè diriperet, & collegia bonis artibus dedicata confringeret, ſcholaſticis hinc, illinc mœtu fugientibus. Chronica Fani Frediſvvidę referunt Iſidis uadū, regnāte Eathelredo, inſignem accepiſſe cladem. Robertus Polenius uir ad bonas literas natus ſtudiorum in Iſidis uado reſuſcitauit, poſt cladē acceptam, alacritatem, tempore Henrici Belloclerici regis Anglię. Hinc Polenius Romanā urbē petijt, ubi & Cancellarij dignitate functus eſt. Non poſſum liquidò pronunciare an Iſidis uadum muro fuerit cinctum ante imperiū Gulielmi nothi regis Anglię. Illud conſtat Robertum Oilium, eius appellationis primum, caſtrum, quod olim fortiſſimum fuit, in ripis Iſidis uel à fundamentis conſtruxiſſe, anno à Chriſto nato 1071. teſte Thoma Vicanio ſidei optimę ſcriptore. Nos iſta, dum antiquitati ſtudemus, in gratiam Iſidis uadi, memorię ſacroſanctę conſecrauimus. Exhibebimus autē de his fuſiora, et lucidiora in libro de origine, & incremēto bonarū in Britānia literarū, & libro de Academijs.

L.

Limenus flu. Britannicè Limene. Refert hoc nomē originē Græcā, quod pleno defluens alueo portum efficiat. Eſt enim portus, littus, ſinus maris Gręcis λίμην. Eadbertus rex Cātiorū Limeni meminit in quadā donatione facta. anno D. 741. Chronica Fani Neoti de Limeno ſic loquūtur. Limenus fluuius currit de ſylua magna, quę uocatur Andredeſvvalde

vvalde. Habet autem ea in longitudine ab oriente in occidentem miliatia.120. & eò amplius, in latitudine autem triginta. Graius in opere cui titulus Scalechronicon Andredeſuualde meminit, & Sigeberti regis Viſiſaxonum ab upilione ibidem interfecti. Henricus Venātodunenſis quarto libro hiſtoriæ de regibus Anglorum hęc refert, ubi de Danis, fretus autoritate Mariani, agit: Poſteà rediijt in Angliā ille magnus exercitus cum omnibus rebus ſuis ad portum Limene cum 250. nauibus, qui portus eſt in orientali parte Cantiæ, iuxtà magnum nemus Andredeſlege, quod centum & uiginti miliaria in longitudine, triginta in latitudine continet. Egreſſi uerò conſtruxerunt caſtrum apud Apletre. Hactenus Venantodunenſis. Saxonibus id Apletre eſt, quod Latinis malus nota arbor. Et quoniam in mentionē Andredeſvvaldę, cuius apud Marianum clara eſt memoria, incidimus, lubet hîc obiter ſignificare Henricum Venantodunenſem Andredeſcaſtri urbis, ut ait, olim celeberrimæ, at ab Ealla primo rege Sudoſaxonum funditus euerſę, nō ſine honoris pręfatione magna, primo hiſtorię ſuę libro, meminiſſe. Nomen Limeni noſtris prorſus incognitum temporibus. Conſtat tamen eum fuiſſe fluuium, quem hodie Rotherum uocant. Oritur autē in Argaſio mōte, non procul ab Aquædunenſi ſaltu, alias Vvaterdon, loco Sudoſaxonibus notiſſimo. Vnde labitur uicinum in campum, cui nomen indit, uidelicet Rotherfelde. Hinc Vicanum, alias Hichingham, petit, ac Robertinū pontē. De hoc uico recentiores quidam ſcribunt de nomine nil dubitātes. At mea cō-

iectura

iectura eſt Rotheri pontem in Roberti pontem degeneraſſe. A ponte Rotherino rectà decurrit Bodiamum, olim Dalenrigij, poſteà Leuchenoriorũ caſtellum. Deinde Nouiodunũ pagum, & Oxinegã, ubi traiectus, alluit. Poſtremò Apletream uaſto defertur gurgite, ac mox aperto mari ſe committit.

Limodomus uulgò Limehouſe, cui nomen à re inditum;

Lomithis, id eſt ſinus luteus, ſiue Lamithis, uulgò Lamehithe, notiſsimus Tameſinæ ripæ locus, de quo nihil antiquius legi, quàm quòd Canutus Fortis rex Angliæ hîc inter conuiuia, & pocula, ut refert Henricus Venantodunenſis libro ſexto hiſtoriæ ſuæ, diem obiuerit ſupremum. In confeſſo eſt archiepiſcopos à tempore aduentus Nortomannorum in Angliam, hîc ſedem habuiſse. Balduinus, & Hubertus archiepiſcopi nobile fanum Lamithi erexerunt, decreuerantq; Pręebendarios, ut uocant, ibidem ſtatuere. Durouernenſes monachi hoc ægrè ferentes cum Ro. pont. de Fano diruendo egerunt. Poſtremò, monachis uictoribus, ruinam locus paſſus eſt, & quidem magnam. Palatium archiepiſcoporum iam ad ſenium deuergerat. Ecce pręſto eſt Ioãnes Moridunus, &c, abſterſo ſenio omni, florem, ac iuuentutem, renouato, & aucto operi magnificè reddit. Hîc ego iuuenis ſtudio eloquentiæ, et bonarum literarum totus cõflagrans Thomam Houertũ Principis Icenorum filium Latinè loqui induſtria, qua potui maxima, perdocui.

Luguballia. Britannicè Cairluel. corruptè Cairlile. Hæc urbs ad Vetelingianam uiam ſita eſt, allui

turq́; à borea Aquædunō, & à meridie Calodeua flu minibus non ignotæ famę, quorum confluentia ſpe ctabilis paulo inferius urbe. At unde urbi nomē inditū à nullo hactenus diſcere potui. Coniecturam interim meam non grauabor publicam facere. Suſpicor fluuium, qui nunc Aquædon, alias Eidon, olim dictum fuiſſe Logum, ſiue Lugum. Ballia à ualle V. litera in B. facilè mutata, originem ſūpſit. Sunt & qui ſcribant uallia, nō ballia. Familiare quidē eſt indigenis Aquilonaribus ualles præpoſito fluminis nomine appellare, ut Glindale, V veredale, Tiueda le, Alandale, Rhidale. Sic enim Luguballia Lugi uallis erit. Niſi quis rectius appellationem ortam putet à Lough patrio uocabulo, quod lacum, aut ſtagnum ſignificat. Abundat enim aquis Luguballiæ ſitus. Ptolemæus Luguballiæ corrupto nomine Lucopibiæ meminit, uideturq́; eam genti Nouantum attribuere. Meminit etiam huius urbis Antoninus in ſuo Itinerario. Quo tempore Beda floruit in precio hæc urbs quidem fuit: nam et eius mentionem .27. cap. libri. 4. hiſtoriæ ſuę facit. In libello quoque, quē de Cutheberti uita carmine, et proſa ſcripſit, honorificè de Luguballia hęc prędicat: Ecfridus rex ad Luguballiā ciuitatē, quæ à populo Anglorū corruptè Luel uocatur, uenit ut alloqueretur reginam, quę ibidem in monaſterio ſuę ſororis euētum belli expectare diſpoſuit. Poſtera autē die deducentibus eū ciuibus prodijt, ut uideret mœnia ciuitatis, fontēq́; in ea miro quodā Romanorū opere extructum. Hęc ille. Concidit autem Luguballia calamitate Danici belli, et deſerta mœrebat totos ducentos

centos, & eo amplius, annos. Aluredus Fibrolega-nus hiſtoriographus ſuo ſęculo clarus ſcribit hanc urbem inſtauratam fuiſſe ſexto anno imperij Guli-elmi Rufi regis Anglię. Prędicat hoc idem Houe-denus. Adijcit Venantodunus, Gulielmum Rufum regem colonos ab auſtro huc miſiſſe. Nec deſunt qui ſcribant Flandros quoſdā diluuio ſuis ſedibus pulſos, ab Anglo, tanquam colonos, huc miſſos, qui & poſteà, ne quid cum Scottis commune haberent, Penbrocum tranſlati ſunt ut Roſſos rebelleis per-domarent: id quod fecerūt, teſte Syluestro Giraldo.

M.

Mauditi caſtrum, uulgò ſaincte Mavves. Erat autem Mauditus ex Hibernia ortus, &, ut ferunt, e-piſcopus. Vixit parcè, ac duriter, ſanctitatis nomine clarus, non longè à Falenſi portu, ubi nunc uilla piſ catoria, & fanum illius nomini conſecratum. Incolę oſtentant in cœmeterio fano adiacenti cathedrā ex ſolido ſaxo, qua frequēter ſedebat, fōtēq́; ſuperſtiti one celebrem. Forma caſtri in ipſis portus faucibus pene orbicularis eſt, & ſitu ſubſidet, ut ſerpentes ęrei certius irrūpenteis feriant hoſtes. Trefrius qui ſtructurę caſtri præfuit, uir ad bonas artes, & huma-nitatem natus, tum pręterea amicus, & ſummus qui dem meus, à me flagitauit, ut latè quadratis ſaxis in-ſignia Henrici octaui nūquā ſatis laudati, & Eadue ardi Principis incōparabilis, ferētibus, paucos opor tunè uerſiculos affigerē, quib9 altè inſculptis poſte ritas nobile tāti Regis opus meritis extolleret præ-conijs. Feci quod uoluit. Tali autē amico quicquā pnegare planè religio fuiſſet. Accipe cādide lector inſcriptionū notas. Prima ſic habet. Henricus oct.

Rex Angliæ, Franciæ, & Hiberniæ inuictiſſimus me poſuit prǽſidium rei publicæ, terrorē hoſt ibus

Secunda inſcriptio.

Semper honos Henrice tuus, laudeſq; manebunt.

Tertia.

Imperio Henrici naues ſubmittite uela.

Quarta.

Gaudeat Eduardo Duce nunc Cornubia felix.

Quinta.

Exprimat Eduardus fama, factiſq; parentem.

Hæc nos in Henrici octaui Regis incomparabilis gloriā æternitati conſecrauimus.

Mediamnis, uulgò Medemenham monaſteriolum Bernardinorum, quod Iſiburnam Bedanfordanam, alias Ouſeburne, parentem agnoſcebat.

Mons acutus, uulgò Montegu, nomen loci apud Gallos celebris: unde & nobiliſſima eiuſdem appellationis apud Anglos familia originem duxit. Richardus Burdegalenſis Rex Angliæ gloriam Montis acuti, alioqui claram, clariorem reddidit, Seueriani Comitis titulo adiecto, anno eius imperij. 21.

Mons diues, Gallicè Richemont, urbs famæ cōſpicuæ, à qua & regioni, quam poſſidet nomen. Brigantes olim hîc ſedes habuêre, utpote cultores totius Iſuriǽ, uulgò Yorkeſhir, cuius et hǽc pars fuit, ut plurimum montana, at interim quà ualles ſubſident fœcūda utcūq;, fluuijſq; irrigua, uidelicet Vro, Suala, & Couero. Gulielmus nothus rex Angliæ, dū Eboracum ciuitatem eius imperio non audientem obſidet, Alanum nepotem ſuum Comitem Britanniæ cōtinentis, Matilde regina exorante, huiuſmodi il-

di illuſtrauit donatione: Ego Gulielmus cognomi=
ne Baſtardus rex Angliȩ do,& concedo tibi nepoti
meo Alano Britanniæ Comiti, & hæredibus tuis in
perpetuum omneis uillas,& terras, quæ nuper fue=
runt Comitis Eadvvini in Eboraſhira, cum feodis
militum,& alijs libertatibus,& conſuetudinibus, ita
liberè,& honorificè, ſicut idem Eadvvinus ea tenu
it. Data in obſidione corã ciuitate Eboraci. Capta,
ſpoliata,& incenſa urbe Brigantum domina,ac gen
te in poteſtatẽ Gulielmi redacta, Alanus uir maximi
animi ſtudens prouinciã acceptã ſolidè ſibi conſer
uare,caſtrum, iuxta Gillingham uillam ſuam,fortiſ=
ſimum extruxit,quo ſe muniret contra impetus nõ
modo Anglorum fortunis ſpoliatorum,uerum etiã
inſultus Danorum. Operi autem abſoluto Riche=
montis nomen quodam conſilio inditum eſt, uel à
loci magnificentia, uel á caſtro Britanniæ cõtinen=
tis aliquo eiuſdem appellationis. Rodolphus Dice=
tenſis in hiſtoria ſua meminit Richemontis caſtelli
Armoricȩ regionis. Ego cũ, annis ab hinc aliquot,
auidis hoc caſtrum oculis colluſtrarem, uiderem'qꝫ
ambitum urbis intra mœnia ipſa exiguum eſſe, cœ=
pi cogitare urbem ſenſim creuiſſe in extima caſtri
area, quod tamen non refero tanquam cognitum.
Nunc ut ſplendor,& gloria Comitum Richomon=
tanorum fuſius eniteant, operæprecium duco eorũ
ab origine ſtirpem repetere,& ſerie quadam ad ſæ=
cula recentiora perducere. Eudo Comes Britanniæ
cõtinentis Gallofridi filius tres genuit filios Alanũ
Rufum, alias Fregaunt, Alanum Nigrum, & Ste=
phanum,qui ſingulatim, eo mortuo, Britanniæ prę=

 fuerunt

fuerunt, & Richomontanię. Vterque Alanus ſine liberis periјt. Stephanus uerò filium Alanum nomine genuit. Hic autem Conanum hæredem reliquit, cui nupſit Margareta Gulielmi Scottorum regis filia, peperitq́ ei Conſtantiam, poſteà coniugio Gallofridi filij Henrici ſecundi regis Angl. felicē. Genuit Gallofridus Arturium, quem Ioannes rex Angl. eius patruus ob mœtum, ne Angliæ regnum iure ſuo peteret, inſidijs, ut quidam ſcribunt interficiendum curauit. Conſtantia ſecundò nupſit cuidā Rodolpho, à quo adulterij crimine infamis diuortio mulctata eſt. Hinc tertiò nupſit Guidoni Tearcho, & ex eo peperit Adeliciam, quæ Petrum Maloclericum in coniugem accepit, & ei peperit Ioannem. Ioannes filius Ioannis Comes Richomontaniȩ accepit in uxorem Beatricem filiam Henrici tertij regis Angliȩ, quæ maritum Arturio, Petro, & Ioanne parentem fecit. At Ioannes pater ultimus erat Richomontaniȩ Comes ex ſtirpe Alanica, cuius ſi quem iuuat antiquitatem, quę Eudonis imperio præceſſit cognoſcere, legat Gulielmum Gemeticencem rerum Nortomannicarum illuſtratorem. Recentiores Richomontaniȩ Comites omitto breuitatis ſtudio, hàc lege tamen, ut illos in memoriam redigam in opere quod de nobilitate Britannica, dijs uitam mihi fortunantibus, in Procerum gratiam propediem ſcripturus ſum, & æditurus. Intereà Richomontaniȩ uale dicam.

Morini, gens Gallicæ Belgicæ, quorum urbs celeberrima Teruana erat, quam ego potius Treuentam nominarem à Tre, quod oppidum ueteri Gal-

lorum

lorum lingua ſignificat, & guin quod album, illuſtre, & ſplendidum ſonat. Morinorum meminit Cęſar in commentarijs ſuis. Meminit eorundem Gratius poëta in libro de uenatione, de quo Ouidius.

Aptaq; uenanti Gratius arma daret.

Mortuus lacus. uulgò Mortelake, uilla lõgo quidem tẽpore archiepiſcoporũ Durouernẽſiũ, at nũc Regis, ꝑmutatione fũdi facta, uilla eximiè ſplẽdida.

N.

Nauticus ſinus, Saxonicè Reatherhith, locus olim nautis tantũ hoſpitium prębens. At nunc, quia urbi uicinus eſt, cœpit nitidis ſuperbire uillis, & ſordes nauticas quaſi contemnere. Sunt qui adfirment Henricum eius appellationis quartum Anglorum regẽ hîc delituiſſe, ut medicorũ opera in lepra, qua fœdè aſperſus fuerat, curanda uteretur.

Neoportus, ſiue Nouus portus. Anglicè Nevvporte, ſtatio carinis ſatis fida, ubi etiã & cõmodus in Vectam inſulam aditus. In Neoportu emporium eſt, & unicum totius Vectæ, quod & eodem cenſetur nomine. Attamen, ut ego aliquando accepi, Medena oppido antiquum nomen erat.

Nouantes, de quibus Ptolemæus, oram littoris Britãnici occidẽtalẽ accolebãt, ea parte, quà nunc Lugouallia Scottomaſtix illa floret, & Cãdida caſa, quę nunc Fanũ Niniani, Gallouinorum ſedes primaria caput attollit. Non poſſum hîc certè ſatis admirari, quid ſibi uoluerit Hector Bœthius Scotticæ ſcriptor hiſtoriæ, cum Gallouiniam ſedem Brigantum fuiſse contra communem tum Grẹcorum, tũ Latinorũ omniũ conſenſũ affirmet. Eiuſdẽ farinę et illud Hectoris eſt, quo loco Dobunos, de quibus

Pto-

Ptolemæus mentionem facit, eam fuiſſe gentem ſcribit, quam noſtra ętas uulgò Darbeſhiremenne appellat. Notum eſt Corinium eam fuiſſe urbem, quam Saxones Churneceſtre uocabant, & noſtra ętas corruptè Cirenceſtre, & Ciceſtre. Sedes etiam Dobunorum primaria ibi olim fuit, ubi nuuc pars Claudianę, ad Coteuoldianum campum, prouincię. Sunt & alię eiuſdem notę in Hectore maculę, quas uulgus lectorum tanquam ſtellulas ſuſcipit.

Nulliſecunda, nouũ ab excellentia operis nomen inditum loco uernacula lingua Noneſuche dicto. Hîc magnificentiſſimus Henricus Octauius tam eleganteis, tam uenuſtas, tam denique ſplendidas erexit ędes, ut quocũque prudens floridę architecturæ ęſtimator oculos conuerterit ſuos, has dixerit inter cęteras quaſcunque facilè palmam ferre. Quanta illic Romanę antiquitatis ęmulatio? Quantũ ſpecioſę picturę? quantum auri? quantũ denique omnis generis ornamentorum? Diceres cœlum eſſe ſtellis interpolatum. Floreat ęternum Princeps, qui nullis parcit impenſis, quo minus artificum ingenia, miracula rerum, mentes, atque oculos hominũ ſua quadam maieſtate rapientia, exhibeant.

P.

Pendinas, id eſt caput montis, locus adiacens Falenſis portus oſtijs occidentem uerſus, ubi nunc ſtat caſtrum in loco ędito, non longè ab ędibus Cheligreui uiri humaniſſimi, qui & eiuſdẽ Pręfectus eſt. Cuius operis gloria, quanta quanta eſt, Henrici Octaui Regis propria eſt.

Petropolis nunc Peterburch, at nomine antiquiori

tiquiori Medeſhamſtet Saxonicē dicebatur: cuius & loci Beda. 6. cap. 4. libri ſuę hiſtoriæ meminit. Erat autem in primitiua Merciorum eccleſia in honore planè maximo. Operæprecium ergo originem monaſterij olim undecunque clariſſimi, uel ab ouo repetere. Qua parte non grauabor Hugonem Albū rerum Petroburgi geſtarum luculentū planè ſcriptorem in ſuſcepti operis euocare partē. Fidem ille lectori faciet. Ego uerò quod ille fuſè ſcripſit in cōpendiolū redigam. Auona ſiue Auena fluuius, qui uulgò Nene pro Auene ſublata A. capitali litera, & V. ſequenti in N. uerſa, Petroburgum alluit, in cuius aluei medio uorago quædam incognitæ profūditatis. Quo etiam & loco fons ebullit, cui nomen Medeſvvelle. Cum uerò Saxones in ripa fonti uicina ædes poſuiſſent ueteri nomini nouum uidelicet Hamſted coniunctū eſt, atque ita coaluit Medeſ vvelhamſtede, quod nomen longo poſteà ſeruauit tempore, detruncata tantum breuitatis ſtudio ſeſquipedalis vocabuli ſyllaba media, ita ut pro Medeſvvellehamſtede pronunciarēt Medeſhamſtede. Ham uerò domum. Stat, ſiue ſtet ciuitatem Latinè ſignificat. Collucet autem in ipſis penè Giruiorum paludibus. Giruiorum meminit Beda. Paludes incolebant. Nomen Giruiorum noſtro obſcurum ſæculo. Dicuntur hac ætatę Fennicolę. Appellationē acceperę Giruij à Gyr Saxonico uocabulo, quod Latinē paludoſum, & altè luculētum locum ſignificat. Hactenus de loci nomine. Nunc reliqua ſtrictim dicemus. Penda rex Merciorum, ſiue Mediterraneorum Anglorum reliquit treis filios Peadam, Vvol-

M. pherum

pherum,& Ethelredũ, quorum ſinguli eo mortuo regno Merciorum præfuerunt, id quod confirmat Gotcelinus Bertinianus in uita Milburgę uirginis. Vvolpherus deteſtatus impietatem, qua non dum Chriſtianus Vvolphadũ,& Rufinũ filios ſuos Chriſto à Ceadda initiatos, conſilio Verbodi è medio ſuſtulit, monaſterij fundamenta ampliſſimi Medeſhãſtedæ iecit, quod Deo Optimo Max. & Petro cõſecrauit, unde Petriburgus nomen loco poſteà inditum, ac Saxulphum religioſis præſidẽ ibidẽ ſtatuit. At imperfecto obijt opere. Ethelredus eius frater unà cũ ſororibus ſuis Chineburga, et Chineſvvitha incepto operi manum ſupremam addidêre. Longo poſt temporis interuallo Dani gens piratica à boreali littore toto miſerè ſpoliato, in mediterraneas Angliæ partes pergraſſati ſunt, ac inter infinita alia crudelitatis exempla Medeſhamſtatẽ ſe monaſteriũ totius Britanniæ facilè primum funditus euerterũt. Hæc rerum humanarũ eſt uiciſsitudo. Auſim pronunciare, exceptis tantum Iudæis hominũ omnium fecibus, nunquam uſpiam terrarum fuiſſe gentem unam, quæ maiorẽ alteri calamitatem intulerit, quã Dani Anglis. Clades illa miſeros flagellabat ſpatio ducentorum, & penè quinquaginta annorum, quam quartam Britanniæ plagam fuiſſe ſcribit Houedenus in libro Annalium, ita ut prçceſſerit Romana, Pictica, & Saxonica. Eadgarus tamẽ monarcha Anglorum utcunque immunis erat à Danicis irruptionibus. Quo tempore Ethelvvoldus Philomonachus epiſcopus Ventæ Simenorum cum Principe ſuo ita egit, ut ille miſeratus loci deſolationem, e-

rat

rat enim tum temporis ſtabulum pecoris, noui mo-
naſterij fundamenta ingentia ibidem poneret. Al-
dulphus etiam Eadgari Archigrammateus luculen
tiſſima operi dona contulit, ductus iuſta pœnitudi-
ne quòd filius, quem unicum habebat, ab eo, & uxo
re ſomno, et uino grauatis, ſuffocatus fuiſſet. Factus
hîc poſteà Aldulphus primus abba Petroburgen-
ſis cœnobij inſtaurati, & tandem archiepiſcopus
Iſurouicanus. Deinde Eadgarus ædificato nouo
oppido diploma emporij contulit. Quid multis?
Eò diuitiarum, ſplendoris, famæ, magnificentiæ,
denique gloriæ accreuit Petropolis, ut Chryſo-
polis à multis appellaretur, quod nomen Saxo-
nicè ſonat Gildenburch. Vicerat iam Gulielmus
Nortomannus, & imperio Angliæ potitus eſt. Ecce
Chryſopolis, tot congeſtis multorum annorum ſpa
tio opibus, præda fuit Hereuardo Anglo, ac Da-
nis Anguillariam inſulam, alias Elig, ui defenden-
tibus, & Gulielmo regi obaudientibus. Iuſto mihi
hoc factum uidetur Dei iudicio. Nam monacho-
rum ſaltem bonorum partes fuerant tantos in elee-
moſynam theſauros à pijs erogatos nō ſordidè ſibi
conſeruare, uerum larga manu oportunè, & in loco
pauperibus diſtribuere. Meminerint igitur eccleſi-
aſtici, uel perpetuò, ſordidum hoc exemplo admo-
niti. Turoldus Nortomannus beneficio Guli-
elmi Victoris, cuius & nepos, ut quidam ſcribit,
erat, abba tū Petropolitanus facinoris Hereuar-
dini admonitus, Stenoforda urbe relicta, ad ſuos
armato milite, ut fortem decuit abbatem, cinctus

 redijt

rediјt. Tum verò partim diſpendio rerum mona-
ſterij, & oppidi incenſi, partim etiã Anguillarianorũ
uicinitate uulneratus, ut piſcis ictus, ſapuit, ac ca-
ſtello ſui nominis Gallicè Monturold dicto, ſtrenuè
erecto futuræ proſpexit cladi. Hucuſque ut pluri-
mum ex hiſtoria Hugonis Albi. Henricus Octauus
rex potentiſſimus ſplẽdorem nouum Petroburgo,
iam dignitate epiſcopi illuſtrato, contulit.

Petrus Rupinus, Gallicè de la roche dictus. Hic
fuit Ventæ urbis Simenorum epiſcopus tempore
Henrici tertij regis Angliȩ, homo tam inuidioſus,
quàm qui unquam maximè fuit. Hic erexit Londini
in ſuburbio, cui Sudouerca nomen, xenodochium.
Porrò in Auonia meridiana inſtituit alterum xeno-
dochium, eo loco, quo ſtat oppidum in oſtijs Portus
magni, cuius Ptolemæus meminit. Inſtituit etiam
duo cœnobia, unum Tichefeldæ, alterũ Letelegȩ,
quæ uulgò Neteley.

Placentia, Gallicè pleaſaunce. Nomẽ palatio ab
Hunfrido duce Claudiano inſtaurato à loci amœni-
tate inditum, quod modò perijt, reſuſcitata ueteris
Grenouici memoria. Has ædes Hunfrido mortuo
coluit Eadueardus eius appellationis ab imperio
Nortomannorum quartus. Cygnus de hac Placen-
tia magnificè perſonat in mellita ſua cantione.

Pontes numero plurali oppidũ, ut ego coniectu-
ram facio quod Saxones Readige, & Reading, ſic
enim in uetuſtiſſimis exemplaribus ſcriptum inue-
nio, ſua lingua uocabant. Antoninus Pontium me-
minit. Quanquam miliariorum numerus qui in Iti-
nerario elucet à pontibus Londinum, non conuenit

Readingo

Readingo. At ego experiẽtia didici corruptos iam eſſe in Antonino numeros, et Alaunodunum uicũ, qui nunc Maidenheued, et Vxinum pontem, ac Colunum Saxonicè Colunbroke corruptè Colebroke, recentioris memoriæ eſſe, quam ut Pontium referant antiquitatem. Et eo loco tantum nominat urbes, ac celebris notæ oppida: cuiuſmodi niſi Radingum recta uia nullũ à Cunetione, alias Marlebyri, Londinum. Reading nomen meo quidem iudicio à copia, & confluxu aquarum apud Saxones cœpit. Et huius nominis pagus eſt ad Limeni, alias Rotheri fluminis, ripam, qui Cantios à Sudoſaxonibus ex parte diſterminat. Fluuius uerò Readingũ interſecans Romanis Cunetio, Saxonibus Kenet dicitur. Oritur autem in Vilugiana prouincia ad radicem tumuli terræ in uſus bellicos olim egeſtæ, cui nomen Selburgus. Hinc profluens, Cunetionem celebre ſui nominis oppidum, Hungrefordam, Spinas, alias Neocuriam, ac Readingum alluit, ac mox in Tameſim delabitur. Hæc confluentia aliquid facit ad nominis etymon. Idem pręſtat & Cunetio, qui antequam oppidum penetret in cornua propter Beram uillam ſplendidam ſe diffindit, ac maiori alueo per pontẽ qui Readingi eſt ad meridiem defluit: minori uerò quem ſacrũ amnem uocant, borealem oppidi partem alluit, ac mox coeuntibus cornibus, fit unus alueus. Huc etiam accedit, quòd & illa duo brachia rurſus diuortijs quibuſdam, uel in medio ludunt oppido, ac inſulas planè amœnas efficiunt. Poſtremò neque hoc alienum à nominis ſignificatione, Saxones riuum Rhe com-

muni appellatione uocant, & ſubinde ſcribũt Hric.
Hinc Rhegate id eſt riui curſus, Ouerrhe ultra riuũ Rheford riui uadum. Rhidune oppidũ prope riuũ, Suderhe ad meridiẽ riui: unde & prouinciæ nomen, quæ auſtrali Tameſis ripæ adiacet. Readingi primus, quod ego ſciam, Aſſerius Meneuenſis illuſtrem in Annalibus ſuis mẽtionẽ facit, ac ſui collaudat Ealfridi regis Viſiſaxonũ uirtutẽ, qui Danos aperto marte eò in caſtellum fugauit. Huius caſtelli nec rudera, nec aliqua certa hodie extãt inditia. At plateę Caſtellanæ nomen in memoria quo itur uia publica ab hoc oppido ad Spinas occidentẽ uerſus. Cõſtat ex hiſtoria Roberti Beccenſis Henricianos peſſũdidiſſe caſtellũ, quod Stephanus tyrann9 Readingi firmauerat. Ealfritha ſecunda regis Edgari uxor pœnitudine ducta, quòd priuignũ Eaduerdũ regem adhuc impuberẽ occidendũ inſidijs curauiſſet, monaſteriũ uirginibus ſacrũ Readingi inſtituit, eo, ut fertur, loco, quo nũc Fanũ Marię in precio eſt. Henricus eius appellationis primus cœnobiũ monachorum ad orientẽ poſuit locũ ſepulturę ſuę, cui contulit Virginũ prędia, ac latifundia tum collegij Chauſegani, tũ monaſterij Leonis.

Pontifices magiſtratus nomẽ à re ſumẽs, uidelicet põtibus uel cõſtruẽdis, uel reficiẽdis: cuius generis ſunt prędecti duo Lõdinenſi ponti, habẽtq́ in Sudouercano ſuburbio domũ ãpliſſimã, utpote armamẽtariũ rerũ ad tantũ opus pertinẽtiũ. Rodolph9 à Diceto in ſua refert hiſtoria Petrũ de Colechirche ſacrificulũ iecíſſe prima fundamẽta noui põtis. Sed erãt illa leuia. Quare regijs, & ciuicis accreuit poſteà opibus, Hîc cãdidi lectores obſtrepit moleſta ſcio-
lotum

lorũ turba, cuius & unus obſcurior reliquis, homo notioris loquẽtię, quàm eloquẽtię, et μεγαφ ίλαντοσ, me fœdè in enumeratione arcuũ Londinenſis põtis errauiſſe aſſerit. Incuriã in qua parte meã cẽſor ſcilicet acutus, idẽꝗ rarus, cõuellit, lãcinat, lacerat etiã pro imperio, ſi dijs placet, ſuo. Cui ego tantũ in pręſentia, alias oportunius eius intolerabilẽ male iudicando arrogantiã preſſurus, & cõculcaturus, reſpõdeo: Pluris ualet oculatus teſtis unus, quàm auriti decẽ. Ciuis Londinẽſis ſum, nec me patrię pœnitet meę. Speroꝗ aliquando futurũ, ut nec illã ſui qualiſcunꝗ pœniteat alumni. Edico tibi male conciliate Geta.

Nulli nota magis domus eſt ſua, quàm mihi certè
Omnia Londini ſunt monumenta mei.

Fac periculũ in eruẽda penitiori illa antiquæ urbis noſtrę celebritate. Doctior hoc nomine, niſi te diſcere ſuppudeat, forſitan euaſeris me autore. Quin põtis cauſam perago: Cataractę in ponte Londinenſi viginti, quà ſe ab auſtro in boreã extendit. At arcus ex ſolido ſaxo incuruati tantũ nouendecim conſpiciuntur. Tabulatã illam, & planam pontis figuram ex aſſeribus cõpactã, & machinis tractilibus, ſi uſus poſtulet, ſubleuãdã, ne aditus hoſti pateat, arcũ nec poſſum, nec uolo, ſed neꝗ per rationẽ debeo certè appellare. Sperabas, tu quidẽ magnũ de me in hac re triumphum. At ego à te conceptam ſpem omnẽ illam his uerbis facilè tibi præripio.

Sis licet Antæus, Polyphemus, maximus Atlas,
Laurigeros noli de me ſperare triumphos.

I nunc Geta, & inter compotores tuos uiginti arcus Londinenſis pontis uictor deprędica.

Polus

Polus, illuſtris familiæ nomen, cuius ego talem fuiſſe originem à fide digniſſimis didici. Michael Polus humili loco natus mercaturæ operam dedit. Regioduni in ipſis Hulli fluminis ripis ſiti ubi nobile emporiũ. Nauigauit autem frequenter ad orientales urbes Germanorũ, tantaq́ꝫ dexteritate, ſucceſſu, felicitate quoque rationes omneis ſuas ſubducebat, ut breui diuitias ingẽteis ſibi compararet. Hinc fama inclareſcere cœpit, & Richardo ſecundo Anglorum Regi non modo cognitus, uerum etiam familiaris, & charus, atque adeò à cõſilijs eſſe. Vffenfordiorũ Sudouolciæ Comitum gloria, deficiente hęrede maſculo, inclinationem patiebatur. Richardus ſtudens Polo quàm gratiſſimus eſſe, illũ auſtralibus præfecit Volcis, anno regni ſui nono, & inter familiariſſimos habuit. Polus ubi perſenſerat ſe in flagrantiſſima eſſe apud Principem gratia, ſtrenuè rem auxit, & indicia nobilitatis non pauca præ ſe tulit. Inter quę illud uel palmarium obtinuit, quod nullum non lapidem mouerit, ut Regiodunũ ſuùm quàm clariſſimum faceret. Conſtat oppidum illius cum opera, tum impenſis auctum inſignium numero ędiũ. Nã tempore Eadueardi regis ab aduentu Nortomannorũ in Angliã tertij Regiodunũ oppidum piſcatorium erat, ſolius Hulli pręterlabẽtis, ut ego arbitror tunc nomine gaudens. Poli ędes inſtar palatij adhuc elucent Regioduni, unà cum muris oppidi latericijs, quà Fanum Marię occidentem ſpectat. Prętereà duas alias conſpicui decoris ędes in oppidi umbilico, & tertiam ad Hulli ripam poſuit. Nec ſic contentus egit cum ciuibus ut oppi

dum

dum muro cingerent:id quod factũ eſt. Locus ubi lateres in muri uſus cocti Tegularius adhuc dicitur. Poſtremò a rege Richardo in ciuium gratiam libertatis diplomata exoſculanda impetrauit. Hactenus fortuna propitiam ſe parentem Polo exhibuit. Iam Richardi imperiũ,& maieſtas ciuili turbata ſeditione ſenſim decreſcere cœpit,unde & Polus nouus homo, idemq́ inuidioſus unà etiam decreuit. Princeps uolens nolens coactus eſt nobilium inſtigatione publicum totius regni conuentum ad certum diem deſignare. Hoc conſeſſu Verus Comes Iſiacorum,& Polus Sudouolcarũ publico decreto, tanquam corruptores Principis, exulabant. Vterq́ Lutetiam Pariſiorum petijt. Richardus magno illorum tenebatur deſiderio. Polus mutatam ſortem ægerrimè ferens,obijt Lutetiæ. Verus opes eò à Polo adductas inuaſit:atque hæc Poli finis. Filij eius meliora tempora nacti patris hęreditatem acceperunt:& non longo poſt tempore hæres ex aſſe Ducis inſignem ſibi comparauit titulum. Tandem Eadmundus imminutę maieſtatis Hẽricianæ reus,ſe,ac nobilem unà familiam funditus perdidit; Quin & hæc tragædia paulo ante à Lindiorum Comite eius fratre natu maiori bello interfecto,aut Terento ſub merſo,orta eſt, patre neſciente, & crucem filijs imprecante.

Portunia inſula,uulgò Portelãde,ſita eſt ad meridiem littoris Durotrigum non procul à Vagę flu. oſtijs,unde tenui diuiditur æſtuariolo. Quà Oceano alluitur in montes conſurgit,at meditullio plana eſt,ferax etiam frugis,graminis,ac pecoris,at arbo-

N. rum

rum prorſus indiga. Hanc æſtimant circuitu ſeptem milliaria cõficere. At ſi quis lineam per ipſas inſulæ radices, quas mare alluit, circũduceret, decem milliaria computaret. Planities inſulę ut plurimũ ſaxoſa. Littora horrenteis rupes oſtentant. Coniunctę tantum uno inſulæ uico ædes, ubi & eccleſia. Reliquæ ſparſę. Olim piſcationi pręter cętera accolæ ſtudebãt, nunc uerò aratro. Fũda, qua ſe incolę exercent, plurimũ ualent, feriuntq́ hoſtem fortiter. Henricus Octauus impenſis maximis caſtrũ hîc poſuit monumẽtũ nobile, & iuſtũ inſulę pręſidiũ. Plura de Portunia dicemus in libro de inſulis Britãnię adiacẽtibus.

Profundum uadum, Angl. Depeford, tantũ uilla piſcatorũ paucis ab hinc annis, Henricus Octauus Principum decus omnium Nauale conſeruãdis, & reficiendis nauibus hîc inſtituit, armamentariumq́ iuxta poſuit, ac nuper ſplendidas etiam ędes Grenouicanis famulas excelſo erexit faſtigio.

Putenêga, locus nõ alio, quod ego ſciã, nomine memorabilis, quã quòd amœnas ad ripã ędes oſtẽtet.

R.

Regiodunum Tameſinum, ſic dictum, quod ad Tameſini flu. ripam ſitum ſit. Fama prędicat uetus oppidum collocatum fuiſſe paulo inferius eo, quod nunc cernitur, Shenã uerſus loco humili, et excreſcentibus aquis obnoxio, atque hinc adeò aliò tranſlatũ fuiſſe. Ethelſtanus, Eadvvinus, qui & Eadvvius, ac Ethelredus reges hîc imperij ſui corona redimiti ſunt, teſtibus Henrico Venantodunenſi, et Rogero Houedeno. Accepi olim hoc medio factum fuiſſe foro, erecto altè tabulato opere, quo latè à numeroſa plebe uiderentur: quod tamen tanquam re-

ctè

ctē cognitū non affirmo.

Regius burgus Saxonicè Cuningburg, corruptè Quinborovv. Caſtrū hoc ſitū eſt in littore, qua Ouinia, alias Shepęga, inſula Tameſini, et Vagani flu. oſtia aſpicit. Inſtauratorē Eaduueardū Vindeleſoranū agnoſcit, & Gulielmū Perottū Vicanū poſteà Simenorū epiſcopū prędectū operis celebrat. Deniq̧ & Hēricū octauū firmiora iam nactus robora extollit.

Regiodunū Hullinū à flu. pręterlabēte ad differētiā alterius ſic dictū. Sęculis ab hinc aliquot elapſis piſcatoriū tātū fuit oppidulū, & appēdebat parœcię Haſilleganę, unde traiect⁹ in Lindiā ſuperiorē. Incremēta urbis paulò ante in uita Poli Sudouolcę oſtēdimus. Tū pretereà Hulli flu. originē, et curſū depinximus, adeò ut in pręſētia eadē repetere ſupuacaneū.

Ruber cliuus uulgo Reddecliffe. Gulielmus Guidonis filius huius loci alūnus nouā uiculo addidit lucē cōſtructis duab⁹ elegātis notę ędibus. Idē ſcholā grāmaticā inſigni quadā tū liberalitate, tū pietate ac Hoſpitiū pauperū receptaculū ibidē inſtituit, deſtinato uel perpetuùm in tam ſanctos uſus prędio.

Regnorū meminit Ptolemęus, qui, ut ego coniecturā facio, Tameſini flu. auſtrales ut plurimū ripas, et iteriora excolebāt. Nūc regioni nomē Sudorheia

S.

Sabaudia, ędes magnificę appellationē à Petro Sabaudo Leonorę reginę cōiugis Hērici tertij auunculo acceperūt. Hēricus tertius rex hunc Richomōtanię titulo inſigniuit, et caſtella nobilium aliquot ei ſeruanda tradidit, quę, cum aliquandiu ſeruaſſet, declinans Anglicæ nobilitatis inuidiam, regi reſtituit. Ioannes Gandauenſis Dux Mediolanenſis

longo poſt tẽpore Sabaudi ędes incoluit, in cuius cõflagrabãt mundũ orta Cantiorum ſeditione.

Schelſega, uulgò Chelſey. Nomen autem uillæ inditum à dorſo excreſcentis arenæ in alueo fluminis. Morus accola illuſtris uillæ famam auxit. At poſtquam pertinax eſſe cœpit, & decretis publicis fidem abrogare, famam uillæ partam labefactauit. Sed poſteà noua loco acceſſit gloria. Henricus Octauus regum ſplendor unicus, cõſpicuas ædes ibidem nuper poſuit.

Shenum, uulgò Sheene. Vnde autem nomẽ inditum, ſi non à ſplendore, non poſſum ſatis cõiectu ta conſequi. Angliæ reges tædio urbis adfecti frequentiuſculè huc conceſſère tanquam ad ſeceſſum longè amœniſſimum. Certum eſt Eaduceardum tertium hunc locum coluiſſe, ibidemq; obijſſe. Eundẽ coluit & Richardus ſecundus eius nepos. Contigit autem anno D. 1397. ut Anna Regina Richardi ſecũdi uxor longè chariſſima diem Sheni obiret ſupremum. Ille uerò tanta perturbatus clade loco temerè mala omnia imprecatus eſt. Nec ſic contentus, uim etiam, ſi dijs placet, ædibus intulit. Henricus Quintus deſolationem loci undecunq; amœni nõ ferẽs, ſplẽdorem illis ſuum reddidit. Poſtremò Henricus Septimus Regum omnium ſui temporis cum ditiſſimus, tum prudentiſſimus bonitate ſoli, uenuſtate ſitus, fluminis commoditate, & uicinitate urbis illectus, tale ibi opus à fundamentis erexit, quale priores non uiderunt: quale etiam & huius ſæculi delitiæ in immenſum auctæ collaudant. Princeps uerò magnificẽtia operis mirificè delectat⁹ Richemõtis

no-

nomine nouã regiã appellauit, quo dignitatis titu-
loante acceptũ regni imperium clariſſimus enituit.

Sinnodunum mons editus in ipſo uallis limite, cui nomen ab Albo equo, ſitum eſt. Diſtat enim à Caleua plus minus mille, & quingentis paſſibus, & foſſa cingitur profunda. Referunt Atrebates fuiſſe illic, Britannico imperio florente, caſtrum ingens, & memorabile totius prouinciæ opus. Cecidiſſe uerò illud adfirmãt eo tẽpore, quo Danica rabies totã latè prouinciam deuaſtabat. In pręſentia ne leuiſſima quidem ullius ſtructuræ extant ibi ueſtigia. Coloni numiſmata Romanorum aratris hîc ſępe eruunt. Manifeſtum quidem hoc ſignum loci hominum frequentia olim celebris. Sunt tamen qui putent Danos hic caſtrametatos fuiſſe, orbiculariq; uallo tutelæ cauſa locum cinxiſſe.

Sion, à Sione monte ſpecioſiſſimum cœlum deſignante appellationem accepit. Locus ille quidẽ ubi nunc Sion famæ tantum plebeiæ erat antequam Henrici Quinti regis inuictiſſimi liberalitatem ſenſiſſet, Brigidianæ uirgines, chorus, ut tunc temporis uidebatur, pius collegium ambiebat. Princeps ratus poſiturum ſe opus poſteritati ſpectabile, collegium magnis inſtituit ſumptibus. Iam debellauerat Gallos, & cœnobiola in Anglia non pauca erant, quæ tanquam appendicia, Gallorum cœnobia, unde & deriuata ſunt, capita ſua agnoſcebant. Senſerat Princeps in illis fraudẽ, dolumq; ſubeſſe, maleq; de eius ſentire contra Gallos triũphis Quare conſilio quodam ſuppreſſis illis, prædiorum quæ poſſidebant partẽ Brigidianis, partẽ literatorũ collegijs cõtulit.

Sudouolca Dux auſtralium Volcarũ, nomen ab excellentia ſumptum, ut Anglus pro rege Anglorũ. Folke autem Saxonicè id ſignificat, quod uulgus, & plebs promiſcua Latinè.

Sunningum imminet Tameſinæ ripæ, dextrorſum paulo inferius Readingo. Fuit olim pontificũ ſedes, & cathedra. Nouem hîc numero pontifices fuiſſe Seuerianæ eccleſiæ hiſtoria apertè docet. Eorum primus erat Ethelſtanus. Poſtremus uerò Hermannus. Hîc beneficio Eadueardi regis filij Ethelredi Shireburnẽſem nactus epiſcopatũ, utrũque coniunxit, ac unicã ſedẽ Shireburnæ cõſtituit.

T.

Tama fluuius oritur Bulburnæ in radicibus Catyeuchlanicorum mõtium, qui locus aliquot paſſuũ millibus à Pennolega uilla ſplendida Rodolphi Veronegi Equitis clariſſimi, et amici noſtri, diſſitus eſt. Defluit per Trengofordam uillam ruſticam, per uallem Eilecurianã, & Crenodunenſem pontem uicinum Tamę emporio, cui nomẽ indit. Deinde Veteleganũ pontẽ, & Durocaſtrum petit, ac mox penetrato ponte Iſidem, ulnis complectitur, ſuumq; nomen ſuperbus prępfert. Hinc fluuij coniuncti curſum deducentes uno Tameſis nomine coaleſcunt.

Templũ, locus militibus Hieroſolymitanis olim cõſecrat9. Hîc multi nobiles uiri ſepulti inter quos nobiliſſimus fuit ille Gulielmus ſenior Polemarchus Anglię, & Penbrochiæ Comes, cuius hoc epitaphiũ in Thomę Rodeburni hiſtoria etiãnũ extat.
Sum, quem Saturnum ſibi ſenſit Hibernia, Solem
Anglia. Mercuriũ Normannia. Gallia Martem.

Thornega

Thornega, Saxonicè Thornege, & Thorney. Latinè ſpinarum inſula, nunc Vveſtminſtre. Locus erat horridus, & incultus. Sunt qui adſcribant templum Thornegę D. Petro poſitum & conſecratum, Mellito Londinenſi epiſcopo, & cuidam ditiſſimo eiuſdem urbis mercatori. Ego hęc aliquando legi Thornegæ in penſili tabula, Sebertum regem orientalium Anglorum filium Sleddę, & Riculæ filiæ Ethelberti Magni conſtruxiſſe monaſteriū Petri in Thornega anno à Chriſto nato. 604. Cui & ſubſcribit Ealredus abba Rhięuallēſis in libro, quē de uita Eadueardi regis filij Ethelredi infortunati ædidit.

Trenouātū Troia noua Gallofrido. Sunt qui oppidum Nouantū interpretentur. Illud interim ne ad umbram aliquam ueri accedit, quod Polydorus tamen affirmat, ut Trenouantum ſit oppidum Britannię mediterraneæ, quod uulgus contracto nunc uocabulo Tranton appellat. Conſtat Ptolemæo autore Trenouàntes gentē fuiſſe maritimā ad oriēntē, ubi nunc Medioſaxones, & Oſtroſaxones. Inter quos fuere duæ illuſtres tantum urbes, quarū prima recētiori ſęculo, Romanis in Britānia imperātibus, Londiniū à Cornelio Tacito dictū eſt, ſecūda uerò Camudolanū, quæ rectius Colunodunum à Coluno flu. poſteà Coluncester, uulgò, & corruptè Colcheſter. Erit mihi igitur Londinum ueteri appellatione Trenouātū, id eſt urbs, uel oppidū Nouātū, donec eruditiſſimi, & in Britānica antiquitate exercitatiſſimi, maturo iudicio certiora referant. Quod autem Ptolemę⁹ Lōdinū Cātij ānumerat urbibus, aut parū rectè illud à coſmographis didicit, aut urbs ſcriptorum incuria ſuo luxata loco. Cōſtat enim his, qui uel

ſum-

ſummis labris leuiter Britanniæ deſcriptionem attigerunt, Tameſim perpetuò Cantios à Nouantibus diſparaſſe. Quid Londino cũ Cãtiorũ urbibus? Vt concedam Londinum ſuum nomen uel à principio retinuiſſe: An non igitur erit Trenouãtum, id eſt oppidum Nouantum gentis antiquiſſimæ inter quos & ſita eſt? Nihil planè obſtat, cum in confeſſo ſit Londinũ inter Nouantes, non Cantios fuiſſe. Cognitum eſt Nouantes, eas incoluiſſe regiones, ubi nunc Medioſaxones, & Oſtroſaxones. De hac diximus aliquanto fuſius in Syllabo dictionum antiquarum, quę adiunximus libello de natali Eadueardi Principis. Hîc me nũc etiã iuuat non inuenuſtos uerſus cuiuſdam poetæ, qui epitomen Britãnicę hiſtorię ſcripſit, in medium producere:

Aemula Troię
  Mœnibus, à Troię nomine nomen habet.
Nomen ei Noua troia datur, poſt & Trinouãtum,
  Vtpote corrupto nomine nomen habet.
Hęc eſt illa polis, cui tres tria dona miniſtrant,
  Bacchus, Apollo, Ceres, pocula, carmen, ador.
Hęc eſt illa polis, quam Iuno, Minerua, Diana,
  Mercibus arce, feris, ditat, adornat, alit.

Tuẽſis ciuitas antiquiſſima rectè Ptolomæo de nomine cognita. Hanc noſtra ętas Bervvike corruptè mea quidem ſententia pro Abervvike uocat, quod uocabulum ſonat oſtia ſinus, uel fluminis. Beda, 12. cap. 1. libr. Angloſaxonicę hiſtorię, ubi de orientali ſinu Iſthmi, qui Scottos ab Anglis diuidit, loquitur, Tuẽdi meminit. Fuit olim Tuẽſis, atque adeò hinc maritima omnis ora ad Perthã ubi nunc

Fanum

Fanum Ioannis urbs celebris,quam & muris cinxit rex Eadueardus Longus Scottomaſtix ille, in Anglorum ditione uſque ad Ecfridi regis Berniciorũ occaſum. Scottus poſteà Abreuicum inuaſit,lõgoq́; retinuit tempore. Eaduteardus Longus rex Angliȩ, & Scottorum debellator urbem recuperauit, & Anglis ſolicitè conſeruãdam tradidit.

V.

Vecta,ſiue Vectis,Britannicè Gueid, uel Guith, Anglicè Vvighte inſula cum Latinis, tum Grȩcis ſcriptoribus cognita. In primis autem Ptolemæo, Plinio,&Antonino. Samuel Beulani diſcipulus,qui annotationes in Nennij Britanni hiſtoriam ſcripſit, hæc,dum Vectæ interpretationem ſignificanter excutit, refert: Quam Britones inſulam Gueid, uel Guith uocabãt.quod nomẽ Latinè diuortiũ dici poteſt. Forma inſulæ ouo ſimillima. Lõga quidẽ eſt uiginti paſſuum millia. Lata uerò decem. Vtrunq; inſulæ promõtorium,ſiue extentio uſque adeò iſthmi figuram exhibet,ut peninſulã faciat. Cõmodus in Vectam traiectus à Portu magno ad Retham,interuallum ſeptem milliarium eſt. At ab Hurſtano caſtello,quod oſtijs Auonæ fluminis,& æſtuario adiacet,ad Sharpenoram, ſpacium plus minus duorum milliariorum interiacet. Rupes habet littus horrenteis. Terra frugum fertiliſſima, nec ſyluæ indiga. Amniculis aliquot cõmodè alluitur. Neoportus,alias Medena unicum inſulæ emporium. Villæ præterea plus minus. 24. in quibus ut plurimũ non uicatim,ſed ſparſim habitatur. Cairbro nobile olim Rigidiorũ,qui Gallicè Readuers,dicti,caſtrũ in ipſo penè

inſulæ umbilico ſitum eſt. Veſpaſianus qui poſteà
imperator Ro. hanc primus inſulam Romanis uecti
galē fecit. At quid in Vecta egerit penè incertum.
Diſperijt nobis pars illa hiſtoriç Cornelij Taciti in
qua ſcripſit de aduentu Veſpaſiani in Britanniam.
Quæ ſi nunc extaret, Vectæ antiquitas, atque adeò
Britannia ipſa longè clarius eluceret. Suetonius
Tranquillus in Veſpaſiano hęc ſcribit: Inſulam Ve
ctem Britanniæ in deditionem redegit. Henricus
Huntendunenſis ſecundo ſuæ hiſtoriæ libro docet
quo pacto Cerditius primus Viſiſaxonum rex co-
mitatus Kinricio filio ſuo bello deuictos Britannos
Vecta expulerit: utq; poſt quartum uictoriæ annū
eandem dono dederit Stufę, et Vvitgaro ſuis nepo
tibus. Quo in loco mihi quidem uidetur Aſſerij au-
toritatem ſequi, qui eadem ſignificanter in Oſbur-
gæ reginæ Viſiſaxonum, et matris Ealfridi regis ge
nealogia exprimit. Seruierat iam diu Idolis Vecta
imperio regulorum Saxonici generis audiens, con-
culcata ui barbarorū Chriſtiana religione, cum Ced
ualla Britannus Arualdum regulum, filioſq; eiuſ-
dem duos uictor è medio tolleret, & ſuo inſulam
adijceret imperio. Hinc Vecta Chriſtianiſmum re-
cepit, predicante euangelium Hildila, eò ab Vvilfri
do epiſcopo Ceoleſegano, quod nomen Latinè uitu
lorum marinorum inſulam ſonat miſſo, unà cum Be
orvvino Vvilfridi epiſcopi nepote. Partem uerò in
ſulæ dedit Princeps Vvilfrido, quem impenſè dili-
gebat. Hæc Beda. 15. cap. quarti libri hiſtoriç Anglo
ſaxonum. De Vecta fuſius dicemus in libro de inſu
lis Britanniæ adiacentibus.

Venta

Venta Belgarum. Britãnicè, ut nunc loquũtur, Cair Oder nãte badõ. Vnde, licet cõiecturã facere nomẽ urbi recẽtioribus ſæculis Oderam fuiſſe. Additum uerò eſt nante Badon, perinde ac ſi diceres, in ualle Badunẽſi. Nam Balnea urbs celebris memoriç hinc diſtant decem millibus paſſuũ. Nante propriè ſigni ficat uallẽ in qua fluuius labitur. Ego igitur dicerẽ nante Auon à flumine, potius, quã Badon: id quod lucidius, & ſignificantius eſſet. Odera nomen flu. cuius & appellationis aliquot & hodie in Britãnia, ac Germania eſſe dignoſcũtur. At Auonam flu. qui hanc urbẽ alluit, nomine Oderç aliquãdo dictũ fuiſ ſè legi planè nunquã. Eſt coniectura ex uno Antoni ni loco Auonç etiã nomẽ urbi inditũ fuiſſe. Sed ua= leãt coniecturç. Ptolemçum in præſentia ſequar. Il= le uerò ſic ſcribit: Dobunis ſubiacent Belgæ, & ur= bes Iſchalis, Aquæ calidç, Venta. Ex hoc loco ut= cunq; apparet Ventã eam olim fuiſſe urbẽ, quã Sax ones Brightſtovve poſteà appellabãt. Sonat enim Latinè illuſtrẽ locũ, quç uox nõ multũ à Vẽta ablu= dit. Guine, ſiue Guẽne Britãnicè id ſignificat, quod album, quod pulchrum, quod cõſpicuũ Latinè. Erãt et aliæ tres prçclariſſimæ ciuitates famç in Britan= nia hoc cognomento celebres. Quarum una Vẽta Sylurum, quæ nunc Cairguẽt, ut ex Antonino colli= go, erat. Hçc tota concidit. Rudera apparent in De= metia, qua itur à Strigulia alias Chepeſtovv, ad ciui tatem Iſcanç legionis. Et quoniam in Striguliæ mentionem incidi, lubet Nechamij de hac urbe di= ſtichon non inuenuſtum ex eius de Sapientia diui= na libro deſumptum promere.

Intrat, & auget aquas Sabrini fluminis Oſca
Præceps, teſtis erit Iulia ſtrata mihi.

Annotauerat hæc quidam in margine codicis: Strata Iulia, cuius pontem conſtruxit Iulius, quod uulgò Strigolium dicitur. Sic ille. Mihi tamen uix placet annotatio. Nõ me fugit Pliniũ alio Sylures ſtatuiſſe loco, uidelicet ad Cãterrenũ Scotię promõtoriũ, unde breuiſſimus in Hiberniã traiectus. Secũda eſt Vẽta Simenorum, quæ modo Vvinceſtre, quam & aliqui Briſtolliæ urbi aſcribunt. Tertia Venta Icenorum nomine gaudebat, quã hodie appellãt Northevvicke, cuius nominis antiquitas etiamnum apparet in flu. urbẽ alluente, quem uulgus Vvenneſunne uocat. Venta Belgarum initio urbs ampla non fuit. Aucta eſt à Saxonibus. Poſtremò, ponte facto, Ruber cliuus ad ſiniſtram Auonæ ripam urbi additus, & muro ſeptus forti, quo tẽpore Gulielmus Comes Claudianæ præfuit prouinciæ, & maximè Ventæ ſuæ.

Verolamium, ſiue Verulamium, Saxonicè Vverlamceſtre, & Vvatelingceſtre, ut ſcribit Henricus Venantodunenſis. 1. hiſtoriæ ſuæ libro ubi de quatuor uijs publicis tractat. Legi aliquando urbem à uicino flu. Verlume nomen primitus accepiſſe. Ex Verlume fecerunt recẽtiores Vere, decurtata altera uocabuli parte. Et mox Verus flu. ſublata E litera, et M. pręfixa fit Murus, quę appellatio uel hodie extat, habetq́ palatium ſui nominis opus planè regiũ Angl. More dictũ. Vilibaldus Anglus qui Bonifacij Angli epiſcopi Moguntinenſis uitã ſeptingẽtis ab hinc, et eò amplius annis, ſcripſit, Muri flu.

meminit

meminit. Admiror interim quid ſibi uelit Gildas Britannus,qui, niſi codex mendoſus,pro Muro Tameſim in ſua hiſtoriola,ubi de Verolamio loquitur, ſuppoſuit.Hinc facilè crediderim recentiotes imbibiſſe errorem,qui uel adhuc multos poſſidet, uidelicet Tameſim olim alluiſſe Verolamiũ,quod certè abſurdius eſt,quam ut confutatione prorſus ulla ſit conuincendum. Conſtat antiquitus ingentem fuiſſe lacum propter mœnia Verolamij, qui Offæ regi Merciorum potentiſſimo uectigal pendebat. Fluuij uerò in illis Catyeuchlanorum finibus celebres nulli præter Verlumũ,alias Murũ,Lugiam,qui Cerui uadũ nobile oppidum,et Durum,à quo Duri uadũ,uulgò Stourford,nominat̃ uicus nõ icelebris. Cornelius Tacitus hęc de Verulamio libro.14. hiſtorię ſuę refert:Eadem clades municipio Verulamio fuit.Vnde & Britannicè, teſte Nennio in catalogo urbiũ,Cair municip dicta eſt. Ptolemęus etiã hanc urbem celebrat,attribuitq; Catyeuchlanorum genti.Porrò & Antoninus eandem deprędicat. Alexander Nechamius in libro de ſapientia diuina encomiaſtico carmine Verolamiũ percelebrat.Stetit urbs fama clariſſima uſque ad Saxonum aduentum,& aliquanto poſt,ut apparet ex Anonymo,qui facta Albani hiſtorię eleganter commendauit. At toties Saxonicis cõcuſſa bellis tandẽ ſubito caput demittere cœpit, uſq; adeo, ut paulo poſt ſpelunca latronum uiam Vetelinganã obſidentiũ eſſe cœperit: quo tempore Offa Merciorum rex potentia inter Saxones ſummus Fanum nobile D. Albano in Holmehurſte, loco extra muros Verolamij eius

 martyrio

martyrio ſacro, poſuit. Tum urbis & ædificia, & muri minantia ruinam partim ſubuerſa ſunt in uſus noui tẽpli, & cœnobij. Vtque officinæ cœnobij indies augebantur, ſic decreuit Verolamium. Oppidulum quoque inceptum ad Fanum Albani multum latiſſimorum laterum, ex quibus ueteris urbis ędificia tota penè cõſtabant, detraxit. Dehinc et Vvolſinus ſextus abba Fani Albani infinitam uim laterum, et ſaxorum eò abduxit, ut nouum oppidum Fani Albani augeret. Refert Matthęus Pariſius in libro de antiquitate Fani Albani quo pacto Ealfricus abba ſeptimus, et Ealredus eius ſucceſſor, et Eadmęrus nonus Verolamij ruinas, ad ſe traduxerint in uſus noui tẽpli ibidem ponendi: quod opus à Paulo Cadomenſi poſteà abſolutum eſt, adiuuãte Lanfranco, ut refert Eadmerus, Cantiorum archiepiſcopo. Hęc curſim ex penetralibus antiquitatis depromſimus.

Vinchelſega oppidũ in ipſis oſtijs portus Limeni ſitum, Fuit antiquior ea, quę nunc extat Vvinchelſega, loco quidem humili ſita, & uiolentis fluctibus oceani mirum in modum obnoxia. Hinc factum ut cum accolę nec ſũptibus ullis, nec ingenio calamitatem, quę à mari oppido imminebat, repellere cõmodè poſſent, cogitarent tandẽ de cõmigratione. Editus erat locus non longo admodũ interuallo diſtans ab oppido. Et is cuniculos aluit, domino ſuo Tregoſio nõ contemnendum fructum referens. In hũc accolę ueteris oppidi omnes, oculos, et mentes coniecerunt. Conſilio Eadueardi Lõgi, qui tunc Anglis imperabat, ſitum futurę urbis dato pretio coëmunt

quem

quem Chronicon Fani Albani tã belle depinxit, ut prę oculis poſuiſſe uideatur. Fit magnus artificum concurſus. Prępficitur operi Ioannes Chirchebius epiſcopus Anguillarianus Regi à theſauris. Trãſferũt eò ex ueteri oppido quęcũq; uſus poſtularet. Temporis ſucceſſu, id eſt annis ſex, uel ſeptem excreuit nouum in immenſum oppidum. Additi dehinc muri, & portę. Rex ipſe inuiſit locum, et operã laudat: dumq; altiorem urbis partem foris equo inſidens colluſtraret, caballus crepitaculo uentimolę territus regem concutit. Ille calcaribus uſus equum exasperat, unde per crepidinem unà cum equo in uallem cecidit, deſperantibus de eius uita famulis. At ille ſuperum gratia incolumis inuectus. Hoc ego ſcriptũ nuper legi in Chronicis incerti autoris, quę à Fano Albani ad Tinnenſe monaſterium delata ſunt. Placuit noua urbs ſuis conditoribus. Vetus oppidum paulò poſt omninò deſolatum, ac relictum ludibrio furentis maris. Ab illo tempore Vinchelſega antequam ſuę originis uiceſimum plenè numeraret annum, duplicẽ paſsa eſt calamitatem, ſemel Frãcorum irruptione, iterumq; Hiſpanorum à Pharolega inuadentium impetu.

Vindeleſcra oppidum antiquum, nobile, magnificum, & ſitu denique tam amœnum, ut cum alio quocunque iure optimo de palma contendat, quam & mihi uel in ipſo caſtri uertice, quo ſol ſplendidius planè nihil aſpicit, decẽtiſſimè geſtare uidetur. Vetus illud oppidum, ne quis ignoret, aliquanto remotius ſtabat à caſtro, quàm nouum. Sed nec

eius

eius nomen adhuc perijt. Illud certè mihi mirum uidetur, quòd, cum non paucis ab hinc ſeculis tanquã regia Saxonum ſedes re ipſa in magno ſteterit precio, cum aucupij, tum uenationis titulo, tam rara de eo fiat mentio apud ueteres hiſtoriæ ſcriptores. Didici à luculento quodam teſte Eadueardum regem Ethelredi infortunati filium Vindeleſoranum caſtrum celebraſſe. Ab eo tempore gloria loci perpetuò floruit. Nec quiſquam hinc regum fuit cuius nõ arriſerit oculis. Longum profectò eſſet hîc connumerare res ibi geſtas. Eadueardus eius nominis ab imperio Nortomannorum in Britannia tertius, quẽ Gulielmus Pachendunus hiſtoriographus à loco natali Vindeleſoranum appellat, nouo ſplẽdorẽ oppido addidit, idemq́ ita caſtri gloriam uel ad ipſa maieſtatis faſtigia extulit, ut omnibus facilè ingenti admirationi eſſet. Iã uictor iugũ Gallorũ, & Scottorum duris ceruicibus impoſuerat, et annus à Chriſto nato. 1364. defluxit. Ecce Princeps potentiſſimus, atque idem partis ſpolijs ditiſſimus animo ardebat, ut ędito opere aliquo illuſtri, magno, memorabili denique ſe, ſuumq́ nomen poſteritati uel clariſſimum facere. Senſerat ſitum caſtri Vindeleſorani, cuius alumnus erat, tam amœnũ, quàm quod maximè. Sed tempus edax rerum ſplendorem, iuxta ac robur operis incredibile quantum uitiauerat. Edicto igitur conuocat ingentẽ artificũ numerũ. Turres, ac muros uetuſtate fatiſcenteis dirui iubet, & amplioribus circinatis ſpatijs, alta noui operis fundamenta iaciẽda curat, quibus poſteà faſtigia omni maieſtatis genere elucentia fuère ſuperimpoſita.

Erat

Erat Gulielmus Perottus nobilis Odoualli alumnus à Vicano oppidulo Auoniȩ auſtralis originem ducens, uir rerum experientiſsimus in flagranti tunc temporis apud Eaduceardum gratia, cui cura, et tanti operis moles commiſſa. Tandem curriculo paucorum annorum caſtrum regium ſumptibus infinitis ſupremam artificum manum accipit. Erat in caſtro uetus templum religione ſacrum, & Diuæ Mariȩ, ut memini, dedicatum. Hic inſtituerat Henricus Belloclericus rex Angliȩ quinqꝫ preſbyteros qui rem diuinam curarent. Pietatem boni Principis optimus Princeps laudauit, ſecumqꝫ cogitare cœpit, quo titulo illuſtre opus illuſtrius redderet. Inito maturè conſilio ſtatuit noui operis templum ſacrum D. Mariæ, et Georgio martyri. Præſidem quoque ibidem, ac duodecim Canonicos ex ea ſecta, quos præbendarios uocant, inſtituit : utque collegij ſui ſplẽdor nouo, et nitido dignitatis calculo latius eluceret, nobiliſsimam conſcripſit ſocietatem Equitũ, auream Periſceliden ſiniſtra tibia ferentium, cui hic uerſiculus Gallicè in ſcriptus erat: Honi ſoit qui mal y penſe. Iam agebatur annus imperij Eaduceardini 23. cum chorus uiginti et ſex Equitum Periſceliden ferentium bonis auibus, et lȩto omine deſignaretur. Rex demiſsis chlamidibus ex tenui et molli panno colores nunc roſeos, nunc uiolaceos, purpureos utroſque prȩſcripſit. Interior pars chlamidis regiȩ obducta ſindonæ alba, ſed byſsina. Reliqui Equites ſacræ ueſtis interioreis ſinus pelliculis niueis, quas uulgò Armineos uocant, bellè exornant. Præſidis chlames numeroſa, et collucente periſcelide orna-

P? tiſsima

tiſsima principiò extitit. Reliquorum, ut quiſq; titu lo dignitatis enituit, ita & in talari ueſte præſcriptũ periſcelidum numerum religioſè obſeruabat. Cucullus etiam unà cum prominula appendice olim egregio & capitis & colli ornamento cultui Equitũm ſuperadditus. Acceſsit ad ſplendoris coronidẽ Periſcelis aurea gemmis adamãtinis, ueluti quibuſdã ſtellulis, interpolata, quod & Regiũ fuit. Cæteri autẽ tibiã lęuã aurea tantum periſcelide cingebant. Numerus Periſcelidũ in ueſte longa nõ comparet: unica nũc inſignis eſt. Color in ueſte unus Violaceus reſtat. Huius ſodalitĳ gloria ab eo tempore in immenſum uſq; adeò excreuit, ut reges, & Cæſares Periſcelidis famã, decuſq; ambitioſè expetiuerint. Quęrenti mihi ſępiuſculè de Periſcelidis origine, relata ſũt incerta multa, uſq; adeò, ut nondũ apud me conſtituerim quid potiſsimũ admittã. Longè pręſtat ſilẽtio originẽ rei parũ mihi conſtantis pręterire, quã incerta pro certis pronũciare. Profectò ueriſimile eſt pręclarũ fuiſſe aliquod facinus, quod nobiliſsimæ ſocietati primordia tam auguſta pepererit. Sũt qui Periſcelidem interpretẽtur teſſerã belli deſignare. Cincturæ ſpecies ea eſt. Cincti milites ſua obibãt munia. At quãta interim diſcinctorũ infamia. Exautorati illi quidem erant. Sũt rurſus qui dicãt Eaduardũ ſigno Periſcelidis in ſorte dato hoſtẽ uiciſſe. Sũt porrò qui ex Periſcelidis circulo orbem uirtutũ apprimè neceſſariũ Principibus uiris colligant. Eaduerdus Quartus Plantageniſta uictor collegium Periſcelidis mirum in modũ fouebat, & prædĳs, adaucto miniſtrorum numero, donabat. Neq; hoc merito

rito finem beneuolẽtię impoſuit. Ad occidẽtẽ tẽpli ab Eadueardo tertio cõſtructi nouum & ille erexit priori longè magnificentius; ſed imperfecto opere obijt. Reginaldus Braius Eques magni nominis tecto, & faſtigijs noui templi, ut ego accepi, manũ adhibuit. Quoties autem auidis hoc templũ colluſtro oculis, toties mihi uideor abſolutum elegantis ſtructurę opus uidere. Stabat ad huc uetus tẽplũ ab Eadueardo tertio poſitum: ſed cum Henricus Septimus rex ſui ſæculi Phœnix unicus memoria mortis tactus, locũ ſepulturę ſuę aptũ quęreret, diruto Eadueardino templo ueteri illo, nouũ à fundamentis loco eodẽ conſtruxit, quod & hodie uacat. Mutauerat enim de ſepulchro ſententiã, ac alterũ, miraculũ orbis uniuerſi Viſimonaſterij inchoauit. Illud nõ eſt ſilentio prętereundum, quod idẽ adiũxerit occidentali parti areæ ſuperioris ubi maximè caſtrum nitet, nouum, et elegans quadratiſsimorũ ſaxorũ opus. Sed neq; eius filius Henricus Octauus flos regũ, quotquot Britãnia unquã uidit, minus de Vindeleſora eſt cõmeritus. Primis etenim regni ſui annis portam maximã, qua ingreſſus in primã caſtri areã à fũdamentis quadrato extruxit ſaxo. Sed quo me rapuit oratio? Quam ęgrè diuellor à Vindeleſora aurea quidem illa.

Viridis ſinus. Saxonicè Grenevviche. Erat hic locus antiquitus ſtatione nauium celebris potius, quã ullo illuſtrium æditum titulo. Non nullam ſibi olim peperit famam ex caſtris, quę Dani in ſupercilio uicini montis poſuêre. Huius rei geſtæ clara apud Henricũ Venãtodunenſẽ in Suẽnone his uerbis mẽtio eſt: Turchillus uerò ſimiliter iuſſit dari uictũ, &

cenſum exercitui, qui erat in Grenevvike. Poſſem hîc multa et ea clariſsima in medium de loci celebritate adferre. At in præſentia hæc ſuffecerint: quādo quidem Cygnus accuratè alias Regiam, quam ſublimem habet, ſuis coloribus omnibus depinxerit.

Volucrum domus. Saxonicè Fulenham. uulgò
Fulham. Aſſerius Meneuenſis ſcribit
Danorum turmas hac ripa in hyber-
nis fuiſſe. Fuit hæc uilla multis
ab hinc annis, atque adeò
nunc eſt hoſpitio Lon-
dinenſis epiſcopi
notiſsima.

PERORATIO AD CANdidos lectores.

IAM Prȩſtiti quod ſum pollicitus, et commentarij qualeſcunq; mei in Cygneam cantionem prodeunt, opuſculum ex penetralibus reconditæ, & ſacroſanctæ ãtiquitatis religioſé erutum, et diligentia, cura, fide quanta potui plané maxima in lucidum ordinem redactum. Qua parte ſi quid de meliore nota ſedulus exhibui, quod oculos eruditorum ſplendore aliquo affecerit, et affectos aliquandiu illecebris non magnis quidẽ illis, ſed honeſtis detinuerit, aut ſi quid mediocris eloquentiæ profluxit, quod purgatas demulſerit aures, id quod à me aliquando factũ uix ſané crediderim, deniq; ſi in toto quicquam opere oſtendi quod candido lectori arriſerit, id ego omne lubens non oſtentationi ſed bonis ingenijs, muſiſq; dedico, et hac me perſuaſione imbuo, futurũ nunquã ut ſelectus literatorum chorus expeditam in me alacritatem, aut ſtudiũ honeſtum erga doctas artes omneis deſideret, etiamſi eloquentia, & eximia rerum cognitione interim deſtituar. Catullus inter felices connumeratus poëtas quo animos iuuenum magna, & ardua tentantiũ excitaret, confirmaretq;, ſic cecinit.

Rebus & in magnis eſt uoluiſſe ſatis.

Hanc ego uoluntatem non modo amplector, & exoſculor, uerum etiam acceſsione noua, eaq; luculenta exornare ſtudeo, ut qui quam olim dilexerim, nũc

modis plane omnibus deamem. Quid quod & uoluntas tam oportuna cauſam ſtrenue defendit meam? Cenſores oblatrant iniquiſsimi me prouinciam uiribus longe maiorem meis ſubijſſe, Cygneamque cantionem prædicant ſæpe numero à doctiſſimis cum Latinis, tum Grecis collaudatam, ſed à paucis tentatam, idque tenuiter, ſi quis rei tum magnitudinem, tum gloriam æqua lance expendat. Agnoſco quàm anguſta ſit ſupellex noſtra. Materiam fateor iure quodam ſuo Vergilianam in carmine non modo gratiam, ſed & maieſtatem quoque poſcere. Nec me ſane latet hoc argumentum et fontes Ouidianos illos ab illimi origine pure defluentes uehementer etiam atque etiam optare. Ego qui utrunque uiderim & per literas eterna uiuentem fama, et eloquij incredibili ſuauitate perfuſũ, eorũ glorie facile aſſurrexi, utpote cultor ſupplex, rectius quam felix imitator. Salutatis de more illis, ad Phaleucum me ſtatim contuli. Preſto quidem erant hinc Catullus, hinc Pontanus clariſsima inter ſui ſæculi poëtas lumina, quibus ego me pro tempore totum ſolicite commendaui, ac poſtremò raptus qua neſcio plane cupiditate collaudandi tum fortia Henrici Octaui Regis incomparabilis nunquam emoritura facta, tum uirtutes prenitentes, Cygnum Phaleucinis canentem modulis in medium protuli, & commentarios, ita ut in prefatione ſum pollicitus, addidi, hoc conſilio ne defraudarem patriam de me tam bene ſemper merentem, cognitione uera antiquitatis Britannicæ, & gloria ſuorum maiorum, quorum res geſte ſi in ſatis memores, & elegãtes ſcriptores feliciter incidiſſent, ne tum pro iuſta claritate uelut heſperi inter minora e-

lux-

luxiſſent lumina. Fauete candidi lectores tam lætis, & honeſtis auſpicijs. Sic ego diligentiam uobis inte grè promitto meam, & ueſtram per libros ęditos ſingularem beneuolentiam, humanitatem, amorem deniq; poſteritati ſi non utiliter, certè interim alacri ter erectus commendabo Valete bonarum artium cultores feliciſſimi.

Errata in Cygnea cantione.

Notulę inciſionū ſubinde ſuis locis luxatę, & ſubla tę, Idē & factū in uoculationibus. In A 3 facie. 2. li. 8. lege pluma duxiſſe. In C. 1. facie. 1. linea. 2, lege que= is, In, C. 3. fa. 1, li. 2. lege. Nereidū. In E. 2. facie. 2. linea 16. lege annos. In E. 3. facie. 2, linea. 6, lege uos.

Errata In commentarijs.

In A. 2. fa. 1. li. 21. cōſilio quodā licētia mixto muta= tiſsimas dixi. participio in nominis formam cōuerſo In A. 3. fa. 1. lege Oſbernus. In B. 3. fa. 2. li. 19. lege prę diolū Ibidē lege preciū. In C. 2, fa. 1, li. 27, lege Antęū Ibidē fa. 2. li. 28. lege Britanniā. In C. 4. fa. 1. li. ultima le. Scæua. In D. 1. fa. 1. li. 30. le. minus. In D. 3, fa. 1. li. 17 lege in ipſa eadē. Ibidem li. 27. lege Maximū. In D. 4 fa. 2. li. 15. lege cenſetur. In E. 1. facie. 2, linea 19. lege Erchenualdi. In F. 1. facie. 2, linea. 24. lege tranſferēs ā. In G. 2. facie. 2. linea. 22. lege Auguſtini. In H. 3. fa. 1 linea. 10. lege Henley. In I. 1. facie. 2. linea. 30. lege par tes. In I. 4. facie. 1. linea. 22. lege male. In K. 1. facie. 1. linea. 24. lege operæpreciū. In M. 1. facie. 1. linea. 28. lege lutulētum : et fa. 2. li. 21. lege fęces. In N. 1. fac. 1. linea. 23. lege tragoedia. In N. 4. facie. 2. li. 7. lege ſitū. In P. 3. fac. 1. li. 21. le. Propertius. Ibidem li. 25. lege, in magnis & uoluiſſe ſat eſt.